

Livet i venteposition

**- en undersøgelse af afviste asylansøgende kvinders
mulighed for mestring af deres asyltilværelse**

**Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde • Ålborg Universitet • 30. november 2011
Antal anslag: 230.916 • Vejleder: Marianne Skytte • Forfatter: Anne H. Bjerregaard**

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	2
Forord.....	6
Indledning	7
Afgrænsning	9
Definition af kategorien asylansøger	10
Mediernes dækning af asyltilværelsen	10
Retlige rammer for asyltilværelsen	11
Forskningstendenser om asyltilværelsen.....	12
Aktørperspektivet.....	14
Problemformulering og undersøgelsesspørgsmålene	15
Begrebsafklaring.....	15
Metateoretiske redskaber	17
Metodiske redskaber	20
Deltagende observation	21
Etik i feltarbejdet.....	23
Livshistorie-interviewet.....	24
Gennemførelse af livshistorie-interviewet	25
Kriterier og selektion af informanter	25
Emperiindsamlingens kvalitet	26
Teoretiske redskaber	28
Analysestrategi.....	37
Præsentation af feltet – kvindeasylcentret	40
Analyse	41
Konstruktionen af de to typificeringer	41

Den hjemmegående venteposition	42
Elisabeth.....	42
Plottet i Elisabeths fortællinger om venteposition – <i>offeret og Mama Elisabeth</i>	42
Elisabeths muligheder for mestring gennem identitetsbekræftelse.....	45
Identiteten som offer.....	45
Identiteten som Mama Elisabeth.....	46
Zara.....	49
Plottet i Zaras fortælling om ventepositionen – <i>overleveren</i>	49
Zaras muligheder for mestring gennem identitetsbekræftelse	53
Identiteten som hårekspert	53
Identiteten som selvbestemmende	55
Identiteten som transnational mor	57
Olga	59
Plottet i Olgas fortælling - <i>leder, transnational mor og komponist</i>	59
Olgas mulighed for mestring gennem identitetsbekræftelse.....	63
Identiteten som leder	63
Identiteten som komponist	65
Identiteten som transnational mor og ”asylmor”	66
Den udadgående venteposition.....	68
Svetlana.....	68
Plottet i Svetlanas fortælling – <i>veluddannet sygeplejerske og den barmhjertelige samaritaner</i>	68
Svetlanas muligheder for mestring gennem identitetsbekræftelse.....	71
Identiteten som sygeplejerske.....	71
Identiteten som troende.....	73

Amena	75
Plottet i Amenas fortælling – <i>den dygtige studerende og den moderne kvinde</i>	75
Amenas muligheder for mestring gennem identitetsbekræftelse	78
Identiteten som den dygtige studerende	79
Identiteten som den moderne kvinde	81
Dorina	83
Plottet i Dorinas fortælling – <i>den håbefulde og frygtløse overlever</i>	83
Dorinas muligheder for mestring gennem identitetsbekræftelse	85
Identiteten som overlever	86
Identiteten som praktikant	87
Mestringstendenser	90
Mestring relateret til identitetsbekræftelse indenfor og udenfor asylcentret	90
Mestring relateret til tidsbegrebet og transnationale relationer	91
Mestring relateret til overførelse af identiteter modsat en <i>"moralsk karriere"</i>	92
Mestring relateret til at være produktiv og medborger	92
Sammenfald og variationer i mestringstendenserne	93
Konklusion	95
Perspektivering	98
Metodekritik	105
Verificering	107
Validitet	107
Reliabilitet	108
Generaliserbarhed	109
Resume	110
Abstrakt	112

Referencer.....	114
Bilag 1 - 8.....	118
Bilag 1. Oplæg til udveksling i kvinde asylcentret	118
Bilag 2. Opfølgingsbrev til Dansk Røde Kors Kvindecenter	118
Bilag 3. Interviewguide	120
Bilag 4. Kodeskemaet	122
Bilag 5. Præsentation af feltarbejdet og feltet.....	123
Bilag 6. Regler for kvindecenteret	140
Bilag 7. Dansk Røde Kors Strategi 2013.....	140
Bilag 8. Beskrivelse af centermiljøet i Kvindecentret, dec. 2010.	140

Forord

I dette speciale er det min hensigt at undersøge via et mindre feltarbejde samt gennem livshistorie-interviews af seks informanter, hvordan afviste asylansøgende kvinder kan *mestre* at leve i en venteposition i et asylcenter.

Specialet har været længe undervejs, siden jeg i februar kontaktede Dansk Røde Kors Kvindecenter, som indvilligede i, at jeg måtte opstarte et mindre feltarbejde og rekvirere informanter. Derfor vil jeg gerne rette en særlig tak til personalet, som har udvist en sjælden imødekommenhed og åbenhed på alle planer før, under og efter feltarbejdet. Der skal også lyde en særlig tak til de modige kvinder, som lod sig observere og interviewe, og som er årsag til, at jeg fik et nuanceret indblik i, hvordan et asylliv i venteposition kan være. Endelig vil jeg rette en tak til min vejleder, familie og venner, som jeg har delt op og nedture med.

Specialet er bygget op på følgende måde; efter en indledning, afgrænsning og problemformulering følger afsnittende om de metateoretiske, de metodiske og de teoretiske redskaber efterfulgt af en kort præsentation af feltet - kvindeasylcentret. Dernæst præsenteres analysestrategien og endelig analysen. Efter analysen følger en konklusion afløst af en perspektivering, da jeg anser disse tre afsnit som tæt forbundne, og af den grund, vil jeg ikke bryde med rækkefølgen. Jeg afslutter derfor specialet med en metodekritik, en verificering, et resumé/abstrakt samt referencer og bilag.

God læselyst.

Indledning

Det sociale arbejde udøver i mange sammenhænge forskellige indsatser i arbejdet med mennesker, som på denne ene eller anden måde er i en venteposition, hvor brugerne kan opleve at være fanget i tiden, der gør, at de kan opleve en manglende forbindelse til, hvem de er, hvad de kan og hvor de skal hen i livet. Eksempler herpå kan være arbejdet med flygtninge under deres asylperiode eller under deres integrationsproces i Danmark, hvor de afventer deres mulighed for at få asyl eller permanent opholdstilladelse. Andre eksempler kan være brugere, der helbredsmæssigt er under afklaring og afventer en vurdering af, hvorvidt de f.eks. skal tilkendes revalidering eller førtidspension.

Specialet har overordnet til formål at bidrage til viden om, hvordan mennesker i en venteposition kan mestre deres tilværelse ud fra egne forståelser, hvor sigtet er at genere ny viden indenfor forskningen i socialt arbejde om mennesker, der er fanget i tiden. Jeg mener, at det er en forudsætning for faget at kende til brugernes egne fremstillinger og selvforståelser for konstant at udvikle det gennem blandt andet et brugerperspektiv.

Tiden som begreb har mange former, og inspireret af sociologen Kathrine Vitus' udlægning af den tyske filosof Martin Heidegger, kan tiden ses som både en social tid, eksistentiel tid, biologisk og biografisk tid (2011:100). Det er Vitus påstand at uden en reel mulighed for at orientere sig i tiden, er det vanskeligt at relatere sig til sig selv og andre mennesker, hvilket medfører en manglende relation til omverden og sig selv (2011:100). Det vækker således undren, hvorvidt man som menneske kan mestre at være i en sådan venteposition, hvor man, i min forforståelse, givetvis er hensat i en marginaliseret position i samfundet.

Gennem mit tidligere virke som socialrådgiver har jeg oplevet, hvordan flygtninge med en midlertidig opholdstilladelse havde svært ved at integrere sig uden en garanti for en permanent opholdstilladelse, af hvilken grund det var vanskeligt for dem at orientere sig fremadrettet i deres nye tilværelse i Danmark. I krydspresset mellem at skulle holde fast i et integrationssigte og i et konstant beredskab på at skulle sendes tilbage til deres hjemland erfarede jeg, hvor vanskeligt det

var for dem at mestre deres tilværelse. Jeg har sidenhen også personligt erfaret at være hensat i en venteposition, som jeg oplevede som et eksistentielt pres, idet det ikke var muligt at forudse, hvornår midlertidigheden ophørte, og det var derfor svært at få en hverdag til at hænge sammen.

Afgrænsning

For at det sociale arbejde med mennesker i venteposition kan udøves hensigtsmæssigt, er det i mine øjne nødvendigt at undersøge, hvilke fænomener, der givetvis kan muliggøre at individet kan mestre en tilværelse til trods for en placering i venteposition. I min forforståelse er det derfor interessant at undersøge, hvordan brugere af de sociale system *selv* forstår, fremstiller og fortæller om fænomenet for derigennem at få en mere nuanceret indsigt i andet end det sociale arbejdes egne forståelser, konstruktioner eller kategoriseringer - som f.eks. matchgruppe 1-3, psykisk syge, udsatte familier eller asylansøgere (Payne 2005:35).

Derfor anlægger jeg, særligt i min perspektivering, et advokerende sigte til at tale genstandsfeltets sag (Ibid. 374). Advocacy er i min forforståelse en væsentlig del af det sociale arbejdes felt, hvor fokus er at bidrage til at understøtte og mobilisere undertrykte og svage gruppers mulighed for selv at tage magten over deres eget liv, og dermed skabe social forandring (Ibid.). Og endelig at bringe disse gruppers egne fremstillinger og forståelser til skue overfor majoritetssamfundet og de magtinstanser, som er indlejret i f.eks. det sociale system (Ibid.). Hovedfokus vil her være at synliggøre og udlægge viden om genstandsfeltet med ambitionen om at tale deres sag med udgangspunkt i deres egne forståelser.

At være i en venteposition skal i specialets sammenhæng forstås som en tidslomme, der refererer til en given tid for afviste asylansøgende kvinder under deres asylfase på et kvindeasylcenter. Fokus på denne gruppe er valgt fordi, de repræsenterer kategorien afviste asylansøgere i venteposition, som gør, at de i Vitus' optik befinder sig i en udsat position fanget mellem kategorier (2011:100). Ifølge hende kan afviste asylansøgere hverken sendes hjem eller få tildelt opholdstilladelse, hvorfor de bliver hængende kategorisk og identifikationsmæssigt i årevis (Ibid.) Derfor er det i min forforståelse interessant at undersøge, hvordan deres identifikation udspiller sig, herunder særligt om, hvordan selviscenesættelser og identiteter givetvis kan sættes i spil i forsøget på at mestre ventepositionen.

Definition af kategorien asylansøger

I 2008 søgte ca. 2410 personer om asyl i Danmark (Integrationsministeriet, d. 3.9.11).

Udlændingesservice afgjorde i samme år 1042 asylansøgninger, hvoraf ca. 50 % fik asyl (Ibid.).

Ifølge FN's Flygtningekonvention er en flygtning en person, som nærer en velbegrundet frygt for at blive forfulgt på grund af sin race, religion, nationalitet, sit tilhørsforhold til en social gruppe eller sine politiske anskuelser, og som befinder sig uden for det land, hvor personen er statsborger (Ibid.). Flygtningekonventionen er indlemmet i både europæisk og dansk asyl og flygtningeret, hvorfor begrebet asyl er en fælles international betegnelse (Ibid.). Asyl betyder oprindeligt fristed eller tilflugtssted, men ofte bruges ordet beskyttelse (Kjær 2003:25). Begrebet asylansøger anvendes, når man endnu ikke har fået afgjort sin anmodning om asyl, og flygtningestatus får man først tildelt, såfremt man opnår asyl jf. § 7 stk. 1 og 2 i Udlændingeloven (Retsinformation, d. 3.9.11).

Mediernes dækning af asyltilværelsen

Asylansøgere er ofte i medierne portrætteret som passive ofre, der fremstilles som stakler eller det modsatte – som mennesker der søger en bedre tilværelse uden noget reelt asylmotiv (Information, d. 5.9.11). Portrættet af asylansøgere er i min forforståelse i nogle tilfælde malet med unuancerede penselstrøg, hvor de havner i kategoriseringer som enten stakler eller bedragere. Asyltilværelsen har f.eks. været gengivet med overskrifter, der indikerer at gruppen af asylansøgere lever en retsløs tilværelse, hvor de ikke får den fornødne hjælp (Clausen m.fl. 2009). Eksempler herpå kan være mediernes dækning af madpakkeordningen, afviste asylansøgere forhold og flygtningebørn, der taber deres barndom på gulvet (BT, d. 16.3.11, Politikken, d. 16.3.11). Andre overskrifter har budskabet om, hvordan asylansøgere strømmer til landet som fattigdomsflygtninge, der ikke er traditionelle flygtninge, men som har et motiv om at snyde sig til en bedre økonomisk position i den vestlige verden og sende penge hjem til deres familier (DR, d. 31.8.11).

Retlige rammer for asyltilværelsen

Udover den offentlige debat er asylansøgere og asyllivet også genstand for politikker og retlige reguleringer (Vedsted-Hansen 2009:138). Asylansøgers mulighed for mobilitet og bevægelsesfrihed har gennem de seneste år været politisk reguleret nationalt og internationalt med henblik på at begrænse antallet af potentielle asylansøgere ved hjælp af non arrival-policies (Ibid. 137). Et eksempel er, at der er indført visumpligt for en række lande, hvorfra potentielle asylansøgere kunne komme fra (Ibid. 138). Juridisk set har diverse stramninger på udlændingeområdet gjort det vanskeligere at få asyl, af hvilken grund ventetiden under asylfasen kan blive længere og presset vokse i forhold til, at udlændingemyndighederne skal overbevises om, at man reelt har brug for asyl (Dansk Flygtningehjælp 2006:33). I Danmark har metoden blandt andet været en indsnævring af flygtningedefinitionen, hvor man fra dansk side anvender en mere restriktiv fortolkning af, hvilke persongrupper, der falder indenfor definition sammenlignet med andre europæiske lande (Vedsted-Hansen 2009: 143). Migrationspolitikken i EU forsøger også at begrænse og kontrollere adgangen til asyl, som Dublin forordningen er et eksempel på (Integrationsministeriet, d. 8.3.11). Dublin forordningen sikrer, at hvis man som asylansøger har søgt asyl tidligere i et andet EU land, så skal vedkommende sendes retur til det pågældende land (Ibid.).

Derudover foreskriver udlændingeloven, at man som asylansøger principielt hverken må arbejde, uddanne sig eller flytte, så længe sagen om asyl ikke er afgjort, af hvilken grund asylansøgere kan opleve, at de passiveres yderligere i deres venteposition (Retsinformation, d. 2.9.11). I nogle europæiske lande, som Sverige og Holland, er det muligt at arbejde mens ens asylsag er under behandling (Bedsteforældre for asyl: 2009:25). Modsat flygtninge eller indvandrere, der har fået opholdstilladelse, er nuværende asylansøgere derfor stort set hensat til en passiv position. Ovenstående problemstillinger har været udsat for en del kritik, og der er på baggrund af de skærpede asylregler og betingelser opstået protestgrupper som *"Bedsteforældre for asyl"*, *"Landsforeningen for danske asylvenner"* og *"Komiteen for flygtninge under jorden"* (Clausen m.fl. 2009:30). Aktuelt i november har regeringen dog vedtaget som en del af finanslovsforslaget, at asylansøgere ikke skal kunne opholde sig mere end et halvt år i et asylcenter, og at de skal have retten til at arbejde (DR d.20.11.11). Det er endnu uvist, hvorvidt gruppen af asylansøgere også

omfatter afviste asylansøgere, og hvis det er tilfældet, hvilke krav til samarbejde om eventuel hjemrejse, der bliver stillet som betingelse inden et tilbud om bolig og arbejde kan iværksættes (Information, d. 17.11.11).

Forskningstendenser om asyltilværelsen

Asyltilværelsen er også afdækket af national forskning. Livet på et asylcenter er blandt andet kortlagt af psykologen Dorte Staunæs, der portrætterer de voksne asylansøgere som passive, inaktive og uhjælpelige (1998:64). Staunæs pointe er, at asyltilværelsen beror på en tilværelse med pseudoaktiviteter, hvor asylansøgerens sociale liv er kendetegnet ved at bestå af ubetydelige gøremål, et slags parallelliv uden meningsfulde aktiviteter (1998). Af undersøgelsen fremgår det også, at de unge asylansøgers tidsmæssige referencepunkt udelukkende er relateret til et fortidsperspektiv (Ibid.). Nutid og fremtidsperspektivet eksisterer ikke, hvilket kan resultere i en eksistentiel kedsomhed (Ibid.).

Eksistentiel kedsomhed er et begreb som Vitus også trækker på i forbindelse med at skulle afdække asylbørns livsverden (2011:101,15). Gennem undersøgelsen erfarer hun, at asyltilværelsen i mange sammenhænge beror på en eksistentiel kedsomhed, et begreb som hun som nævnt låner fra Heidegger (2011:101). Vitus anvender begrebet for at pointere, at det at kede sig udgør et negativ omstændighed for asylbørnene, da kedsomhed kan resultere i en form for ikke-stemthed, der bevirker, at de ikke kan tune sig ind i et stemningsmæssigt samvær og derved afskæres de fra omverdenen (2011:101). Anden forskning om livet på et asylcenter er også koncentreret om individuelle livsbetingelser relateret til asylansøgerens fysiske og psykiske helbred, som er et resultat af at have levet en kaotisk tilværelse på flugt eller at have været udsat for tortur med svære traumer til følge (Eline M. Jensen m.fl. 2009). Endelig er der også eksempler på forskning i forbindelse med de førnævnte stramninger på asylområdet, og på hvilke konsekvenser det kan få at være afvist asylansøger (Lisbeth G. Andersen:2009).

I min søgning efter national forskning om *afviste asylansøgende kvinder og ventetid* har jeg ikke været i stand til at finde forskning, der direkte afdækker disse perspektivers indbyrdes forhold. Internationalt findes der dog forskning om asylansøgere relateret til køn og identitet, som jeg kort

vil præsentere i det følgende. Jeg er velvidende, at der er forskel på asylansøgere og flygtninge, men jeg mener, at det er muligt at parallelisere nedenstående forskning om flygtninge til asylansøgere.

Kvindeperspektivet er kortlagt i blandt andet Norge, hvor studerende Trine Hjørund har undersøgt kvinders asyltilværelse (2008). Hjørunds studie omhandler, hvordan afviste asylansøgende kvinder oplever deres asylophold som utrygt, idet mændenes adfærd er seksualiseret og truende, hvilket fører til begrænsninger i forhold til, at kvinderne kan tage egne valg (2008:4). I Sverige findes blandt andre undersøgelser, der påviser, at afviste asylansøgende kvinder har et dårligt helbred sammenlignet med asylansøgende mænd (Hollander m.fl. 2011).

I henhold til *identitets- og tidsperspektivet* findes også en række undersøgelser, hvoraf jeg vil nævne nogle få. Den amerikanske forsker Sarah Steimel har studeret diskurser af amerikanske flygtnings selvportrætter (2010). Resultatet af de 54 portrætter er, at der findes tre grupperinger: 1) de opfatter sig selv som ofre, 2) som søgende efter den amerikanske drøm, og 3) som uden evne til at forfølge den amerikanske drøm (2010). Derudover har den engelske psykolog Pennie Blackburn (2010), i en artikel baseret på et narrativt terapeutisk arbejde med traumatiserede flygtninge kvinder, undersøgt sammenhængen mellem helbred og identitet. Hovedkonklusionen var, at negative diskurser i modtagerlandet påvirker kvindernes selvopfattelse i en negativ retning. I Canada har forskeren Marie Lacroix (2004) beskæftiget sig med ændring af flygtnings subjektivitet i forbindelse med, hvordan processen med at blive flygtning foregår. At være fanget i limbo påvirker flygtnings opfattelse af, hvem de er, hvem de var, og hvem de bliver. Dette ses i henhold til, hvordan kvinderne opfatter sig selv som ikke flygtning, men hvordan de er nødt til at tilpasse sig ind i en administrativ opfattelse af flygtninge-kategorien, hvilket resulterer i en oplevet uoverensstemmelse af hvem de er. Med titlen "*While we are waiting*" har den norske sociolog Jan-Paul Brekke (2004) undersøgt asylansøgeres identitetskonflikter, hvor særligt tre problematikker kan spores. Det ene omhandler den manglende mulighed for at opretholde ens sociale identitet gennem orientering mod fremtiden, når asylansøgere er fastlåst i en midlertidig placering under deres asylfase uden mulighed for at være produktive, som også Staunæs (1998) og Vitus (2011) er inde på. Den anden problematik vedrører asylansøgeres manglende mulighed for

at definere sig i en gruppe(2004:44). Endelig er den tredje problematik knyttet til, hvordan omverdenen forestiller sig asylansøgere som en stigmatiseret gruppe (2004:45). Diskrepansen mellem den sociale identitet og asylansøgernes perceptioner af dem selv som unikke individer udløser i Brekkes (2004) undersøgelse en identitetskonflikt. Som Staunæs (1998) og Vitus (2004)betoner han også at den manglende mulighed for at være produktiv som asylansøger kan vanskeliggøre ens mulighed for orientering mod fremtiden, hvilket førte til frustrationer for de asylansøgere som udgjorde hans empiri. Netop den manglende mulighed for at gøre sig nyttig gennem et arbejde resulterede i, at asylansøgerne ikke kunne fastholde deres sociale identitet (2004:45).

Sammenfattende for den nævnte forskning ses der i min forforståelse en tendens til at betragte asylansøgere i venteposition som præget af begrænsede udfoldelsesmuligheder og en form for de-subjektivering af, hvem de er, som kan relateres til en form for klassifikation som passivt offer eller stakkel. Denne offerliggørelse kan også komme til udtryk i det sociale arbejde, hvor netop asylansøger-kategorien kan havne i, at socialarbejderen klassificerer vedkommende som et offer, der skal reddes. Kategoriseringen kan også ende op med at alle asylansøgernes sociale problemer udelukkende henføres til asylansøger-kategorien. Herved kan det sociale arbejde risikere at overse, hvilke potentielle muligheder for mestring den enkelte asylansøger gemmer på og på den baggrund sætte foranstaltninger i værk på et fejlvurderet grundlag.

Aktørperspektivet

Modsat offerperspektivet er det min ambition med et aktørperspektiv at se på, hvordan f.eks. den afviste asylansøgende kvinde er aktør i sit eget liv, og hvordan hun navigerer i den sociale virkelighed, som ventepositionen er forankret i. Min analyse er dog begrænset til et aktørperspektiv på mikro-niveau, idet jeg ønsker at gå i dybden med hver enkelt informants egne fremstillinger og forståelser. Ambitionen er at undersøge de forståelseshorisonter som findes inden for det interpersonelle niveau, da specialet har fokus på kvindernes selviscenesættelse og identitetsbekræftelser i relationen til andre individer i og udenfor asylcentret.

Problemformulering og undersøgelsesspørgsmålene

Med afsæt i ovenstående forforståelser ønsker jeg at undersøge, hvilke portrætter, eller nærmere, hvilke selviscenesættelser de afviste asylansøgende kvinder skaber for at finde mening i deres ventetids-historier, og hvilke identitetsbekræftelser, der har betydning for, hvordan de mestrer at leve i venteposition:

Hvilke betydningsfulde selviscenesættelser benytter de afviste asylansøgende kvinder til at finde mening i deres ventetids-historier, og hvilke identitetsbekræftelser søger de afviste asylansøgende kvinder for at mestre deres venteposition?

Hvilke plot bygger de afviste asylansøgende kvinder deres selviscenesættelser og ventetids-historier op om?

Hvilke dele af deres identitetsrepertoire trækker de på og søger bekræftelse af i deres bestræbelser på at mestre ventetiden?

Hvilke mestringstendenser ses blandt de afviste asylansøgende kvinder?

Begrebsafklaring

Begrebet *plot* er hentet fra en narrativ livshistorie-tradition (Antoft & Thomsen 2005:165). Plot defineres her som det, der binder en livshistorie sammen, således at den giver mening for fortælleren og modtageren (Ibid.). *Selviscenesættelse* defineres ud fra socialantropologen Marianne Gullestads tanker om selvrepræsentation, som også har afsæt inden for livshistorie-traditionen med inspiration fra en konstruktionistisk forståelse (Gullestad 1996:19). Gullestad argumenter for, at i kølvandet på det senmoderne samfund, har individet fået mulighed for at indtage mange forskellige former for selvskabelse, selvreflektion og selvrepræsentation i kraft af

det moderne menneskes vandring fra at være et privat til et offentligt anerkendt individ (Ibid.). Jeg ønsker at operationalisere selviscenesættelse ud fra denne forståelse, når jeg undersøger de afviste asylansøgende kvinders selvfremsstilling.

Identitet er et begreb der findes inden for mange videnskaber. Jeg læner mig op af den socialpsykologiske disciplin, idet jeg ønsker at nærstudere identitet gennem de sociale samspil, som ventepositionen tilbyder, da det interindividuelle niveau fokuserer, i modsætning til et intraindividuellet niveau, på identitet gennem interaktioner. Identitet er inden for den symbolske interaktionisme også udsat for mange definitioner. Jeg har valgt sociologerne Jan Stets og Peter Burkes (2011) definition med afsæt i en institutionel strukturel interaktionisme. De to forfattere opererer med et identitetsbegreb, der kan forstås ud fra, hvordan identiteter forsøges anvendt af individet til at høste autencitet, tro på egne evner og anerkendelse samt accept gennem identitetsbekræftelse (Ibid.). Identitetsbekræftelsen skal derudover ses som en metode til at håndtere, begribe og skabe meningsfuldhed i ventepositionen. Det bringer mig til det næste centrale begreb, som er *mestring*, der defineres ved hjælp fra sociologen Aaron Antonovskys eksistentielle definition (2004). Her ses mestring gennem en distinktion, der hviler på tre elementer – håndterbarhed, begribelighed og meningsfuldhed (2004:37). Hvis disse elementer er til stede, er det Antonovskys bud, at vedkommende er i stand til at mestre i forskellige sammenhænge. Begrebernes indbyrdes relation er kendetegnet ved, at de benyttes som forskellige dele til at sige noget om de forståelseshorisonter, som udgør helheden – nemlig muligheden for mestring (Højberg 2004:312).

Metateoretiske redskaber

De rejste spørgsmål i problemformuleringen vil jeg belyse gennem et mindre afgrænset feltarbejde, og som primær empiri har jeg anvendt livshistorie-interviews for at få adgang til en mere subjektiv dimension af genstandsfeltet (Skytte 2008:242).

Som udgangspunkt har jeg taget afsæt i mine ovenstående forforståelser fra min litteraturvandring for at nærstudere kvindernes livsverden. Men jeg har også været imødekommende overfor nye fænomener i feltet inden for problemformuleringens ramme, og jeg har derfor haft en åben tilgang til specialets vidensindsamling og vidensproduktion. Erkendelsesinteressen er derfor baseret på en kombination af en fænomenologisk og hermeneutisk position, hvor jeg gennem en så åben tilgang til min undersøgelse som mulig sigter efter at gå i dybden med at meningsdanne, forstå og fortolke genstandsfeltet ud fra dets subjektive fremstillinger og forståelser.

Inden for kvalitativ forskning er det muligt at koble forskellige videnskabelige discipliner med den hermeneutiske tradition, idet de alle sætter fokus på de motiver, der ligger til grund for menneskers oplevelser og tolkninger (Jørgensen 2008:223). I lyset af min erkendelsesinteresse har jeg ikke fundet det muligt at benytte hverken en ren fænomenologisk eller hermeneutisk tilgang. Årsagen er, at jeg har bygget min problemformulering på mine forforståelser, som fungerer som ledetråd for min undersøgelse, og som strider mod det fænomenologiske ideal om, at virkeligheden, med afsæt i *Thomas teoremet*, er som de enkelte aktører oplever den (Kristiansen & Krogstrup 1999:14). *Thomas teoremet* kan dog aldrig stå alene. For at undgå at falde i den relativistiske grøft, hvor alle sociale fænomener er relative, trækker jeg på sociologen Robert Mertons udsagn ” *Når mennesker ikke definerer virkelige situationer som virkelige, er de ikke desto mindre virkelige i deres konsekvenser*” (Ejnæs & Guldager 2008:99-101). Med det forstår jeg, at det ikke er muligt at indfange alle fænomener i feltet, men at både genstandsfeltet og forsker er begrænset af deres forforståelser.

Pointen i den fænomenologiske tradition er, at forsker sætter sin forforståelse i parentes, hvilket jeg netop ikke gør. Jeg sætter i stedet min forforståelse i spil i henhold til den hermeneutiske tradition (Jørgensen 2008:226). Præmissen for anvendelse af ens forforståelse i den hermeneutiske optik er, at den gøres objektiv, da det netop ikke er muligt at sætte sig selv fri fra sine forforståelser. Derfor finder jeg valget af den hermeneutiske præmis oplagt, da min problemformulering tager afsæt i række forforståelser, som jeg har redegjort for indledningsvist (Ibid.). Inden for den filosofiske hermeneutik med den tyske filosof Hans-George Gademar i spidsen beror forforståelsen på en horisontsammensmeltning mellem forskellige forståelseshorisonter fra genstandsfeltet og forsker (Højberg 2004:322). Gademars forståelsesbegreb er baseret på både en ontologisk og metodisk forståelse af hermeneutikken, idet fortolkning bygger på menneskelig erkendelse, som er indlejret i både forforståelser og fordomme, sproglige og historiske traditioner (Ibid. 321). Forståelseshorizonten er derfor retningsbestemmende for, hvad vi erfarer, og dette er i Gademars forståelse ikke en hindring, men en forudsætning for forståelse (Ibid.323). Derfor er den hermeneutiske cirkel i Gademars version nærmere en endeløs spiral, der optræder i en konstant vekselvirkning mellem de to forståelseshorisonter (Ibid.320). I den forbindelse er det væsentligt for Gademar at være så åben som mulig til genstandsfeltet, hvilket i min forståelse falder i tråd med kombinationen af den fænomenologiske tilgang (Ibid. 323). Kritikken af Gademar er dog, at det bliver fortolkerens, og ikke genstanden, der bliver central, hvorfor fortolkningen bliver relativistisk, da alle fortolkninger kan blive lige gyldige og lige sande (Ibid. 332). Derudover kritiserer den kritiske hermeneutik Gademar for at overse de bagvedliggende ideologiske magtinteresser forankret i traditioner og autoriteter, der kan være på spil (Ibid. 334). Som modsvar på kritikken mener Gademar, at traditioner og autoriteter ikke er begrænsende, men frugtbare videnskilder, der ikke skal accepteres, men udfordres gennem afprøvning af ens forforståelser, hvilket ses som forandringsskabende (Ibid. 335). Denne tilgang matcher min erkendelsesinteresse, der ikke tilsigter at undersøge bagvedliggende magtforhold ud fra et kritisk perspektiv, men at undersøge de afviste asylansøgende kvinders egne virkelighedsforståelser. Da denne virkelighed er erkendelsesinteressen ønsker jeg at benytte både beskrivende, men hovedsageligt fortolkende elementer. Interessen handler dels om induktivt at forstå de enkelte aktørers meningsdannelser

og forståelser af betydningsfulde fænomener i deres venteposition, og dels deduktivt at fortolke de elementer, der viser sig gennem genstandsfeltet med hjælp fra mine forforståelser.

Metodiske redskaber

Ifølge Kvale (1997) og Gademar (Højberg 2004) findes der ikke en særlig "*hovedvej*" til at forstå aktørernes livsverden. Jeg vil i det følgende kort gøre rede for feltarbejdet ved at trække på den sociologiske tradition. Af fremtrædende undersøgelser af etnografisk sociologisk karakter er sociologen William Whytes' "*Street Corner Society*", som var et deltagende observationsstudium udført i et italiensk-amerikansk kvarter i Bostons USA i 1940'erne (Kristiansen og Jacobsen 2001:35). Et andet eksempel er sociologen Erving Goffmans feltarbejde på et amerikansk psykiatrisk statshospital i Washington D. C. i 1950'erne (Ibid.).

Feltarbejdet i dette speciale er ikke foregået i henhold til ovenstående studier, hvor forsker har levet i feltet. Det var der flere årsager til. For det første skulle feltarbejdet anvendes som en metode til at nærme mig den livsverden som de afviste asylansøgende kvinder er hensat i, og som nævnt for at få lejlighed til at selekttere og gennemføre interviews med informanter. For det andet ønskede jeg at have mulige pusterum fra feltet, hvor jeg havde mulighed for at skabe en distance, der bevirkede at jeg kunne fastholde mit faglige fokus og ikke risikerede at "*go native*". "*Going native*" beskriver sociologen Annick Prieur som at blive indfødt, hvilket hun forstår som en måde, hvorpå man som forsker ukritisk overtager informantens perspektiv og "*derived taber den distance, der er nødvendig i en analyse*" (2005:138). Fuld deltagelse i et feltarbejde kan føre til overidentifikation, indskrænke bevægelsesfriheden i dataindsamlingen og uden en vis portion af fremmedhed overfor feltet kan det blive vanskeligt at opretholde en distance, der ifølge etnograferne Hammersley og Atkinson, er en forudsætning for udøvelse af feltarbejde (Ibid.). Modsat står Goffman, der er tilhænger af nærhed i feltarbejdet ved anvendelse af metoden "*tune your body up*" (Ibid. 139). Jeg mener, som Prieur, at det er muligt at pendle mellem et udefra- og et indefraperspektiv, som netop kan være en hensigtsmæssig strategi til *både* at sikre opretholdelsen af den gode observationsevne samtidig med en indlevelse i informanternes perspektiv (Ibid. 143).

Deltagende observation

Deltagende observation er en kvalitativ forskningsmetode, som kan ses synonymt med feltarbejde. Ifølge Søren Kristiansen og Hanne K. Krogstrups er deltagende observation ikke blot er en opmærksom iagttagelse af hverdagslivet som det fremstår, men der en række særlige krav til udøvelsen af den kvalitative disciplin (1999:10). Mine redskaber hertil var daglige udførlige notater efter feltarbejdet, hvor jeg noterede mine observationsdata og satte spørgsmålstejn ved dem. I nogle tilfælde konfronterede jeg kvinderne eller personalet med mine observationer for at teste, hvorvidt jeg havde forstået den mere eller mindre konstruktion af virkeligheden, som jeg havde skabt på baggrund af mine observationer, som også sociologen Alfred Schutz fremhæver (Ibid. 83). Problematikken har jeg håndteret ved at være eksplicit reflekterende i min dataindsamling, databearbejdning og analyseproces, idet jeg vedkender, at jeg som forsker i feltet kan risikere at drage common-sense antagelser, hvis jeg glemmer min egen påvirkning af feltet. Shultz nævner i den sammenhæng, *"at samfundsforskeren laver konstruktioner af anden grad"*, idet observationerne fra forskers side i første omgang er foretaget af aktørerne i feltet (Ibid. 89).

Et andet vigtigt redskab har også været at forstå det talte sprog på centret, idet sproget har afgørende betydning for forståelsen af aktørernes fremstillinger og forståelser (Ibid. 90). Desuden påpeger Gadamar, at den menneskelige erkendelse hviler på en fortolkende, en historisk og sproglig forståelsesstruktur (Højberg 2004:321). Inspireret af antropologen James P. Spradley er sproget ikke bare et en måde at kommunikere om virkeligheden, det er også et redskab til at forstå virkeligheden - *"Different languages create and express different realities"* (1979:17). I det følgende vil jeg præsentere sprogets betydning for feltet med særlig vægt på det talte sprog, sproget som begrebshorisont og forståelsesramme.

Der tales mange forskellige sprog på kvindecentret. Fællessproget er dansk og engelsk og mange har sidstnævnte som et *"second language"* talt fra barnsben. Derudover tales der også et særligt sprog på centret, hvilket jeg med egne ord vil betegne som *"asylsprog"*. *"Asylsproget"* er kendetegnet ved, at både beboere og medarbejdere har en indforståethed i særlige ord og sætninger, der er opstået på centret og som alle bliver indviet i og tager i brug til trods for

forskellige sproglige kompetencer. Eksempler herpå er negative og positive, som er særlige betegnelser som både de ansatte og kvinderne bruger til at beskrive om vedkommende har fået negativt eller positivt svar på deres asylsag. Grammatisk set er det ukorrekt, men alle aktører i feltet anvender det som en slags fælles sprog, som jeg også tog i anvendelse. Et eksempel på, hvordan positive and negative blev anvendt, var under et interview da jeg spørger en informant, om hendes fremtidsplan, siger hun følgende: *”I do not know what will happen in the future. I think that my papers after seven years are in the garbage, I do not know. After this I do not think about positive. I hope to get papers so I can see my son. But I do not go to America. I wait for my son to come that is enough for me. This is my life. My room that is my life”* (Interview 2:87).

Anvendelse af disse ord kan også ses med det Spradley kalder for *”translation competence”* (1979:19). Han siger: *”This is the ability to translate the meanings of one culture into a form that is appropriate to another culture”* (Ibid.19). Det er Spradleys pointe, at til trods for at man taler nogenlunde det samme sprog, så er der talemåder, dialekter eller semantiske variationer i specifikke grupper, der kan påvirke den etnografiske feltundersøgelse (Ibid. 18). Som i asylcentret eller andre steder, hvor der findes subkulturer, opstår der sproglige variationer og de fleste kender til at variere sit sprog alt efter, i hvilken sammenhæng vi samtaler (Ibid. 19). I asylcentret, som også kan betragtes som et mini samfund, tilpassede medlemmerne sig også et *”asylsprog”*, som ikke ville give mening udenfor asylcentret.

Som feltarbejder og interviewer har *”translation competence”* også haft en betydning. Jeg tog fra begyndelsen helt bevidst *”asylsproget”* til mig som en metode til at komme ind i feltet, men også som en metode til at teste ords betydning i den rette kontekst. Derfor spurgte jeg tit kvinderne om, hvad de mente med ord og sætninger som jeg i situationen tillagde særlig betydning. Ofte fik jeg forskellige forklaringer, men sommetider også enslydende. Udsagn som *”I like to do practice”*, betød det, at vedkommende kunne lide at være i praktik eller praktisere noget? Og udsagnet *”busi in the brain”*, som især blev benyttet af de afrikanske kvinder, kunne også udlægges på flere måder – men jeg lærte at *”busi in the brain”* betød, at være usikker på sin asylsag og dermed fremtid.

Som Kvale, mener Spradley også, at under et feltarbejde eller interview vil informantens ord altid være udsat for en fortolkning, selvom man taler det samme sprog (Kvale 1997, 1979). Spradley siger: ”*Every ethnographic description is a translation*” (1979: 22). For at gøre diverse sporlige oversættelser valide har jeg derfor valgt at lave fyldige beskrivelser af henholdsvis feltnotater og interviewsituationen. Endelig har jeg i interviewet spurgt meget ind til sætninger eller ord, som jeg i øjeblikket kunne se flere betydninger af, eller som jeg ganske simpelt ikke forstod. Det er også det begreb ”*delt social erfaring*” handler om (Kristiansen & Krogstrup 1999:175). Forsker og genstandsfeltet skal dele samme opfattelse af den sociale virkelighed ved at genkende, men ikke nødvendigvis erfare, de samme opfattelser af de situationer, som begge har oplevet.

Etik i feltarbejdet

Et feltstudium forudsætter en række etiske overvejelser i det konkrete feltarbejde. I min forforståelse findes der ikke nogen skræddersyet måde at udøve disciplinen på. Derfor anses det som relevant også at medtænke etiske retningslinjer for sin vandring for ikke at udføre ”*farligt feltarbejde*”. Farligt forstået på den måde, med hjælp fra den tyske filosof og sociolog George Simmel, at der i alle sociale relationer er indbygget en moralsk relation, da man som forsker bliver involveret i feltets moralske spørgsmål, når man konfronteres med aktørerne ansigt til ansigt (Kristiansen og Jacobsen 2006:43). Simmel fastslog, at alle relationer er moralske, men er det moralsk korrekt at knytte sociale relationer med andre mennesker udelukkende med det formål at opnå viden? I feltarbejdets spæde start spurgte jeg meget ind til, hvordan personalet interagerede med kvinderne, og observerede også, hvordan de omtalte og talte med kvinderne med respekt ifølge min forforståelse. Direkte adspurgte, hvor meget og hvor langt jeg i min observatørposition kunne tillade mig at interagere med kvinderne på forsvarlig vis, var lederens svar, at jeg havde grønt lys for stort set alt, så længe kvinderne blev behandlet med respekt. Derudover har jeg underskrevet Dansk Røde Kors’ interne regler for ansatte, som også blandt andet omhandler tavshedspligt og regler om samkvem. Det har ikke været vanskelig for mig at overholde de forskellige regelsæt, idet jeg i mit tidligere virke som socialrådgiver har været vant med at arbejde efter tavshedspligt og god forvaltningsskik mv.

Livshistorie-interviewet

I det følgende vil jeg præsentere endnu en metode, nemlig livshistorie-interviewet, som udgør den primære kilde til forståelse af livet i venteposition. Jeg vil først præsentere livshistorie-tilgangen. Dernæst de konkrete tiltag og overvejelser vedrørende selektion af informanterne, tilblivelse og gennemførelse af interviewene og endelig transskriberingsprocessen.

Som den primære empiri har jeg anvendt det historieorienterede livshistorie-interview med afsæt i både en fænomenologisk og hermeneutisk tilgang (Skytte 2008: 252). Den hermeneutiske tilgang antager at man som forsker besidder en forforståelse til undersøgelsessigtet, men at denne forforståelse kan sættes i parentes ved at anvende den fænomenologiske tradition til at lade informanten tale mest muligt ud fra egne præmisser, således at subjektiviteten kan træde frem (Antoft & Thomsen 2005:158). Først derefter kan en teoretisk vinkel tages i brug ved at forholde det biografiske materiale til allerede eksisterende teori (Ibid.).

Livshistorieinterviewet kan, udover at nærstudere den enkelte kvindes biografiske repertoire, også bidrage til en væsentlig viden om, hvorledes den enkelte kvinde begrundes sine handlinger og valg - og i denne sammenhæng, hvordan hun derved iscenesætter og forstår sig selv (Skytte 2008:245). En livshistorie eller livsbiografi er altså kendetegnet ved en beretning om vigtige begivenheder i en persons liv, der er kædet sammen således, at det tilsammen giver mening (Gullestad 1996:13).

Der findes flere perspektiver inden for traditionen med livshistorier. Traditionen spænder fra en mere psykodynamisk genre f.eks. repræsenteret ved forskningslektor ved kulturstudier, Marianne Horsdal (2007), til den norske socialantropolog Marianne Gullestads udlægning (1996). Jeg har valgt at lade mig inspirere af sidstnævntes tilgang. Det skyldes, at den har en særlig styrke, fordi den fokuserer på, hvad der findes af bagvedliggende "*kulturelle ressourcer og organiserende verdibegreber*" i den enkeltes livshistorie (Gullestad 1996: 17). I Gullestads syn udgør det selvbiografiske dokument en særlig nøgle til forståelse af det levede livs kulturelle sammenhænge og identiteter (Ibid. 17). Livshistorier fortælles med udgangspunkt i de konventioner, værdibegreber og ideer, som disse sammenhænge tilbyder (Ibid. 16).

Livshistorie-interviewformen åbnede op for mulige måder at mestre livet i venteposition ved at få indsigt i informanternes subjektive oplevelse af deres levede liv, herigennem også viden om andre selvsctenesættelser og identiteter end som kvinde og asylansøger. Det viste sig, at informanterne også kunne fortælle historier om f.eks. at være mor, datter, svigerdatter, studerende, sygeplejerske og overlever.

Gennemførelse af livshistorie-interviewet

Interviewene foregik halvvejs i feltarbejdet. De fem interview er gennemført på engelsk og et på dansk. Jeg formodede at ved at lave interviews efter en periode som observatør, havde jeg oparbejdet en relation til kvinderne, så jeg kunne skabe et mere fortroligt udgangspunkt for selve tilblivelsen og udførelsen af interviewet. Jeg er af den opfattelse, at min relation til genstandsfeltet udgjorde en afgørende betydning for, at jeg fik lejlighed til at interviewe kvinderne. De har alle erfaringer med at blive interviewet af myndighedspersoner i Danmark - såsom repræsentanter for Udlændingetervice, politi og ansatte ved Dansk Røde Kors. Ikke alle har lige gode erfaringer med disse interviewsituationer, som ofte handler om, hvorvidt de har et asylmotiv eller ej (Integrationsministeriet, d. 13.5.11). Nogle har også negative erfaringer med myndigheds-interview /forhør fra hjemlandet. Derfor var jeg fra begyndelsen af feltarbejdet opmærksom på, hvordan jeg skulle adspørge kvinderne, om de ønskede at medvirke i interviewet. Derfor undlod jeg at bruge ordet *interview*, men sagde "*samtale om livet i centret*". Jeg forklarede dem kort, hvad min hensigt var, og orienterede dem om min anonymitet og tavshedspligt i henhold til de etiske kodekser angivet tidligere. Jeg informerede også om, at jeg optog alle interview på diktafon, idet jeg gerne ville have alle detaljer med. Jeg havde en formodning om, at netop livshistorie-interviewet ville resultere i mange detaljer, der var umulige at indfange uden at få dem optaget og efterfølgende transskriberet.

Kriterier og selektion af informanter

Selektionen af de seks informanter er foregået ved deltagende observation. Udover de seks interview har jeg også foretaget et interview med en aktivitetsmedarbejder, som ikke var tilknyttet centret dagligt, men som havde en særlig viden som praktikaktivering og uddannelse.

Til at begynde med opstillede jeg kun det kriterium, at de var afviste asylansøgere. Efterfølgende vurderede jeg, at ikke var tilstrækkeligt med et kriterium. Det andet kriterium blev muligheden for at være i stand til at kommunikere rent sprogligt. Jeg havde ikke mulighed for tolkebistand på grund af økonomiske årsager, så jeg måtte skære alle fra, der ikke beherskede et nogenlunde forståeligt dansk eller engelsk. Det tredje kriterium blev, at informanterne skulle være enlige i Danmark, fordi jeg fra starten af valgte venteposition med børn fra efter en vurdering af, det ville blive for omfangsrigt at inddrage et børneperspektiv. Dernæst bestod selektion i, at jeg, via mine observationer og samtaler med kvinderne, havde fundet frem til informanter med tilsyneladende forskellige selviscenesættelser og identiteter, hvilket kom til at udgøre det fjerde kriterium.

Forinden interviewene lavede jeg et såkaldt testinterview (Kvale 1997:15). Årsagen var, at jeg ønskede at øve mig i at lave et livshistorie-interview, som jeg forventede krævede en del mere tid sammenlignet med et normalt forskningsinterview, da interviewformen tilsigter at få hele personens biografi gengivet i interviewet (Skytte 2008: 250). Erfaringerne fra interviewet blev, at det var forstyrrende med en interviewguide, idet den bremsede for den gode fortælling. Så jeg valgte efterfølgende at anvende interviewguiden til at sikre briefing og debriefing, og nærmere at se interviewguiden som et redskab til at kode interviewet efter efterfølgende (Kvale 1997:132). De følgende interview blev derfor mere dynamiske og tog udgangspunkt i, hvad informanterne selv ønskede at berette om.

Empiriindsamlingens kvalitet

Hovedparten af interviewene er foregået på informantens værelse, hvilket jeg fandt mest tryghedsskabende. To informanter bestemte dog at lade interviewet foregå på en bänk udenfor centret, men det er min vurdering, at disse interview ikke blev påvirket af denne sammenhæng. Det skal nævnes, at det generelt var en vanskelig opgave at udføre livshistorie-interviewet. Det kan skyldes, at de afviste asylansøgende kvinder mere eller mindre er underlagt deres asylmyndighedshistorie. Det betyder, at deres selviscenesættelse var særlig fremtrædende, fordi deres livshistorie berettet til mig under interviewet givetvis skulle hænge sammen med den "*asylhistorie*", som de har fortalt til udlændingemyndighederne. Jeg kan udelukkende gisne om denne sammenhæng, men flere af kvinderne har adspurgt mig om deres medvirken ville forbedre

eller forværre deres mulighed for asyl til trods for, at jeg gentagne gange har informeret om, at deres medvirken i mit speciale ikke ville få nogen indflydelse på deres asylsag. Så på den baggrund tillægger jeg det en betydning.

Jeg var også velvidende om, at jeg risikerede, at nogen af kvinderne ville sige fra på grund af, at interviewet blev optaget på diktafon, men den risiko valgte jeg at løbe for at sikre mig, at alle detaljer i det talte sprog kunne nedfældes ordret. Hertil skal det nævnes, at uanset anvendelse af optager eller ej, så vil der altid foregå en fortolkning af det talte ord, både undervejs i interviewet, men også under transskriptionsprocessen, hvor interviewet bliver omsat til empirisk materiale (Kvale 1997: 161,166). Denne proces har jeg nøje taget vare på i den konkrete transskriberingsproces. Transskriptionerne er foregået ved, at jeg først lyttede de seks interview igennem og efterfølgende nedfældede dem i deres fulde længde, bortset fra passager, der ikke ansås som relevante i henhold til specialets undersøgelsessigte (Ibid. 166). I udskrifterne fremgår dette ved, at jeg har sammenfattet enkelte dele af interviewet i en referatform. Jeg var også opmærksom på, at jeg ikke selekterede noget fra grundet min forforståelse, så for at undgå dette, lyttede jeg som nævnt interviewene igennem inden transskriberingen blev påbegyndt. Derfor har jeg heller ikke overladt det til andre til at transskribere interviewene. En anden årsag var også, at jeg vurderede, at ingen andre udover personalet ville kunne forstå det talte sprog og derigennem tage stilling til hvilke ord, sætninger eller begreber i forhold til den konkrete kontekst, der ville give mening - såsom "*busi in the brain*". Jeg har også tilladt mig at ændre udsagnene, så de fremstod mere mundtlig korrekte i overensstemmelse med de betydninger som informantens tillagde dem (Ibid. 171). Et eksempel på det er "*hvad jeg gøre*" som er blevet lavet om til "*hvad skal jeg gøre?*". Derudover er alle seks interview anonymiseret.

Teoretiske redskaber

I det følgende vil jeg præsentere de teoretikere samt forfattere, som jeg benytter som teoretisk forforståelse til besvarelse af min undersøgelse.

Overordnet set inddrager jeg teoretiske forforståelser om *livshistorier*, *selviscenesættelser*, *plot*, *mestring* og *identitet*. Derudover supplerer jeg disse med forskellige teorier om begrebet *tid* med hjælp fra den tidligere omtalte Martin Heidegger og sociologen Pierre Bourdieu. Desuden anvender jeg også Goffmans begreb om "*den moralske karriere*" for at afdække, hvorvidt identiteten er skabt i mødet med asylmyndighedernes institutionalisering, som her ses som en form for passivering, eller om den er videreført fra hjemlandet uden betydelig påvirkning af asyltilværelsen (1967). For at pointere muligheden for at blive bekræftet i identiteter knyttet til relationer i transit benytter jeg den svenske socialpædagog Maria Hessles undersøgelse om betydningen af transnationale relationer (2009). Jeg vil i det følgende operationalisere de overordnede begreber, men ikke den supplerende teori, idet jeg udelukkende finder det relevant at redegøre for de mest fremtrædende teorier.

Til besvarelse af underspørgsmål 1; *Hvilke plot bygger de afviste asylansøgende kvinder deres selviscenesættelser og ventetids-historier op om, vil jeg gøre brug af Gullestad og Antoft/Thomsens definition af livshistorier og plot.*

Ifølge Gullestad er *livshistorier* ikke blot er oversættelser af liv til tekst, men også konstruktioner af verdensbilleder og mangfoldige identiteter, som alle individer tager del i og forholder sig til ud fra den sociale virkelighed, som de tilbydes (1996:17). Livshistorier er ikke udelukkende beretninger af det levede liv, men fortællinger i konstant vekselvirkning mellem at være skabt af det sociale liv, og det at være med til at skabe det (Ibid.17). "*En selvbiografi er derfor en integreret del af det livet den forsøger at fortælle om. Det at fortælle sin livshistorie er ikke bare en hjælp til å omarbejde fortiden, men også til å bearbejde nåtiden og fremtiden gennem fortiden*" (Ibid.).

I modsætning til Gullestads optik finder flere, heriblandt Bourdieu, at livshistorier er en "*biografisk illusion*" og kalder tilgangen for uren (Ibid.16). I eftertankens lys bliver de oplevelser og hændelser, som vedkommende måtte have haft tidligere til forvridninger af og dermed digtninger af det oplevede sociale liv (Ibid. 17). Jeg mener, som Gullestad, at netop de forvridninger der kan spores gennem livsfortællingen for at få fortællingen til at hænge sammen med de værdier, forståelser af verden og én selv for at opnå meningsfuldhed, er kilde til frugtbar viden.

En anden væsentlig pointe, som jeg deler med Gullestad, er som nævnt, at det moderne samfund har skabt mulighed for at udvikle en række specielle former for, med mit ord selvscenesættelser, eller selvskabelse og selvreflektion (Ibid. 19). I kølvandet på moderniteten er det moderne menneske gået fra en privat til offentlig sfære og det har medført en stigende fokus på teorier om betingelser eller muligheder for selvskabelse og identitetsdannelse (Ibid. 19). Netop globaliseringen af livsmønstre kan føre til, at verden knyttes sammen på nye måder, og at der bliver vendt op og ned på, hvad der tidligere har været de herskende opfattelser af, hvad der har været korrekt og normalt at antage (Ibid. 20). Resultatet kan være værdidilemmaer, som udfordrer, påvirker og skaber nye former for selvscenesættelse og identitetsforståelse. Dog tilslutter jeg mig også argumentet om, at ikke alle former for selvskabelse eller identiteter er mulige, idet blandt andet strukturelle forhold begrænser det sociale liv. Med dette mener jeg, at ikke alle positioner er mulige at indtage, da det moderne menneske, her repræsenteret som afviste asylansøgende kvinder, fortsat er underlagt strukturelle vilkår fra det omgivende nationale og globale samfund – f.eks. ens hjemland, opholdslandet, asylcentret eller verdenssamfundet repræsenteret af organisationer som FN eller NATO.

Ifølge Antoft og Thomsen kan livshistorier som analysetilgang inddeles forskelligt (2005:159). Jeg vil ikke redegøre for alle tilgangene, men blot nævne, at jeg anser den narrative tilgang som et bidrag, jeg vil trække på, hvorfor jeg kort vil uddybe den. Styrken ved den narrative tilgang er, at livshistorierne anses som multifacetterede og multidimensionerede konstruktioner, hvilket kan åbne op for viden om, hvordan dele og diverse sammenhænge forsøges indgået og tilpasset i livshistorien som helhed (Ibid. 165). Fortællingerne anvendes til at skabe mening og en kontinuitet i de oplevelser og erfaringer, som er adskilte tidsmæssigt (Ibid.). Fortællingernes funktion bliver at

sammenkæde og meningsdanne, således at det bidrager til en forståelse af vores følelse af identitet og til dannelsen af et selv billede (Ibid.). Gennem præsentationen af fortællingerne fremstår de som en helhed, som et livsprojekt, der har en bestemt retning (Ibid.). Derudover er der også i den narrative tilgang mulighed for at se nærmere på de konventioner, der er forankret i de kulturelle normer og værdier, som er indlejret i det givne samfund (Ibid.). Via en rekonstruktion af tilværelsens oplevelser som en fortælling konstrueres der et sammenhængende billede – et *plot* – af livsprojektet, som udgør fortællingens røde tråd (Ibid. 166). Begrebet plot er den komponent, der binder historien sammen, livshistoriens røde tråd, og som gør, at både afsender og modtager er i stand til at finde en mening i det fortalte (Ibid.). Plottet er bundet op af de ventetids-historier, der tilsammen giver mening i fortællerens egen forståelse, og derfor er konstruktionen uendelig, idet nye begivenheder vil skabe nye former for rekonstruktion for at skabe sammenhæng og mening i tilværelsen (Ibid.). Plottet er derfor under konstant påvirkning og kan i sig selv ses som noget processuelt.

Til besvarelse af underspørgsmål 2. og 3; ***Hvilke dele af deres identitetsrepertoire trækker de på og søger bekræftelse af i deres bestræbelser på at mestre ventetiden og hvilke mestrings tendenser ses blandt de afviste asylansøgende kvinder***, vil jeg benytte Antonovskys begreb om **mestring** og Stets og Burkes **identitets** og **identitetsbekræftelsesbegreb**.

Mestring er et begreb, der indenfor en psykologisk sammenhæng kan ses som måde til at takle f.eks. stress eller andre negative impulser, som individet bliver konfronteret med (Lazarus 2006: 128). En repræsentant indenfor den retning er Lazarus, der anvender en stress-mestringsmodel til at illustrere, hvordan individet håndterer/coper potentielle belastningsfaktorer, inklusive hvordan disse bliver opfattet og kan påvirke den enkelte. I min forståelse kan modellen anskues som en copingproces der ikke nødvendigvis fører til, at vedkommende mestrer de belastningsfaktorer eller stimuli, som personen bliver udsat for. Lazarus betoner det ved at sige: "*Når mestringen (coping) er ineffektiv, vil stressniveauet være højt, og når mestringen er effektiv, vil stressniveauet typisk være lavt*" (Ibid:129). I specialets sammenhæng er det ikke hensigten at bruge mestringsbegrebet som en proces, hvorfor jeg i stedet vil anvende Antonovskys (2004) tilgang til mestring til at operationalisere begrebet. Som jeg tidligere har været inde på, er Antonovskys bud på mestring funderet i et sociologisk og eksistentielt perspektiv (2004). I min optik er mestring i

den kontekst et mere succesfuldt og endegyldigt resultat end en proces. Da jeg analytisk ønsker at afdække informanternes muligheder for mestring, finder jeg det oplagt at se mestring som et resultat frem for en proces hvor udfaldet nødvendigvis ikke er positivt. Antonovskys mestringsbegreb forstås her som bestående af tre komponenter, *begribelighed, håndterbarhed og meningsfuldhed*, som fremlagt tidligere (Ibid. 34-36). I Antonovskys optik er mestring som følgende: *"Oplevelsen af sammenhæng er en global indstilling, der udtrykker den udstrækning, i hvilken man har en gennemgående, blivende, men også dynamisk følelse af tillid til, at (1) de stimuli, der kommer fra ens indre og ydre miljø, er strukturerede, forudsigelige og forståelige; (2) der står tilstrækkelige ressourcer til rådighed for en til at klare de krav, disse stimuli stiller; og (3) disse krav er udfordringer, det er værd at engagere sig i"* (Ibid. 37). I Antonovskys terminologi indbefatter begrebet begribelighed, at vedkommende opfatter de stimuli, som vedkommende gennem sit indre og ydre rum bliver konfronteret med som værende forståelige, ordnede, sammenhængende og strukturerede (Ibid. 35). *"Den der har en stærk oplevelse af begribelighed forventer, at de stimuli, han eller hun kommer til at møde i fremtiden, er forudsigelige, eller i hvert fald at de, der kommer som overraskelse, kan passe ind i en sammenhæng og forklares"* (Ibid. 35). Håndterbarhed afdækker i hvilken udstrækning vedkommende opfatter, at ventepositionen kan udholdes ved hjælp af de ressourcer, der står til ens rådighed for at kunne håndtere de krav, som man bliver mødt med (Ibid. 35-36). *"I den udstrækning man har en stærk oplevelse af håndterbarhed, føler man ikke, at man er offer for omstændighederne, eller at livet har behandlet én uretfærdigt"* (Ibid. 36). Endelig henviser begrebet meningsfuldhed til, at vedkommende følelsesmæssigt og kognitivt opfatter udfordringer som værd at investere i (Ibid.). Antonovsky udtrykker meningsfuldhed som *"..den udstrækning, i hvilken man føler, at livet er forståeligt rent følelsesmæssigt, at i hvert fald visse af de problemer og krav, tilværelsen fører med sig, er værd at investere energi og engagement i, at de er udfordringer, man glæder sig over i stedet for byrder, man hellere ville være foruden"* (Ibid.).

Til at indfange begrebet *identitetsbekræftelse* har jeg, som nævnt, ladet mig inspirere af et institutionelt strukturelt interaktionistisk perspektiv, idet styrken her er at se på identitet i relation til de kontekster som individet befinder sig i, og som en processuel og konstant proces (Burke og Stets 2009). For at identificere hvilke identiteter informanterne bliver bekræftet i trækker jeg på

Burke og Stets identitetsteori (2009). Deres tilgang er inspireret af den strukturelle symbolske interaktionisme som inkluderer en række interaktionistiske tænkere såsom sociologerne George Herbert Mead og Sheldon Styrker (Burke og Stets 2009: 9). Netop Strykers afsæt inden for den symbolske interaktionisme tillægger individet et større handle-og reflektionsrum, når individet skal definere sin rolle ud fra sin egen identitet og indre forventninger for at tilpasse sig en given kontekst (Ibid. 16). I forlængelse med Styrkers antagelser om, hvor meget individet tilpasser sig forventninger, anser han også identitet som noget der referer til den betydning¹, individet tillægger de forskellige roller, personen har (Ibid.).

Centralt for analysen er, som nævnt, at identificere informanternes identitetsrepertoire, hvorfor jeg har ledt efter identiteter i empirimaterialet. Derudover har jeg anvendt Burke og Stets begreb om identitetsbekræftelse. Identitet og identitetsbekræftelse er derfor to væsentlige begreber, som jeg finder nødvendige at uddybe.

I de to forfatteres terminologi operer de med et identitetsbegreb, der er opdelt i tre analytiske distinktioner, som alle er internaliseret² i det enkelte individ, og som anvendes i forskellige sammenhænge som en standardreference eller adfærdsguide (Ibid. 112). Hvilken af de tre, person-identitet, rolle-identitet eller social-identitet, individet benytter afhænger af, hvilken situation det er i, idet en eller flere former kan sættes i spil for at matche den kontekst, som vedkommende befinder sig (Ibid.). I det match forsøger individet at finde de identiteter, der opfylder den adfærd, som vedkommende selv tillægger sig selv og finder en betydning af. Det vil sige, at hvad enten det er en person, en rolle eller en social-identitet, så opererer de på samme måde. Alle tre identitetsformer anvendes i forsøget på at kontrollere og styre, hvem vedkommende er gennem dets perceptioner i den givne situation, så disse matcher den feedback vedkommende ønsker at modtage i situationen (Ibid.). Det er værd at nævne, at de tre distinktioner skal ses analytisk. Det vil sige som en analytisk metode til at organisere hvordan forskellige identiteter opererer i og på tværs af situationer (Ibid. 124).

¹ I Burke og Stets anvender det ordet meanings, men jeg finder det mere korrekt at anvende termen betydninger

² Internalisering betyder i min forforståelse, at individet indoptager de ydre forventninger, hvordan de opfattes samt hvordan de stemmer overens med de indre forventninger.

Den første analytiske distinktion er rolle-identiteten, der i Burke og Stets optik omhandler de internaliserede betydninger af roller, som en person kan påføre sig selv – hvilket omfatter de sociale positioner og rolleforventninger, der er indlejret heri (Ibid. 114). Rolle-identiteten som asylansøger kan således inkludere forskellige betydninger og forventninger afhængig af, hvordan vedkommende ser sig selv som f.eks. offer eller aktiv studerende. Desuden er roller altid kontekstafhængige, hvilket betyder, at de er kulturelt betinget, og derfor kan variere i forhold til den sociale virkelighed rollerne socialiseres og udvikles i (Ibid.). Af den grund er rolle-identitet knyttet til omverdens reaktioner, altså en konventionel dimension, men også determineret efter individets egen definition af, hvad rollen indebærer - i en idiosynkratisk dimension. En rolle-identitet udspilles i interaktionen med andre, hvorfor Burke og Stets betoner at, at rollen som f.eks. asylansøger også nødvendiggør en modpartsrolle³ (counterrole) - f.eks. i form af personer der arbejder med gruppen, f.eks. en centermedarbejder, hvilket vil sige, at de to roller udgør en nødvendighed for at den anden kan eksistere som rolle (Ibid. 115). I rolle-identiteten som f.eks. asylansøger ligger der forskellige mål og ressourcer som varierer alt efter, hvilken betydning vedkommende tillægger rolle-identiteten som asylansøger – som igen er afhængig af, hvilke mål og ressourcer den enkelte centermedarbejder har internaliseret i sin rolle-identitet som f.eks. ansat i centret (Ibid. 116).

Den anden identitetsform er den sociale identitet, der er baseret på en persons identifikation med en social gruppe (Ibid.118). En social gruppe er i den sammenhæng en gruppe af individer, der deler det samme syn på, at de alle er medlemmer af den samme gruppe – f.eks. en gruppe af asylansøgere, mødre eller ledige. I den sociale in-gruppe er der en fælles reference og syn på forskellige fænomener, der bevirker, at medlemmernes perceptioner og adfærd er magen til hinanden (Ibid. 118). At definere sig selv i denne in-gruppe, der adskiller sig fra ud-gruppen, sker ved at dele samme syn og reference, men ikke nødvendigvis en fysisk deltagelse i gruppen. Det er tilstrækkeligt at kategorisere sig efter gruppens perceptioner og adfærd uden at interagere med gruppen (Ibid. 118). For et være medlem af in-gruppen skal medlemmets perceptioner, adfærd og følelser være forenelige med den prototype der er gældende for at være medlem i den givne in-

³ Burke og Stets anvender counterrole, som jeg har tilladt at oversætte til modpartsrolle.

gruppe. Den sociale identitet kan ses som en måde, hvorpå individet definerer og fortæller om sig selv ud fra gruppens prototype, og dermed ikke ud fra, hvem det er, men hvem det er som medlem af den respektive gruppe (Ibid. 119). I Burke og Stets forståelse bliver den sociale identitet relevant eller aktiv gennem to processer - adgang og tilpasning (Ibid:120). Adgangen til sociale identiteter eller kategorier afhænger af hvilke der er tilgængelige, og hvordan de i en given situation kan anvendes. Den sociale kategori, der passer bedst i situationen, bliver således den der bliver aktiveret, og dermed tilgængelig (Ibid.). Årsagen til, at mennesker søger medlemskab i form af sociale kategorier er, ifølge Burke og Stets, at opnå selvudvikling, hvilket betyder, at de får deres ønsker om en positiv information om dem selv gennem interaktionen med gruppen (Ibid. 120). Derudover får de reduceret deres egen usikkerhed, som har en betydning i forhold til, at de kan forudsige og kontrollere deres sociale miljø (Ibid. 121). Endelig betyder medlemskabet også en følelse af et tilhørsforhold, hvori man bliver accepteret og anerkendt (Ibid.).

Person-identiteten er defineret som en måde, hvorpå en person ser sig selv som et unik og distanceret individ, der er anderledes end andre (Ibid. 124). Her orienterer individet sig ikke ud fra en gruppe eller en position, men ud fra et unikt sæt af betydninger, der udelukkende er forankret i den enkelte person (Ibid.). Afsættet er således idiosynkratisk, idet der er tale om, at vedkommende udelukkende definerer sig selv ud fra et "jeg" og ikke et "vi" (Ibid.). I identitetsteori udspringer person-identitet fra de kulturelt anerkendte karakteristika, som individer internaliserer som deres egne, og som anvendes til at definere og karakterisere dem som unikke personer (Ibid.:125). Autenciteten i person-identiteten kan også anskues som bestående af et slags kerneselv, hvilket vil sige, at vedkommende karakteriserer sig selv ud fra den samme kerne uafhængig af, hvilke situationer og samspil på tværs af tid og rum vedkommende interagerer i (Ibid. 125). I modsætning til rolle-identitet aktiveres person-identitet altså på tværs af roller og situationer. Som eksempel kan en person, der er kontrollerende, også være kontrollerende i sine roller eller sociale grupper (Ibid.).

En væsentlig pointe, som Burke og Stets nævner, er at person-identiteten fremstår mere betydningsfuld for det enkelte individ, idet person-identitet er mest fremtræden og synlig. Derfor fungerer person-identiteten som en "*master identity*", der rangerer øverst i det perceptions-

hierarki, som individet befinder sig i (Ibid.126). Forklaringen er, at hvis en person ser sig selv som kontrollerende, vil vedkommende forsøge at indtage roller og melde sig ind i sociale grupper, hvor en kontrollerende person-identitet kan aktiveres (Ibid.). Burke og Stets argumenter for, at i lukkede samfund, som f.eks. et asylcenter kan betragtes som, hvor mennesker har begrænsede valg i forhold til, hvilke roller og grupper de kan indtage, vil person-identiteten i højere grad blive påvirket og tilpasset de roller og medlemskaber, der er tilgængelige (Ibid.). Endelig nævner de også, at selv i mere åbne samfund, hvor der er større valgfrihed, er der dog begrænsninger i forhold til, hvilke identiteter, der er mulige f.eks. i familien, i skolen og på arbejdet (Ibid.).

Centralt for analysen er også Burke og Stets tanker om identitetsbekræftelse eller mangel på samme. En diskrepans mellem, hvem man tillægger at være i situationen og ens identitetsstandard kan resultere i en *identity-nonverifikation* – altså en manglende bekræftelse på, hvem man angiver at være i situation ud fra, hvilken betydning man lægger i identiteten (Ibid.). Derfor vil individet ifølge de to sociologer, forsøge at reducere de negative følelser forbundet med den manglende identitetsbekræftelse ved at ændre sin adfærd samt perceptioner og med tiden sin identitetsstandard (Ibid.). Omvendt fører korrespondance mellem ens identitets-standard, betydninger og feedback perceptioner til identitetsbekræftelse og positive følelser (Ibid. 113). Gennem identitetsbekræftelsesprocessen høster individet selvtillid, som i Burke og Stets udlægning operationaliseres i tre størrelser; troen på, at man er den, man virkelig er (autencitet), troen på egne evner og eget værd.

Ved en identitetsbekræftelse på ens rolle-identitet vil individet tilegne sig en tro på egne evner (Ibid.). Forstået på den måde, at individet vil føle sig kompetent og effektiv i dets omgivelser, hvis det møder overensstemmelse mellem de betydninger og forventninger, som det har internaliseret i sin rolle-identitet (Ibid.). Som et resultat af evnen til at tro på egne evner vil personer derfor i højere grad turde optræde i svære situationer, som de ikke har prøvet før, fordi de har en generel tro på, at deres evner er tilstrækkelige i forhold til at håndtere udfaldet (Ibid.). Omvendt vil personer med en mindre tro på egne evner styre udenom vanskelige situationer, og dermed ikke opleve at de er succesfulde sammenlignet med personer, der netop tør kaste sig ud i sådanne situationer (Ibid.118).

I de to forfatteres optik vil identitetsbekræftelsen på den sociale identitet, som f.eks. student eller frisør, resultere i en oplevelse af eget værd (Ibid. 117). Et stort selvværd er i Burke og Stets udlægning ensbetydende med, at vedkommende gennem sit tilhørsforhold i en specifik social kategori eller gruppe, opnår godkendelse, anerkendelse og accept og tro på eget værd (Ibid. 121). Modsat vil mennesker med et lavt selvværd ikke i samme grad opnå anerkendelse og accept (Ibid. 118). Hvis vedkommende bliver bekræftet i sin person-identitet vil resultatet være, at personen oplever autencitet som individ (Ibid. 117). Forstået på den måde, at personen vil blive bekræftet i at være den vedkommende "*virkelig*" er.

Sammenfattende kan man sige, at den sociale identitet er platform for at kunne kategorisere sig i en særlig gruppe gennem et medlemskab, hvor man gennem tilhørsforholdet der, kan opleve anerkendelse og accept. Rolle-identiteten handler modsat om, at individet definerer sig selv ud fra hvad vedkommende gør, og ikke hvad vedkommende er (Ibid. 127). Med afsæt i rolle-identiteten kan vedkommende opleve en tro på egne evner, der kan resultere i en selvopfyldende profeti, da personen vil turde afprøve flere mere vanskelige situationer der vil styrke deres tro på egen formåen. Endelig kan person-identiteten ses som en måde, vedkommende kan se sig selv som et unikt væsen, distanceret fra andre, hvilket er den mest fremtrædende form for identitet, da individer i højere grad ønsker at dyrke roller og sociale medlemskaber, hvor person-identiteten kan sættes i spil.

Analysestrategi

I det følgende vil jeg redegøre for, hvordan analysen er blevet til, så det er muligt for læseren at forstå, hvorledes analysedesignet hænger sammen med mit undersøgelsessigte, metode samt videnskabsteoretiske ståsted.

Som Kvale argumenter for, ser jeg også det transskriberede interview som en "*levende samtale*" (1997:181), der både under kodningen og i analyseprocessen indgår i dialog med mig som forsker i kraft af den hermeneutiske spiral (Højberg 2004:321). Observationsdataene og interviewudsagnene bliver i den forstand udviklet videre gennem den hermeneutiske spiral og udsættes således for en dekonstruktion, der ifølge traditionen skal forandre og udvikle nye forståelseshorisonter (Ibid. 324). Jeg opfatter derfor min rolle som en medproducent af interviewet i alle faser (Kvale 1997:182).

Jeg har kodet interviewene med afsæt i en åben og meningskategoriserende kodning, idet jeg ikke på forhånd havde lavet en startkodeliste, men ville lade genstandsfeltet bestemme, hvilke fænomener, der ville træde frem (Kvale 1997:190,194). I kraft af mine forforståelser omhandlende selviscenesættelse og identitetsbekræftelse rettede jeg dog min kodning ind efter, hvilke fænomener, der gennem dette blik ville åbenbare sig. Jeg har ledt efter kategorier, som alle informanter havde tilfælles, men også variationer af kategorier i henhold til de selviscenesættelser og identitetsbekræftelser, som de individuelt trak på i deres fortælling inden for problemformuleringens forståelsesramme. Jeg har anvendt et kodeskema til at gøre kodningen transparent (Bilag 4). Strategien er, at jeg på fænomenologisk vis udfolder informanternes egne forståelser af deres liv i venteposition, men dernæst ud fra en filosofisk hermeneutisk position fortolker deres udsagn ved hjælp fra den teoretiske forforståelse. På den baggrund fortolker jeg i en vekselvirkning mellem dele og helheder, en fortolkning, der både hviler på induktive og deduktive slutninger. Med andre ord bevæges der altså mellem dele og helheder, fortolkning og konceptualisering. Dette kommer i analysen til syne ved, at jeg begynder hver fremstilling af informanterne på et empirisk grundlag for derefter at relatere det til en teoretisk kontekst. Fremgangsmåden følges konsistent for hver informant. Endelig afslutter jeg analysen ved at

sammenfatte informanternes mestringstendenser ud fra et generaliserende sigte og ved at kontekstualisere det til hidtidig forskning.

Præsentation af feltet – kvindeasylcentret

Dansk Røde Kors er en international humanitær organisation, som gennem 26 år har huset mere end 150.000 asylansøgere (Dansk Røde Kors Strategi 2013:3, Bilag 6). Kvindeasylcentret består af i alt fire bygninger. En administrationsbygning og tre barakker, der udefra ser identiske ud. Der bor ca. fyrre asylansøgende kvinder og elleve børn. Kvindernes barak består af en lille gang med et vaskerum med én vaskemaskine, et fælleskøkken med et aflåst skab til hver beboer samt fælles bedefaciliteter. Derudover har hver beboer sit eget værelse (Dansk Røde Kors, d. 8.3.11).

For at få lov til at bo i Kvindecentret skal man udtrykke ønske om det, men der skal ikke være særlige grunde hertil (Ibid.). Centret er ikke døgn – eller weekendbemandet, hvorfor nogle kvinder med behov for beskyttelse ikke kan indkvarteres der (Ibid.). Der er ofte ventetid på at blive indkvarteret, og få kvinder er også tilknyttet centret, men bor hos familie eller andet netværk (Ibid.). Noget særligt for denne gruppe af asylansøgere er, at de er blevet visiteret til Kvindecentret ud fra en vurdering af, at de kan håndtere et asylliv uden megen personaledækning. Jeg har ikke i mit empirimateriale noget belæg for, at informanterne er mere ressourcestærke sammenlignet med andre asylansøgere, men jeg vil dog postulere, at noget kunne tyde på, at de i højere grad er i stand til at håndtere livet på egen hånd sammenlignet med f.eks. asylansøgere på omsorgscentre, der visiteres på baggrund af en vurdering af omfangsrige psykiske og psykiatriske problemer (Dansk Røde Kors, d. 5.9.2011). I bilag 5 udfoldes min feltvandring i detaljer.

Organisatorisk set er Kvindecentret placeret under asylafdelingen, som er én ud af fire afdelinger (Ibid.). I centret findes der kun tre ”grundregler som er 1) *Som indkvarteret i Kvindecentret skal jeg bo på centret - det er ikke tilladt at bo udenfor centret uden godkendelse fra Udlændingesservice.* 2) *Centret er udelukkende for kvinder. Mænd må komme på besøg i tidsrummet kl. 10-22, men ikke overnatte på centret. Mænd må ikke benytte centrets køkkener og bedefaciliteter.* 3) *Som indkvarteret i centret er jeg forpligtiget til at deltage i den pligtmæssige rengøring, dvs. rengøring af eget/egne værelse(r) samt rengøring af fællesarealer såsom køkken, bade- og toiletrum samt gangarealer* (Interne regler for kvindeasylcentret, Bilag 8).

Analyse

Observationerne og interviewene viser, at informanterne kæmper for at opnå en form for mening i ventepositionen til trods for at de strukturelt set er begrænsede som følge af deres kategorisering som asylansøger henvist til en marginaliseret position i samfundet. Fælles for alle seks informanternes fortællinger om ventepositionen er, at de er afviste asylansøgere, der beretter om megen modgang i form af en hård opvækst eller skæbne, som har bevirket, at de har været nødsaget til at forlade deres hjemland i håbet om en bedre tilværelse, end den de har forladt.

Konstruktionen af de to typificeringer

Dekonstruktionen af mine interview er foregået ved at kikke nærmere på, hvad der er det gennemgående plot og selviscenesættelse i de enkeltes ventetids-historier, samt hvilke fremtrædende forsøg på identitetsbekræftelser relateret til deres venteposition informanterne benytter sig af. På et kontinuum af mulige selviscenesættelser og identiteter peger mit empirimateriale på to overordnede typificeringer. Den første er struktureret under overskriften *"den hjemmegående venteposition"* og den anden *"den udadgående venteposition"*.

Årsagen til, at typificeringerne er blevet konstrueret ud fra denne tilgang er, at jeg allerede i feltarbejdet erhvervede en forståelse, der tydede på, at der var en gruppe af de afviste asylansøgende kvinder der udlevede deres venteposition ved at opholde sig i asylcentret, modsat andre af informanterne, der udlevede deres venteposition ved at forsøge at begå sig i det omkringliggende samfund. Derudover er jeg i empiribearbejdningen nået frem til, at der i deres forsøg på selviscenesættelser og identitetsbekræftelse viser sig to tendenser – at nogle informanter søger anerkendelse og accept indenfor asylcentret, og andre søger anerkendelse og accept som en slags medborger udenfor asylcentret.

Under overskriften *"den hjemmegående venteposition"* har jeg således samlet de informanter, der organiserer deres selviscenesættelser og identitetsbekræftelser ud fra historier, der i høj grad foregår indenfor asylcentret. Derudover opholder de sig i højere grad i asylcentret end de informanter, der er grupperet i den anden typificering. I den anden konstruktion, *"den*

udadgående venteposition", har jeg samlet de informanter, hvor historierne i højere grad er knyttet til selviscenesættelser og identitetsbekræftelser udenfor asylcentret, hvor de også opholder sig mere sammenlignet med de informanter, der primært opholder sig i asylcentret. Jeg vil nu præsentere "*den hjemmegående venteposition*" efterfulgt af analysen af de tre informanter. Dernæst følger "*den udadgående venteposition*", hvor de sidste tre informanter analyseres inden jeg sammenfatter og løfter empirien til et generaliserende analyseniveau.

Den hjemmegående venteposition

Fælles for informanterne er, at de i deres ventetids-historier trækker på et plot, som hovedsageligt er forbundet med fortællinger indenfor asylcentrets regi. Den første informant, Elisabeth, sætter sig selv i scene og forsøger at blive bekræftet i sine identiteter gennem beretningerne om *offeret* og *Mama Elisabeth*, som er funderet i historier indenfor asylcentret. Det samme gør sig gældende for den næste informant Zara, der både i sin selviscenesættelse og i sine identitetsbekræftelser trækker på *overleveren* og *den transnationale mor*, der også sættes i spil indenfor centret. Desuden benytter hun sig også af en selvbestemmende identitet. Endelig udspiller et lignende scenarium sig for den tredje informant Olga, der i plottet sætter sig selv i scene som *leder*, *komponist* og *transnational mor*, som også er de identiteter hun forsøger at opnå bekræftelse af indenfor asylcentret. Elisabeth er den første informant, som jeg nedenfor vil fortolke.

Elisabeth

Plottet i Elisabeths fortællinger om venteposition – *offeret* og *Mama Elisabeth*

Elisabeth er en ældre kvinde, der har opholdt sig længe i asylcentret, siden hun af politiske årsager så sig nødsaget til at forlade sit hjemland i Afrika. Hun er enke og mor til tre børn, hvoraf den ene døde som barn. Hun har været husmoder i sit hjemland, men efter sin ægtefælles død overtog hun driften af hans kiosk samtidig med, at hun var familiens moderlige samlingspunkt. Hun har ventet i mange år på at få asyl og er fortsat afvist af udlændingemyndighederne, men hun kan ikke rejse hjem på grund af risikoen for personlig forfølgelse. Hun har flere helbredsmæssige gener, der gør at hun opholder sig meget i asylcentret. Den tidsmæssige reference i hendes beretning er funderet i nutiden i ventepositionen. Beretningen omhandler mest om hendes helbred og hendes uklare asylsag:

"I came from (nævner landet) 2001, because of politic. But Denmark do not understand it, I am seven years waiting. Why I do not know. One day the police give me negative, but I am still her. I come to Denmark, I am sick now. The body is sick and I wait to die. I wait not for positive, I wait for die now..... My live here is finishing here my daughter, my life is finish. I am strong, but the body is sick. Seven years and the doctor told me that because of too much thinking the blood pressure is high. Now I am tired, everything is tied now. Seven years and they (udlændingemyndighederne) did not give me an answer. I had not papers. My case is in garbage. I have not heard from them since seven mouths ago (Interview 2:6).

Af udsagnet tolker jeg, at hendes selviscenesættelse er bygget op omkring udsagn som ovenstående, hvor hun fortæller om sig selv som et passivt *offer* med beretningen om, at hun ikke længere venter på at få besked om sin asylsag, men blot på at dø. Heri trækker hun, i min forståelse, på en konvention om, at asylansøgere er passive ofre uden mulighed for at bestemme over eget liv. Forklaringen på, at hendes dårlige helbred og hendes passive inaktivitet skyldes asylmyndighederne, og ikke hende selv, begrundes hun med fortællingen om sig selv som *offer*. I forlængelse heraf kan den del af historien også ses som en form for eksistentiel kedsomhed, da hun grundet henstilling af sagen ikke får lejlighed til at orientere sig fremadrettet (Vitus 2011:100). Med afsæt i Vitus' udlægning af Bourdieu har hun ikke en fremtid at spille bolden op mod, men hendes forestillinger og handlinger her og nu formes gennem hendes forventninger til fremtiden (Vitus 2011:100).

Når det er sagt, så kommer der gennem hendes historier om *Mama Elisabeth* også en anden fortælling til skue, som netop handler om, hvordan hun, trods en "*sag i skraldespanden*" og en inaktiv offerposition, beretter om meningsfuldhed i limbo-livet. I min forståelse knytter hun fortællingen om sig selv som *offer* sammen med fortællingen om *Mama Elisabeth* for at begrunde og iscenesætte overfor sig selv og sin medhører, at hun, trods en afmagtssituation strukturelt, fortsat er et menneske, der er aktiv i nogle sammenhænge i ventepositionen. Jeg vil i det følgende udfolde dette analytisk.

Elisabeth har som nævnt ventet længe på afgørelse af sin asylsag. Gennem årene i Kvindecentret er hun blevet en naturlig del af centret og har oparbejdet en selvscenesættelse som *Mama Elisabeth*. Ved vores første møde titulerer hun sig selv som *Mama Elisabeth*, en titel som jeg ikke sætter spørgsmålstegn ved, idet hun med sin rollator triller rundt i centret med en udstråling, der indikerer, at hun *er Mama Elisabeth* - at hun kender alle afkroge af centret, og at hun modtager alle på sin vej med knus og moderlig omsorg. På vores busture til Aldi har jeg noteret, at hun fremstod på samme facon. Når hun skulle ud af bussen med rollatoren, var der altid en kø af både asylansøgere, der gerne ville hjælpe hende, tale med hende eller have et knus. Disse fortællinger kommer til udtryk i flere sammenhænge gennem Elisabeths ventetids-historier, hvor hun sætter sig selv i scene som centrets "overmor". Ved at binde historierne trækker hun på et plot, der i denne sammenhæng fungerer som et redskab til at binde sin samlede historie sammen, så den giver mening (Gullestad 1996, Antoft/Thomsen 2005). Et plot, hvor hun også analytisk set forbinder sit tidligere liv som husmoder til sin nye tilværelse som mor for sine medbeboere og andre personer fra Røde Kors. Følgende udsagn tydeliggør, hvordan hun organiserer dette plot:

"Everybody in Red Cross knows me. In Jylland they say Mama Elisabeth. Everybody knows me, and some day in the bus to Sandholm an old woman came and said hei Mama Elisabeth. The love from them is so positive for me" (Interview 2:176).

"I am not fighting, I do not like that. Seven years everybody is calling me Mama Elisabeth. Sometimes people got angry about the cleaning. But I do not go into that. I go to the kitchen, and I take the food into my room. They are young (medboerne) I am old. What should I fight for, for what. Sometimes (there is) too much noise in the night, and I say they should stop. They have respect...." (Interview 2:141).

Elisabeth fortæller her om sig selv ud fra et plot som en slags "overmor", der deler ud af sin livserfaring til de yngre kvinder, der respekterer hende – ganske som det givetvis ville have foregået, hvis hun var blevet i hjemlandet hos sin familie. I min forståelse ligger dette tankerationale indenfor en konvention og et værdibegreb om, at det historisk og kulturelt set har

været og er en norm i verdenssamfundet at tage sig af de ældre i samfundet, hvilket hun viderefører i sine begrundelser og motiver gennem fortællingen om *Mama Elisabeth*.

Elisabeths muligheder for mestring gennem identitetsbekræftelse

Jeg vil i det følgende udelukkende analysere de identiteter, som jeg gennem empirien tolker, er af betydning. Årsagen er, at hver informant har et omfangsrigt repertoire af identiteter og det ikke kan lade sig gøre at uddybe alle. Derudover hviler Burke og Stets teoretisering på, at ikke alle identiteter er af samme betydning, men at identiteter er placeret i et hierarki, hvor nogle identiteter er andre overlegne og omvendt, som nævnt tidligere (2009:126).

Identiteten som offer

Gennem empirien har jeg identificeret to betydningsfulde identiteter, *ofret* og *Mama Elisabeth*, som jeg vil kortlægge i det følgende, da de udgør to centrale kilder til at kunne forstå Elisabeths mulighed for mestring i ventepositionen. Som jeg har demonstreret ovenfor vedrørende plottet beretter Elisabeth om, at hun har været en aktiv kvinde ved ankomsten til Danmark, men at hun nu efter syv år er hun forvandlet til et passivt offer for en dansk asylpolitik. Analytisk kan denne forandring ses som en form for en manglende identitetsbekræftelse, idet den identitetsstandard hun havde som aktiv ikke kom tilbage i form af positiv feedback gennem identitetsprocessen. Derfor kan hun med tiden have ændret sin adfærd, sine perceptioner og sin identitetsstandard fra en aktiv til en passiv offer-identitet gennem den respons som hun har fået i mødet med asyltilværelsen (Burke og Stets 2009:126).

Denne proces er i min forståelse synonym med Goffmanns interaktionistiske og mikrosociologiske teoretisering hentet fra værket "*Asylum*" fra 1967. Heri beskriver han hvordan den totale institution skaber en "*moralsk karriere*" for de indsatte, som han under sit feltarbejde på blandt andet amerikanske fængsler har nærstuderet. Goffman mener, "*at personligheden udvikler sig imod noget*" (1967: 235). Udviklingen i den totale institution foregår ved at nedbryde den indsattes selvopfattelse ved ankomsten til institutionen. Med denne fremgangsmåde starter den indsattes "*moralske karriere*", hvor en ny personlighed og selvopfattelse opbygges. I Elisabeths tilfælde kan offerhistorien ses som en "*moralsk karriere*" i lyset af de fortællinger, som handler om

hende selv en aktiv person, der gennem mødet med asylmyndighedsinstitutionen, overtager en "*passiv offer-karriere*".

Som kortlagt ovenfor beretter og fremstiller Elisabeth sig selv som et passivt offer - en person, en rolle og en social identitet som hun forsøger at finde bekræftelse i, når hun skal fortælle om hvordan hun i ventepositionen er magtesløs i forhold til, hvordan hendes asylsag vurderes, og hvilket udfald, den får. Person-identiteten bekræftes gennem hendes egen selvforståelse, som ses gennem udsagnene ovenfor, hvilket analytisk kan give hende en følelse at fremstå autentisk overfor sig selv (Interview 2:15). Rolle-identiteten består i at blive set som et offer i andres øjne, hvilket hun bekræftes i gennem relationen til sine to "*døtre*" og de andre kvinder og personalet i asylcentret, som udløser en følelse af tro på egne evner som offer (Burke og Stets 2009:118). Endelig bliver Elisabeth også bekræftet i sin sociale identitet som et offer, idet hun definerer sig selv som tilhørende kategorien af asylansøgere, der som gruppe gøres til ofre for en dansk asylpolitik. I udsagnet siger hun, at Danmark ikke forstår *os*, hvilket indikerer en *vi*-tilknytning til en gruppe, og ikke en *jeg*-orienteret person-identitets reference (Ibid. 119). Uden at være fysisk forbundet med andre afviste asylansøgende kvinder, der kategoriserer sig som ofre, er det tilstrækkeligt, at Elisabeth sympatiserer med in-gruppens holdninger for derigennem at opnå et tilhørsforhold, der gør at hun kan føle accept og anerkendelse gennem den sociale identitet (Ibid. 121). Pointen med offer-identiteten er, at den kan ses som en måde, hvorpå Elisabeth kan blive bekræftet i, at hun er et offer, uden skyld eller ansvar for, at hun nu er hensat i uvished med et svækket helbred til følge. I den kontekst fremstår ventepositionen ubegribelig og uden mening for hende, men ved at trække på en offer-identitet kan hun håndtere uvisheden med en begrundelse om, at det er asylmyndighederne, og ikke hende, der har ansvaret for, at hun har forandret sig fra aktiv til passiv i sin venteposition. I den sammenhæng kan hun, i min forståelse, mestre sin venteposition (Antonovsky 2004:34-37).

Identiteten som Mama Elisabeth

En anden betydningsfuld identitet er identiteten som *Mama Elisabeth*. Modsat offer-identiteten finder jeg ikke, at denne identitet kan relateres til en " *moralsk karriere*" i Goffmans forstand, idet hun udtaler, at denne identitetsbekræftelse blev aktiveret i de samspil, hun indgik i sit tidligere liv, hvilket jeg vil udfolde nedenfor (1967:235).

Som jeg har angivet ovenfor, har Elisabeth blandt andet organiseret sit plot gennem sin selviscenesættelse som Mama Elisabeth, hvilket jeg også har observeret under mit feltarbejde. Identiteten som Mama Elisabeth er analytisk knyttet til en person, en rolle og en social identitet (Burke og Stets 2009:129). Person-identiteten som mor bliver hun bekræftet i når hun gennem fortællingen iscenesætter sig selv som Mama Elisabeth, hvilket følgende udsagn kan vidne om:

“Mammi and Selina they are my daughters. Everything they are helping me with. The hospital and the doctor were afraid that I could not stay here after I got sick, but I said no, Mammi and Selina they can help me. They go practice and school, but they can help me and we speak the same language. When I am sad Selina says that I have to come and get some tea. And then we drink tea, and I go up and sit with them. (Interview nr. 2: 118).

Gennem person-identiteten som mor for de to *“døtre”* bliver hun bekræftet i, at se sig selv som en autentisk mor, til trods for at hun ikke befinder sig i sit hjemland omgivet af sin egen familie, men i en anden social virkelighed i en venteposition på et dansk asylcenter (Burke og Stets 2009:125).

Identitetsbekræftelsen af sin rolle-identitet som mor ses også i udsagnet, idet rolle-identiteten som mor sker gennem relationen til to andre asylansøgende kvinder, der agerer modpartsrollen som *“døtre”* i Elisabeths fortælling ved at hjælpe hende, servere te og række en hånd ud, når hun har det svært. Jeg har også selv ageret modpartsrolle som datter under mit feltarbejde, når jeg deltog i Elisabeths te- eller kaffeseancer, hvor jeg er blevet italesat som *“my daughter”*, og hvor jeg spillede rollen ved hjælpe hende med at dække bord, rydde op og lytte til hendes velmenende moderlige råd. For at Elisabeth skal indtage rolle-identiteten som mor kræver det en modpartsrolle som barn/datter. Bekræftelsen på rolle-identiteten resulterer i, at hun oplever en tro på egne evner i rollen som mor, og det fungerer som en selvopfyldende profeti ved at hun tør prøve flere identiteter af, eller ved at hun vil være mor for flere af de andre asylansøgende kvinder. Derudover bliver Elisabeth bekræftet i sin rolle-identitet i relationen til de andre kvinder på asylcentret ved at positionere sig som en slags *“overmor”*. En mor, der er familiens ældre kvindelige overhoved, der gennem daglige ritualer som husmoder modtager besøg eller afholder

audiens i familiens skød i hjemlandet, sådan som hun fortæller det i udsagnet "*Everyday we were together, cooking, eating, sitting and cooking. We had a lot of guest, people coming and going*" (Interview 2:58). I sin rolle-identitet som "*overmor*" på asylcentret, tolker jeg, at hun overfører og opretholder den identitetsstandard, som hun har med sig fra sit hjemland som familiens moderlige overhoved. Netop de identiteter, der ligger i *Mama Elisabeth* identiteten bliver hun bekræftet i, når hun får besøg på værelset af sine modpartsroller, de to "*døtre*" eller andre kvinder, hvor de sammen drikker hjemlandets ristede bønner og spiser af bedebrødet. En slags kulturel overføring ved hjælp af handlinger, ritualer og relationer, der gør, at hun kan blive bekræftet i sin person og rolle-identitet som *Mama Elisabeth*.

Endelig bliver hun bekræftet i sin sociale identitet som mor gennem identitetsbekræftelsen som *Mama Elisabeth*. Mor som social kategori kræver et medlemskab med andre kvinder der kategoriserer sig selv som mødre, hvor prototypen er en mor, der uviser omsorg for sine børn, hvilket Elisabeth i det tidligere udsagn fortæller at hun netop gør. Ved at definere sig ind i et fællesskab med andre *verdens-mødre* opnår hun en anerkendelse og accept, der gør at hun gennem *Mama Elisabeth* identiteten kan føle sig tryk i sine sociale relationer med sine "*døtre*", de andre kvinder, personalet og sågar feltarbejderen (Burke & Stets 2009:119). I sit nære miljø på asylcentret er hun derfor tryk, idet hendes identitetsbekræftelse som "*os mødre*" signalerer socialt medlemskab af gruppen af omsorgsfulde mødre, der fører til forudsigelighed i hendes færden i miljøet på asylcentret (Interview 2:120).

Overordnet set kan man på et analytisk niveau sige, at gennem identitetsbekræftelsen som *Mama Elisabeth* (mor og "*overmor*") kan ventepositionen fremstå som både håndterbar, meningsfuld og begribelig gennem relationerne til de andre kvinder i centret (Antonovsky 2004:34-37). Det giver mening for Elisabeth at være *Mama Elisabeth*, idet hun bliver bekræftet i mor-identiteten gennem samværet med de to "*døtre*". Desuden bliver hun også bekræftet i mor-identiteten i relationen til de andre kvinder og personer fra Røde Kors, som resulterer i, at hun oplever betydningsfyld sameksistens og sammenhæng i sin venteposition. I mine øjne ser jeg *Mama Elisabeth* identiteten som den mest dominerende, idet hun gennem den har mulighed for at fastholde en identitetsbekræftelse som hun gennem store dele af sit liv er blevet bekræftet i, og som også er

den dominerende adfærd hun i sin relation til de andre og mig har udvist under mit ophold på asylcentret.

Zara

Plottet i Zaras fortælling om ventepositionen – *overleveren*

Zara er en kvinde fra et afrikansk land, som har boet på asylcentret i en årrække. Hun er i 30'erne. Hun er mor til to mindreårige børn. Rejsen til Danmark er gennemført ved hjælp fra en dansk mand, som hun har mødt i sit hjemland, men som hun skiltes fra ved ankomsten til Danmark. Gennem sin fortælling kommer det til udtryk, at hun har haft en hård opvækst. Hendes tidsmæssige referencepunkt er mest centreret om fortidens fortællinger. Omdrejningspunktet er, hvordan hun har overlevet en voldelig opvækst hos tanten. Som 18-årig bliver Zara gift med en mand, der fortsætter med at undertrykke hende, men hun arbejder i al hemmelighed som frisør, så hun kan sparre op til at flygte fra manden og skabe sig en ny tilværelse. Med følgeskab af sønnen og en veninde lykkes det hende at flygte, men hun ender igen hos manden, hvor hun genoptager samme strategi for at kunne realisere endnu et flugtforsøg. Anden gang lykkes det for hende at flygte, og i knap to år lever hun med sine to børn et andet sted indtil manden begynder at true hende telefonisk, hvorfor hun ser sig nødsaget til at placere børnene hos en "*reservemor*" i sikkerhed fra manden og selv søge videre til Danmark.

Som for de flestes vedkommende i centret er Zara også afvist som asylansøger og afventer nu, hvornår hun skal afrejse, hvilket hun finder problematisk, da hun frygter for sit liv på grund af mandens trusler om at slå hende ihjel. Samtidig føler hun et afsavn til sine børn, som hun holder kontakt til telefonisk. En anden betydningsfuld faktor for Zara er hendes passion for frisørfaget, hvor hun fremstiller sig selv som en ekspert inden for fagområdet til trods for at hun er autodidakt og ikke har et job i faget udover et frisørkursus i Dansk Røde Kors regi.

Den røde tråd i Zaras fortælling, det der knytter hendes fortællinger sammen, ses i plottet relateret til ventepositionen, der handler om Zaras selviscenesættelse som *overlever*. I sine fortællinger er der en række historier, der knytter sig til dette plot som overlever, og som

udmøntes i fortællinger om ikke at være underlagt autoriteter, at være tro mod sig selv, at være klogere end de andre og at være transnational mor. Derudover har jeg i mine feltnotater observeret den samme tendens, nemlig at hun fremstår som en, der ikke har brug for hjælp, der ikke retter henvendelse til personalet, men som kun vil tale med få udvalgte afrikanske kvinder. Zara sidder ofte foran barakken og ryger med et arrogant og utilnærmeligt blik i øjet, hvilket gør det svært for mig at nærme mig hende. Derfor blev jeg også overrasket da hun straks sagde ja til at lade sig interviewe.

Fortællingernes plot kan altså forstås som en sammenfletning af historier, der tilsammen danner en selviscenesættelse, der giver mening i Zaras selvforståelse, og netop begrundet de motiver og handlinger, der ligger til grund for disse. Plottet som *overlever* er i min optik underlagt et værdibegreb om *"survival of the fittest"*⁴. Det henviser i min forståelse til, at hun iscenesætter sig som én, der er de andre overlegen og som én der er klogere end de andre, og det at hun kan overleve. Jeg vil i det følgende kaste et nærmere blik på, hvilke historier, der under plottet som *overlever*, kommer til udtryk via udvalgte udsagn fra interviewmaterialet.

Som beskrevet indledningsvist er der i Zaras historie en række fortællinger, der er centeret om, at hun har været i en undertrykt position på grund af opvæksten hos tanten og i ægteskabet. Til den beretning hører også historien om, at hun trods megen vold og undertrykkelse har overlevet ved i smug at forlade ægtefællen og rejse videre til Danmark, og dermed sikre sig selv overlevelse:

"But me one day I said enough is enough, because when I said that I helped me. I am tired living like that. And then I went away. I did not know where I was going, I did not know why I was not that scarred, but I believe in God, and I said that God never leaves his children. I can struggle for myself...." (Interview 6:143).

⁴ Begrebet survival of the fittest er oprindeligt et beskrivende synonym for naturlig selektion. Det blev skabt af Herbert Spencer. Charles Darwin overtog udtrykket i den tiende udgave af sin bog *Arternes oprindelse*, fordi han mente, at det var en god illustration af processen, som fører til dannelse af nye arter. Frasen har imidlertid skabt en del forvirring, specielt fordi den fejlagtigt og svært misvisende er blevet oversat med "den stærkestes ret", og ikke som den korrekte nemlig *de bedst tilpassedes overlevelse*.

Også i fortællingen om asyltilværelsen er plottet bygget op omkring Zaras selvscenesættelse som *overlever*, idet hun gentagne gange fortæller om sig selv som en person, der ikke vil finde sig i noget:

“But seriously if someone treats you like shit forget that you are sleeping on your bed (ordsprog). I do not care where I stay but how I live” (Interview 6: 128).

Af udsagnet tolker jeg, at det giver mening for hende at give udtryk for, at hun ikke vil finde sig i at blive dårligt behandlet, og at hun uanset, hvilke materielle livsbetingelser hun har, vil hun overleve med en strategi om at værne om sine sociale livsbetingelser og livsførelse. Netop det at værne om sig selv og at være tro mod sig selv er i min forståelse også en del af selvscenesættelsen som *overlever*, som Zara trækker på. I det følgende udsagn begrundet Zara, hvorfor det er vigtigt at være sig selv, og ikke at være en anden end den hun *”virkelig”* er i mødet med f.eks. udlændingemyndighederne:

“But I am not going to pretend of something that I am not. I do crazy things and it is up to me. Do you really think that they will do that, and then it is up to them. If they give me (positive), they have to know me as I am, this is me. If they give me this (positive) they cannot say, oh she also wanted a Mercedes Benz and living in Hellerup and all these expensive things. If its summertime I am wearing my shorts, what is wrong about this? What is wrong of doing the hair like Marong (hårstil)? You cannot judge a book by its cover. I say no, this is me, I am not pretending. I cannot do it. You just have to be yourself in this life” (Interview 6:357).

I udsagnet ovenfor beretter Zara om, at hun ikke vil lave sig selv om, og at hun ikke vil gå på kompromis med hvordan hun fremstiller sig selv – ej heller overfor autoriteter som f.eks. udlændingemyndighederne, hvilket er interessant, idet hendes fortsatte livsskæbne er lagt i deres hænder. I mine øjne kan det forstås som et udtryk for, at hun, uanfægtet sine livsbetingelser, sætter sig selv i scene som en overlever – selv et afslag fra udlændingemyndighederne kan hun overleve.

Med til plottet som *overlever* hører også historien om at være smartere end de andre, forstået ud fra et værdibegreb om, at de mere kloge narrer de mindre kloge. I flere sammenhænge iscenesætter Zara sig som om, at hun ved mere end de andre asylansøgende kvinder, når det gælder frisørfaget (Interview 6:344), hvordan Dansk Røde kors skal uddanne deres asylansøgere (6:178), og som kvinde i forhold til mænd, som følgende udsagn illustrerer:

"Because I do not think that it is fair that woman to sit there just to cook for hours..... I think woman are more cleaver than men. Because first of all we are mothers, we care too much. That why I was like, me no no, maybe I was born like a woman but I am not taking this" (Interview 6:149).

I udsagnet fremgår det på et analytisk vis, at Zara ikke vil finde sig i at være en traditionel afrikansk husmoder, men at hun vil være fri til at gøre, hvad hun ønsker, uanset hvilket køn hun er. Hun begrundet det i udsagnet, der følger: *"Women can survive without a husband. If the woman can get that in their brain that they have the choice to leave their husband the world will be a better place"* (Interview 6:46). Heri trækker hun i min optik på en feministisk konvention og værdibegreb om, når hun begrundet, hvorfor hun synes, at det er en kvindes ret til at definere sig som andet end en husmoder. Til at underbygge denne fortælling benytter hun også sin muslimske baggrund for at underbygge sin argumentation om kvinders ret til ligestilling, når hun siger:

"Me I read in my Bible, the Koran, and I think that a woman's body is a temple. So I want someone to respect my body, because before they used to beat me up and they did not appreciate me" (interview 6:152).

I forlængelse af de ovenstående historier bygger Zara også sit plot som *overlever* op omkring sin selviscenesættelse som transnational mor, der overlever ventetiden fordi hun har kontakt til sine to mindreårige børn, som hun for en hver pris vil holde dem væk fra deres far og gaden. Da jeg spørger hende om, hvordan hun mestrer at være transnational mor, adskilt fra sine børn geografisk svarer hun:

"It is very very difficult, but on the same time what keeps me going is like...it is for their own good. And I say whatever comes at least I tried , I let not my kids be on the streets , I tried everything in order to keep them away from my husband. Because I miss them, when they are sick you want to be there to comfort them , when they are crying, but in the same time God you know what maybe they have some difficulties but you know what is good for them.....(....)...Maybe I will die poor because me I do not force life. What comes it comes, that is what I believe (Interview 6:303).

Som demonstreret ovenfor skabes der gennem plottet en selvscenesættelse som *overlever*, der analytisk kan ses som en måde, hvorpå Zara skaber en meningsstruktur og fortolkningsbearbejder de hændelser, der er indtruffet i hendes liv i fortiden for at finde mening i sin nutidige, men også i sin fremtidige selvopfattelse og tilværelse (Gullestad 1996:17).

Zaras muligheder for mestring gennem identitetsbekræftelse

Idet følgende vil jeg analytisk se på de identiteter, som hun sætter i spil i forsøget i at blive bekræftet i sine betydningsfulde identiteter med henblik på at mestre sin tilværelse på stand by i forskellige sammenhænge.

Gennem Zaras fortællinger om ventepositionen gør hun brug af forskellige identiteter, som også kommer til udtryk i plottet ovenfor. Jeg har gennem mit empirimateriale identificeret tre fremtrædende identiteter, som fremstår analytisk betydningsfulde, og som er, i min forståelse, placeret øverst i hendes identitetsstandards-hierarki (Buke og Stets 2009:126). De væsentlige identiteter er identiteten som *hårekspert*, *selvbestemmende* og *transnational mor*, som hun på forskellig vis forsøger at blive bekræftet i, hvilket jeg i det følgende vil demonstrere.

Identiteten som hårekspert

En af de fremtrædende identiteter, som hun søger bekræftelse af, er identiteten som *hårekspert*. Identiteten som hårekspert viser sig i de fortællinger, hvor hun beretter om at være ekspert inden for frisørfaget modsat de andre asylansøgere, sin frisør-underviser i Dansk Røde Kors regi og forskellige afroshops i byen. Zara bruger megen af sin tid under interviewet på at fortælle mig om hår og hårprodukter, og hvordan hun gennem nettet dyrker sin passion for hår. De afrikanske kvinder skifter næsten dagligt frisure ved hjælp af forskellige opsætninger af eget

hår, eller også bærer de paryk eller anvender kombinationer af opsætninger/paryk. Via mine observationer har jeg set, hvordan de har gennem et fællesskab har ordnet hår på hinanden eller på sig selv i timevis, hvilket kan vidne, om at håret betyder en del for, hvordan de vil iscenesætte sig selv som smarte og tjekkede. Med til historien som hårekspert er også, at Zara finder nogle af de aktiviteter i form af aktivering og uddannelse i Dansk Røde Kors regi som meningsløse, hvilket stemmer overens med de antagelser om pseudoaktiviteter, som Staunæs (1998) formulerer. Til trods for, at hun har haft mulighed for at deltage i et frisørkursus, hvilket umiddelbart burde matche hendes passion for hår, så finder hun ikke, at kurset er nyttigt, da det ikke svarer til hendes niveau.

I fortællingen om Zara som hårekspert fortæller hun, hvordan hun i forskellige sammenhænge med andre mennesker bliver bekræftet i en person -og rolleidentitet som ekspert inden for frisørfaget til trods for at hun er autodidakt. I Zaras øjne bliver hun bekræftet i identiteten som hårekspert gennem de andre afrikanske kvinder og gennem sin egen selvopfattelse:

"I made hair in a shop, and there was a woman that said, that how did I know so much (fortæller om hårprodukter). And a lot of my friends said that do not tell the shop about all your hair secrets, but if I did not I would be selfish. Because me I love to share the things that I do to my hair. It is not all about logic, it is about common sense. People are still fighting for me, but who ever I tell about the water and precuts that makes their hair growing. And my hair has been growing fine since I came here. So the hair school I would like more about the products and I want to cut hair..."
(Interview 6:344).

Gennem de to identitetsformer opnår Zara identitetsbekræftelse som hårekspert. Først og fremmest gennem en person-identitet, hvor hun definerer sig selv som en unik og distanceret hårekspert, hvilket hun tillægger sig selv via sin identitetsstandard (Burke og Stets 2009:117). Og for det andet som en ekspert, som andre gerne vil kæmpe for at få et råd fra om, hvordan deres hår kan vokse bedst muligt, hvilket aktiverer hendes rolle-identitet (Ibid. 115). Resultat bliver, analytisk set, en begrænset tro på egne evner gennem rolle-identiteten, da hun i relationen til de andre asylansøgende kvinder og i afroshoppen, oplever at disse modpartsroller også ser hende

som en hårekspert. At agere frisørekspert kræver at man har nogen at være ekspert overfor. Uden at vide det med sikkerhed er det givetvis et begrænset antal mennesker der efterspørger Zaras kyndige ekspertviden om hår i Danmark, idet hun senere i interviewet fortæller, at hun jo ikke er uddannet til at arbejde som frisør i Danmark, hvilket kan indikere, at hun er bevidst om, at hun i det omgivende samfund, udover afroshops, ikke kan blive bekræftet i en rolle-identitet som hårekspert. Derfor fremstår hendes identitetsbekræftelse som hårekspert begrænset i det omgivende samfund. Men i asylcentret har hun dog en mulighed for at opnå identitetsbekræftelse som hårekspert, hvilket jeg også har observeret, når især de afrikanske kvinder i deres fælleskøkken ordnede deres hår. Her var det Zara, der førte an. Med hensyn til identitetsbekræftelsen af hendes sociale identitet kan jeg ikke analytisk se gennem empirien, at hun opnår dette, uagtet at hun forsøger at iscenesætte sig som hårekspert. Gennem identitetsbekræftelsen kan Zara mestre sin venteposition ved at fastholde og overføre en identitet som hårekspert, som hun, ifølge sin beretning, har med sig i bagagen fra hjemlandet (Antonovsky 2004:34-37). I forlængelse heraf kan hun også finde meningsfuldhed i ventepositionen ved at engagere sig som hårekspert gennem surfen på nettet og gennem relationen til de afrikanske kvinder, der ønsker hendes viden om hår.

Identiteten som selvbestemmende

En anden betydningsfuld identitet, som kommer til udtryk gennem Zaras identitetsrepertoire, er identiteten som *selvbestemmende*, som også ses gennem hendes selviscenesættelse. I historien om, hvorfor Zara ikke ville i praktik, kan det forstås som en måde at positionere sig som selvbestemmende og fri i forhold til, hvad hun som asylansøger er påduttet af udlændingemyndighederne til at deltage. Det er ikke Dansk Røde Kors, men alene hende selv der bestemmer, hvornår "*enough is enough*", hvilket også kan ses som den bærende identitetsstandard, som hun i flere sammenhænge fortæller om gennem interviewet. Modsat Goffmans antagelser om den "*moralske karriere*" ses der her en modsat tendens, idet den selvbestemmende identitet kan vidne om en person-identitet, som er fastholdt i Zara til trods for en mulig passiveret institutionalisering som følge af ventepositionen (1967:235). På den baggrund kan det analytisk ses som en måde, hvorpå hun bliver bekræftet i en person-identitet som selvbestemmende ved at hun definerer sig selv som et unikt selvbestemmende individ, der giver hende en følelse af at hun er tro mod den, hun virkelig ser sig selv som (Burke og Stets 2009:125). Følgende udsagn kan vidne

om, at hun ved at trække på netop denne identitet kan internalisere en person-identitet som selvbestemmende:

“In praktik they gave me a kitchen in Nørrebro. I loved to cook, but for myself, I do not like to be on tension, people saying do this and do that. Because In my life when I grow I had so much tension. And when I saw the kitchen rules I got tension, and then I get stressed I have this stupid head deck and it comes from this. The movement they told me the rules I just got tired the same day. And I did not go. I just want to make hair. Just sit there and no stress, no rules, you do ask the person what they want”. (Interview 6:330).

Af udsagnet fremstår hun som en person, der har retten til at bestemme over de aktiviteter, som hun visiteres til, hvorfor hun i kraft af en identitetsbekræftelse gennem sin personlige identitet beretter om at finde mening med ventepositionen ved selv at have retten til at bestemme over hvilke dagligdags aktiviteter, hun vil deltage i. Netop person-identiteten er retningsgivende for de roller og sociale kategorier, som individet indtager, og som kan ses analytisk for Zaras vedkommende (Burke og Stets 2009:126). I rolle-identiteten som hårekspert og som overlever ses også spor af en selvbestemmende person-identitet, som Zara også anvender i de interaktioner, hun indgår i med netop de identiteter i spil. Burke og Stets teoretisering stemmer således overens med, hvordan jeg forstår Zaras identitetsstandard, der opererer ved at person-identiteten er retningsgivende for aktivering af hendes rolle og sociale identitet, hvor hun ønsker at agere selvbestemmende. På den baggrund tolker jeg, at den mest dominerende identitet er som selvbestemmende.

Retten til selv at bestemme, hvordan hun går klædt og sætter håret er også en del af Zaras identitetsrepertoire i relation til den selvbestemmende identitet. Denne positionering kan anskues som en måde at fremstille sig selv som fri til at definere, hvem hun er. I udsagnet nedenfor, mener jeg, at netop denne analytiske antagelse, skinner igennem:

“I am the same. Right know it is like I am home, you can dress relaxed, without make up. When I am going out in town I will dress and I put my make up and hit the road. I love make up, and I love

to look at it and the hairstyle. I think that is me, I love to learn and to meet other people. I do not want to be something that I am not, I am crazy, funny, laughing person. I do not want to end up in an institution. (Interview 6:355).

Som i eksemplet med praktikken, hvor hun bliver bekræftet i en selvbestemmende person identitet, tolker jeg også her, at det samme er på spil. I interviewet med Zara har jeg ikke fundet udsagn, der direkte kan pointere, hvorvidt hun bliver bekræftet i sin rolle og sociale identitet som selvbestemmende. Men faktum er, at hun ikke er i anden praktik, hvilket kan vidne om, at Dansk Røde Kors også anser hende som selvbestemmende i forhold til, hvilke aktiviteter, hun skal deltage i for at opfylde sin kontrakt. Desuden fremstår hun gennem sin selvscenesættelse som en, der ikke vil finde sig i noget, og jeg har observeret at hun har en arrogant attitude blandt kvinderne på asylcentret, der kan vidne om, at hun hypotetisk set bliver bekræftet i en rolle-identitet som selvbestemmende. På den baggrund er det derfor kun gennem bekræftelse af person-identiteten, at hun på analytisk niveau kan siges at finde mening og sammenhæng i ventepositionen (Antonovsky 2004:34-37).

Identiteten som transnational mor

Afslutningsvist vil jeg identificere Zaras identiteter som *transnational mor*, da det har betydning for, hvilke muligheder hun har for at mestre sin venteposition. Når jeg anvender ordet transnational henviser det til, at hun ikke er en fysisk mor, men adskilt fra sine børn geografisk. Hessle har, i en socialpædagogisk undersøgelse af uledsagede mindreårige asylansøgere 10 år efter deres ankomst til Sverige, fundet frem til, at størstedelen af denne gruppe har etableret sig godt i Sverige (2009:142). Årsagen hertil skal, ifølge Hessle, blandt andet forklares ved gruppens transnationale relationer, som både findes i og udenfor Sverige (Ibid. 142). Det transnationale netværk var afgørende for, at gruppen har været i stand til at etablere sig som voksne 10 år efter deres ankomst som uledsaget flygtning. Denne formodning kan i min forståelse også paralleliseres til asylansøgere, der fortsat har kontakt med deres transnationale relationer gennem mail, Facebook, Skype og telefonen. I Zaras tilfælde er det fortsat muligt at være mor i et vist omfang over telefonen:

"I call them, every week. I just want them to hear my voice and I(tell them) that I am their mother. We are talking about what they are doing, and every time I say that I love them and (that I) miss them. And the boy asked me what time is there, is it night or day? He a cleaver boy, (and he says) when am I coming there, and I say that it is very difficult for me. He always says when am I coming to you, but the girl never asks. The boy asks. That question, what do tell him. I tell him like a good mum him pray to God that we can come together, but I do not promise him that. Because I do not want to tell him a lie (Interview 6:422).

I gennem sin transnationale mor-identitet, som er rodfæstet i både en person- og rolle-identitet, er det muligt for Zara i et vist omfang fortsat at blive bekræftet i sit moderskab via den telefoniske kontakt hun har til særligt sit ældste barn. Person-identiteten kommer til udtryk, når Zara skal karakterisere, hvem hun er som et unikt individ. Person-identiteten som mor giver hende en følelse af, at hun kan se sig selv som en autentisk person. Derudover bliver hun bekræftet i sin rolle-identitet som mor gennem relationen med sit ældste barn over telefonen, hvilket opløfter hendes tro på, at hun fortsat evner at være en betydningsfuld mor, når han blandt andet spørger hende, hvornår han skal komme til Danmark og dermed signalerer, i min tolkning, at Zara fortsat betyder noget for ham. I min analytiske forståelse bliver rolle-identiteten som mor i relation til sønnen en selvopfyldende profeti, der bestyrker Zara i at fortsætte kontakten med sønnen over telefonen. Endelig kan Zaras fortælling om den transnationale mor også ses som en identitetsbekræftelse af sin sociale identitet, fordi Zara i udsagnet fortæller om sig selv som tilhørende en gruppe af mødre, der ved at sige: *"I tell him like af good mum"*, at hun også tilhører en kategori af *"gode mødre"*, der vil det bedste for deres børn, hvilket her er at bede til Gud, være oprigtig og fortælle sine børn sandheden(Interview 4:426). I min optik resulterer de tre typer af identitetsbekræftelse i, at Zara ikke oplever sin venteposition som udelukkende en midlertidig placering i livet, idet hun gennem relationen med børnene er knyttet til deres tid. Tiden er her både social, de har kontakt til hinanden over telefonen; biografisk, da de danner en historie sammen; eksistentiel, da det for Zara virker meningsfyldt at være mor og endelig biologisk, da børnene bliver ældre, hvilket til sammen kan ses som en antagelse om, at hun er orienteret mod fremtiden og derfor kan fungere i den samtid, hun er hensat i under asylfasen. Netop bekræftelsen på mor-identiteten og relationen til børnene er i min fortolkning afgørende for, at

hun, med Bourdieus ordvalg, kan "*kaste bolde ind i fremtiden*" i form af handlinger, visioner og ønsker for fremtiden med udgangspunkt i sit nuværende liv (Vitus 2011:100)– hvilket kan ses som en måde til at håndtere, begribe og finde mening i sin venteposition (Antonovsky 2004: 34-37).

Olga

Plottet i Olgas fortælling - *leder, transnational mor og komponist*

Olga er en kvinde sidst i 40'erne, som kommer fra et afrikansk land. Hun har i sit hjemland været enke i en årrække, og hun har opfostret sine tre nu voksne sønner alene. Sønnerne bor i eksil i et andet land, hvor de har været bosat, inden hun rejste til Danmark. At være enke er en skæbne som hun deler med sin mor, og det fylder meget i hendes fortælling. Megen af fortiden genfortælles via morens "*stemme*", og det handler om, hvordan familien havde en særstatus som intelligente og veluddannede med en særlig position nationalt og lokalt set. I modsætning til resten af søskendeflokken afslutter Olga sit uddannelsesforløb uden en universitetsuddannelse med en begrundelse om, at hun vælger at følge sit hjerte og ofre sig for kærligheden til den mand, som hun er blevet gravid med og som efterfølgende bliver hendes ægteemand.

Gennem Olgas historie, hvor hendes tidsmæssige referencepunkt strækker sig både over fortid, nutid og fremtid erfares det, at hun, trods en grum skæbne som enke, selv bestemmer retning for egen livsbane - som sin mor. Hun klarer tilværelsen uanset, hvilke belastninger hun bliver udsat for. Grunden til, at Olga ser sig nødsaget til at forlade sit hjemland er en tvist om ejerskab af et stykke jord. Hun har boet på asylcentret i over et år, og har fået afslag på asyl, og hun har som den eneste informant også indvilliget i at rejse hjem efter eget ønske. Hun har derfor pakket sine ejendele for et halvt år siden, men kan ikke få lov til et returnere til sit hjemland på grund af manglende identifikation som statsborger i det pågældende land.

Som Gullestad skriver, så er livshistorier ikke blot oversættelser af liv til tekst, men tillige konstruktioner af verdensbilleder og mangfoldige identiteter, som er forankret i den sociale virkelighed, vedkommende befinder sig i (1996:17). Gennem Olgas fortællinger findes der også konstruktioner af verdensbilleder, hvorigennem Olga organiserer sit plot som *leder, transnational mor og komponist*. Plottets omdrejningspunkt omhandler Olgas selviscenesættelse som en særlig

person, der har de rette kompetencer til at indtræde som *leder* af gruppen af først og fremmest de afrikanske kvinder, men også for de andre asylsøgende kvinder og i asylcentret generelt. I fortællingerne gemmer der sig historier om Olga, som den, der er initiativtager for, hvilke aktiviteter, der skal foregå i centret, men også som den, der bestemmer, hvornår de skal stoppe:

“Me I like singing, I like music. So they (personalet) said that it is okay (to make a singing group). So they brought some music teachers. Those who wants started to sing, and they were teaching us, and we used to go and sing and sing and sing...(…)...but we still have a group and if there is something we join together and practice. If I am not there they say no no no I am not going. With me they will do it. Without me they do not do it. They just sit and say no..(…) sometimes I think that if I go they will cry and they will not have any. Because they always come and say that this will happen and can you help me. It is like me I do not have my own problems, I just solve theirs”
(Interview 3:364).

Af udsagnet kan det også tolkes, at Olga iscenesætter sig selv, som den der løser medbeboernes problemer, og at de uden hende ikke ville kunne håndtere deres asylliv. Hun sætter sig selv i scene som en uvurderlig og hjælpsom person, der med lederkasketten på sørger for at der sker aktiviteter i centret og at de asylansøgende kvinder får hjælp til at klare deres problemer, hvilket jeg også har observeret, når jeg var i fælleskøkkenet. Her sad Olga placeret centralt for enden af bordene, som hun havde bestemt skulle stilles op sammen, så de afrikanske kvinder kunne sidde sammen. Dette til trods for, at andre beboere klagede over det, hvilket kommer til udtryk i et udsagn senere. Dette verdensbillede, baseret på fortællingens plot, danner en meningsstruktur, således at hun og andre forstår, hvordan verden er skruet sammen i hendes øjne.

Selviscenesættelsen som *leder*, heri initiativtager og hjælper, ses i alle afkroge af Olgas historie, og kan på et analytisk plan ses i sammenhæng med hendes baggrundshistorie, hvor hun fortæller mange historier om sig selv født ind i en veluddannet familie med en vis magtposition, hvor hun især via sin mor har lært at påtage sig et ansvar overfor andre mennesker, hvilket hun finder naturligt at videreføre i sit liv i venteposition (Interview 3:10,17,135, 122). Hendes motiv for at fortælle familiens baggrundshistorie som særlig magtfuld og veluddannet er i min forståelse for at

kunne argumentere for, hvorfor hun er skræddersyet til at indtage en lederposition i ventepositionen på asylcentret.

Et andet plot, som selviscenesættelsen er bygget op omkring, er hendes historier som *transnational mor*. Hun har, som Zara, jævnligt kontakt med sine tre sønner, som lever i eksil i et andet land, og gennem telefonen taler hun med sine drenge om de fremtidsdrømme, som de sammen har planlagt.

"My son used to tell me that mummy in the end of twenty-three I have a Mercedes Benz. And last time I talked to him I said that you are son going to be twenty-three, and he said that he would soon go and by a MR. He says MR. A cleaver boy" (Interview 3: 570).

"One day I go to Hawaii, maybe hard work and I go with my children when they complete their studies" (Interview 3: 347).

Gennem de to udsagn kommer det til udtryk på analytisk vis, at plottet om at være *transnational mor* giver Olga lejlighed til at sætte sig selv i scene som en mor, der fortsat er tæt forbundet til sine sønner og holder fast i fremtidsdrømme om dyre biler og livet på Hawaii. Meningsstrukturen er i mine øjne underlagt et materialistisk værdibegreb, der henviser til at lykke og succes er lig med materielle goder. I plottet skaber hun en social virkelighed om sig selv som mor, der kan ses som en platform til at holde fast i fortiden og samtidig orientere sig i fremtiden ved hjælp af nutidens historier i livet i venteposition. Heidegger, i Vitus' udlægning, betoner det samme fænomen ved at sige, at netop orientering mod fremtiden gør, at vi er i stand til at leve i nutiden (2011:101). At være mor er ikke kun forbundet med at være transnational, men også i asylcentret agerer hun mor for to mindreårige afrikanske børn. Jeg har flere gange observeret på beboermøder og på hendes værelse, hvordan relationen til to mindreårige børn er foregået. Det ene barn har hængt i hendes bryster og skød, og de haft en tæt fysisk kontakt, som man ofte forbinder mellem mor og småbørn. Et andet, lidt ældre barn, har hun opdraget ved, at han f.eks. ikke måtte spise mere kage eller snakke på beboermødet. Disse observationer understøtter dermed hendes selviscenesættelse som mor.

Til plottet om livet i venteposition hører også Olga selvscenesættelse som *komponist*. Olga beretter om, at hun gennem hele sit liv har sunget og komponeret musik, en gave som hun har fået fra sine familiære rødder (Interview 3:435). I Olgas rum på asylcentret komponerer hun musik, ofte sange, der kommer til hende i drømme, som hun optager på sin computer eller nedfælder i sin sangbog. Udover at komponere musik, fortæller Olga også om, hvordan hun med koret på asylcentret og med sine egne sange har et særligt talent, som hun en dag vil blive berømt på:

"I sometime sit on the computer or if not so I have a songwriter, I dream singing, and when I wake up in the morning I can record it. My song I write them down, I have a book full of songs, and I told my son, that one day I want to brings them to my middle son, because he is a very good singer...(...) when I go there I will train him, and then we take it from there. And there are three song that I know is gonna be a big hit.....Sometimes I sing them in front of a big crowd, and people are very happy... This guy came with a keyboard and we started to sing in a language I did not understand, but I recorded it and I hear the music in my ears up till now. That song, if I get, I can get help from a friend from my sisters school that is a music teacher. So if I go there I can get help to record it (Interview 3:422).

Analytisk kan udsagnet vidne om, at Olga gennem sit tilhørsforhold til musikken kan sætte sig selv i scene som en, der har nogle særlige evner, og at hun gennem musikken føler sig forbundet med sine musikalske rødder i hjemlandet, til sønnerne i fremtiden og til det nutidige asylliv med koret og koncerterne. I min forståelse trækker hun her på en kendis-konvention om at blive berømt, en urealistisk forestilling om, at hun igennem musikken kan blive til noget stort, når bare hun sammen med sine sønner i deres eksil får mulighed for at realisere deres tanker til handling.

I mine øjne kan selvscenesættelsen som *komponist* flettes sammen med historien om Olga som *leder* og *transnational mor* ved, at hun i alle tre fortællinger organiserer dem efter en grundoptaffelse af, at sønnerne og hun selv har nogle særlige evner på grund af deres familiemæssige baggrund, som gør, at de vil få succes i livet på alle fronter.

Olgas mulighed for mestring gennem identitetsbekræftelse

Som jeg har beskrevet tidligere, er der også via mine feltnotater eksempler på at Olga i sin adfærd indtræder i en lederposition særligt blandt de afrikanske kvinder i centret, men også overfor de andre kvinder i centret. Analytisk set er den mest dominerende identitet *leder-identiteten*, eftersom Olga i mange sammenhænge sætter sig selv i scene som leder af gruppen af de afrikanske kvinder.

Identiteten som leder

Olga har blandt andet organiseret et vagtlægebesøg for flere kvinder velvidende at de ikke er omfattet af sygesikringen og at det ikke er tilladt selv at kontakte vagtlægen. Men uagtet denne viden har hun alligevel tilkaldt vagtlæge og arrangeret, at andre, udover hende selv, også kan tilses af lægen. Til trods for at hun af personalet er informeret om, at det ikke er legalt på egen hånd at tilkalde en vagtlæge, så holder Olga på sin ret til at tage initiativ til at hidkalde lægen for at hjælpe sig selv og sine medbeboere. Eksemplet illustrerer netop Olgas gang i centret. Dette fænomen afspejles også tydeligt gennem hendes selviscenesættelse som den, der i mange henseender bestemmer, hvilke aktiviteter, der skal ske i centret, og hvordan de sociale regler i gruppen skal udmøntes, hvilket de følgende udsagn er et eksempel på:

"Then when I got that feeling of getting back I started losing the feeling of singing, but they did not like that I stopped....(...).if I am not there they say no no no I am not going. With me they will do it. Without me they do not do it...(...) So sometimes I think that if I go they will cry and they will not have any. Because they always come and say that this has happen and can you help me. I do not tell them my own problems, I just solve theirs" (Interview 3:362).

På analytisk vis fremgår det via Olgas udsagn, at hun gennem sin leder-identitet bliver bekræftet i sin person-identitet, og derigennem får hun tro på, at hun også er den hun "*virkelig*" ser sig selv som. Samtidig opnår hun gennem rolle-identiteten også en personlig tro på egne evner som leder der gør, at hun fortsætter med at udleve denne rolle-identitet – eksempelvis overfor de andre kvinder i asylcentret og personalet - dog uden held overfor personalet, der ikke vil have, at hun tager initiativ til at tilkalde vagtlæge. Den sociale identitet, der er knyttet til identiteten som leder bliver Olga også bekræftet i, da hun definerer sig som "*os ledere*" ved at fortælle, at det er hende

der bestemmer over gruppen. I udsagnet fremstiller hun om sig som en leder-prototype, der afgør, hvordan de sociale rammer og aktiviteter skal være, en stereotyp leder-funktion, som hun deler med andre ledere (Burke og Stets 2009:119). Gennem gruppen af de afrikanske kvinder har hun adgang til at indtage en leder-kategori, som tilpasses i samspillet med de situationer som gruppen interagerer i. I kraft af sin sociale identitetsbekræftelse som leder får hun internaliseret et selvværd, således at hun kan føle sig tryk og anerkendt gennem kategoriseringen og sit tilhørsforhold i gruppen.

Det at være øverst i et hierarki kan i min forståelse anses som en høj rangering eller status i en gruppe. I Burke og Stets optik indbefatter det at have en høj status i en gruppe at vedkommende i et større omfang orienterer sin identitet til grupper, hvilket jeg udlægger som om, at personen i højere grad er tilbøjelig til at orientere og definere sig i den gruppe, hvor muligheden for en magtfuld eller høj status kan aktiveres (2009:128). Præcis det greb anvender Olga også. I mange sammenhænge orienterer hun sig efter sin identitetsbekræftelse i gruppen som leder. I flere af sine fortællinger iscenesætter hun sig også sig som lederen af de afrikanske kvinder, hvilket kan ses som en tendens til, at hun orienterer sig gennem gruppen på grund af sin status og magtfulde position der(Ibid.).

Som i det omgivne samfund kunne det tyde på, at der i asylcentret er et socialt fællesskab bundet til et slags hierarki, hvori individerne forsøger at indpasse sig. I min fortolkning kan man sige, at Olga definerer og administrerer fællesskabets regler, og at hun gennem sit lederskab, relateret til gruppen af de afrikanske kvinder, kan mestre sit asylliv på stand by. Derudover ses ingen "moralsk karriere" som asylansøger, men snarere en fortsat identifikation som aktiv leder overført fra hendes hjemland (Goffman 1967:235). Følgende udsagn vidner om, hvordan hun gennem sine handlinger bliver bekræftet i en person- og rolle-identitet som leder:

"Like yesterday, we had a problem with Svetlana...(..) So she thinks that she owns that bathroom, it is for her, but I said that the bathroom is for everybody. Another time we had problems in the kitchen, and she asked why we had put the tables together. And I said as politely as I could, because it was not going well, that I just put the tables together, so we could sit together there and

eat.... Then I told her, Svetlana you know, do not call us all that we are human beings. If you know who you used that table, ask the people first. It is too much, whenever you come here you are frustrating. It is too much, too much. Every day you come and open the window and shout. I mean it is too much. And then she started shouting with Minna...(..)And then she took a knife and wanted to stab Minna, but she managed to stay away... Because they know that I talk maybe she would understand... But what I wanted to say was that I cooled them” (Interview 3:385).

Analytisk set, er det tydeligt, at det fællesskab, som ifølge Olga eksisterer i gruppen mellem de afrikanske kvinder, er hendes platform til at agere *leder*, og uden gruppen ville det formodentligt have været vanskeligere for hende at blive bekræftet i denne person og rolle-identitet. Olga fortæller om gruppen med følgende ord:

“We are united. We form something and we laugh, and at least we share and we , you no, this is my friend we do not go into so much deep, but we know in this group we are one. We can talk, if we say that we want to go out we can go out together...(..)I started that group, me, (nævner en række navne). Like in the choir group....(..)I always think when I go who is going to cool these people down” (Interview 3:407).

Gennem identitetsbekræftelsen opnår hun en autencitet, en tiltro til egne evner og eget værd. I bestræbelserne på at mestre sin venteposition lykkes det Olga via en person, en rolle og en social identitet som leder, at begribe, håndtere og finde mening i den del af ventepositionen, der er relateret til Olgas lederskab i gruppen af de afrikanske kvinder (Antonovsky 2004:34-37).

Identiteten som komponist

Udover en identitet som leder i relation til gruppen af de afrikanske kvinder, og til dels overfor andre beboere i huset, søger Olga identitetsbekræftelse som *komponist*. Som jeg tidligere har været inde på under afsnittet om plottet, så iscenesætter Olgas sig som komponist, en person-identitet som hun har med sig fra sit hjemland, og som hun overfører i sit nutidige liv og i de fremtidsdrømme, hun har. Analytisk set har Olga internaliseret en person-identitet ved at betragte sig selv som komponist, en unik person, der karakteriseres og defineres som komponist uafhængig af andres syn (Stets og Burke 2009:117). Ved at bekræfte sig selv i denne person -identitet som

komponist kan Olga føle, at hun er troværdig i forhold til, hvordan hun ser på sig selv. Gennem koret, som i Olgas beretning ikke tolkes som en pseudoaktivitet, får hun mulighed for at blive bekræftet i sin rolle-identitet som komponist, når hun fremfører sine sange, eller når hun med koret optræder foran publikum udenfor såvel som indenfor asylcentret (se udsagn ovenfor, Interview 3:425). Identitetsbekræftelsen sker i interaktionen med de mennesker, der hører hendes sange, idet hun ikke uden positiv feedback fra en lyttende modpartsrolle kan aktivere rolle-identiteten som komponist (Ibid.115). Olga bliver i relationen til disse individer bekræftet i sin rolle-identitet som komponist, hvilket kan udbygge hendes selvformåen fordi hun tør afprøve sig selv i andre sammenhænge og deraf kan opnå succes(Ibid. 118).

Som komponist kan hun videreføre dele af sin identitet, som indbefatter, at hun kan positionere sig som andet end en asylansøger fanget i tiden på ubestemt tid. På den baggrund tolker jeg, at hendes venteposition relateret til identiteten som komponist er meningsfuld, begribelig og håndterbar for Olga (Antonovsky 2004:34-37).

Identiteten som transnational mor og "asylmor"

Afslutningsvist vil jeg identificere hendes identiteter som *transnational mor* og *"asylmor"*. Olga fortæller, at hun over telefon eller Skype jævnligt har kontakt med sine sønner i eksil og gennem observationerne har jeg set, hvordan hun også agerer mor overfor to andre børn på centret. Via telefonrelationen og relationen til børnene på centret holder hun fast i sin person- og rolle-identitet som mor, eftersom hun i dialogen med sønnerne og børnene bliver bekræftet i denne identitet. Hun er mor i egne øjne, en unik betegnelse, som hun gør, at hun bliver bekræftet i, at hun *virkelig* er mor. Rolle-identiteten som mor afstedkommes i kraft af sønnerne og børnene, der agerer modpartsrollen. Herved kan det lykkes hende til en vis udstrækning at sætte sig selv i scene som mor, hvilket fortolkningsmæssigt kan ses som en måde til at orientere sig fremadrettet gennem de fælles drømme om Hawaii. I den sammenhæng kan hun analytisk mestre sin venteposition, idet identitetsbekræftelsen som mor skaber sammenhæng og meningsfuldhed i hendes sameksistens i asylcentret. Dog er det en begrænset relation hun har til sønnerne, uden fysisk kontakt, hvorfor jeg analytisk set mener, at identitetsbekræftelsen som mor er begrænset af adskillelsen i tid og rum. Relationen til de to børn er også begrænset, idet det er uvist, hvornår de skilles fra hinanden og børnene har også en primær mor i deres biologiske mor. Så hvor autentisk

og hvor megen tro på egne evner som mor hun får gennem den transnationale mor og "*asylmor*" identiteten, er et godt spørgsmål, som jeg med mit empiriske materiale ikke har belæg for at udtale mig om. Et hypotetisk bud er dog, at det må påvirke relationen, at sønnerne og Olga lever i hver deres land med hver deres sociale virkelighed, og at Olga er bevidst om, at relationen til børnene i centret er på ubestemt tid. Derfor tolker jeg, at det er begrænset hvor megen meningsfuldhed og sammenhæng Olga får gennem identitetsbekræftelsen som transnational mor og "*asylmor*" (Antonovsky 2004:34-37). Dog har Olga en mulighed for at orientere sig i tiden, hvilket anses som betydningsfuldt i henhold til at føle en stemt-hed som Vitus påpeger i sin undersøgelse (2011:101).

Den udadgående venteposition

Et gennemgående træk for de næste tre informanter er, at deres historier primært er knyttet til selviscenesættelser og identitetsbekræftelser vedrørende fortællinger udenfor asylcentret. Den første informant er Svetlana, der har systematiseret sit plot i selviscenesættelsen som den *veluddannede sygeplejerske* og den *barmhjertelige samaritaner*. I forsøget på identitetsbekræftelse ses sygeplejerske-identiteten og den troende-identitet, som primært udmøntes udenfor asylcentret. Den næste informant er Amena. Hun binder sin fortælling op om historier om sig selv som *den dygtige studerende* og *den moderne kvinde*, som kan ses gennem de identiteter, som hun søger bekræftelse af udenfor centret. Dorina er den tredje informant, som organiserer sit plot gennem sine selviscenesættelser som *den håbefulde og frygtløse overlever* – historier der også ses i de identiteter, hun søger bekræftelse i, hvor hun anvender en identitet som *overlever* og *praktikant* primært relateret til tilværelsen udenfor asylcentret. Jeg vil nu kikke nærmere på hver enkelt informant, og jeg vil begynde med Svetlana.

Svetlana

Plottet i Svetlanas fortælling – *veluddannet sygeplejerske og den barmhjertelige samaritaner*

Svetlana er en kvinde fra et land fra det tidligere Sovjetunionen, og har boet i asylcentret i knap to år. Hun er i 50'erne, mor til tre børn, hvoraf de to sandsynligvis er døde. Ud fra sin fortælling fremgår det, at hendes familie er dræbt, og at hun sammen med sin ene datter er flygtet til Danmark efterfølgende. Datteren og Svetlana bliver væk fra hinanden under flugten. Gennem fortællingen beretter hun om, hvordan hun tidligere levede et harmonisk familie og arbejdsliv, men så kom "*korsmark*" – den onde drøm og hendes liv blev opløst. Hendes tidsmæssige referencepunkt er relateret til både fortid, fremtid og nutid.

Svetlana er uddannet sygeplejerske, et fag som hun har arbejdet inden for gennem de sidste 30 år, og som hun tillægger stor betydning. Derfor vægter hun også højt at være i praktik, da hun kan fastholde sit tidligere virke som sygeplejerske ved at arbejde som SOSU assistent. Sideløbende har hun gennemført en dansk uddannelse i Røde Kors regi, og hun er nu blevet overført til VUC. Til

trods for, at hendes asylsag er afvist af udlændingemyndighederne, nærer hun fortsat et fremtidsønske om at bosætte sig i Danmark og arbejde som enten sygeplejerske eller bager. I Svetlanas selvrepræsentation fremstår hun som en aktiv kvinde, der ser en mening i at hjælpe andre, tage en uddannelse og arbejde, men samtidig fortæller hun også en historie om en kvinde, der har mistet sin familie, er psykisk belastet og lever et *"robotliv"* i asylcentret, hvor hun blandt andet omtaler sig selv som *"sort røv"*:

"Jeg er (nævner nationalitet), og har boet i en presset situation og folk fra Georgien, Tjetjenien har haft problemer efter den nye russiske grænse, for russere er vi som sorte mennesker..ja du må meget undskylde. Russere siger sort røv om mennesker der bor i Rusland, der ikke er russere. Nu er jeg også sort røv her" (Interview 5:345).

I bestræbelserne på at finde mening i sine ventetids-historier bygger hun et plot om omkring, hvordan hun trods selviscenesættelsen som *"sort røv"* i et *"robotliv"* i centret fortsat kan anerkendes ude i samfundet i kraft af sin uddannelse som sygeplejerske. Netop fortællingen om at være en *veluddannet sygeplejerske* og *den barmhjertelige samaritaner* kan vidne om dette. I kraft af sin uddannelse og erfaring sætter hun sig selv i scene gennem en fortælling som sygeplejerske, hvor hun argumenterer for at være i besiddelse af nogle særlige forudsætninger og kompetencer, der gør, at hun bedre kan forstå den verden, som hun er omgivet af. Da vi indleder interviewet fortæller hun, at hun ikke er som de andre asylansøgere, der bruger meget sukker i kaffen. Hun ved mere, idet hun har en fortid som sygeplejerske:

"Nej jeg drikker aldrig (kaffe) med sukker, kun lidt. Fordi efter 40 skal vi passe på med sukker. Måske fordi at jeg er sygeplejerske, at jeg kender til det. Mennesker bliver tykke hvis de ikke passer på sukkeret, og måske får de diabetes. Jeg har arbejdet rigtig meget og kender rigtig mange ting" (Interview 5:15).

I flere andre sammenhænge i fortællingen organiserer hun historier, der handler om hende selv som *veluddannet sygeplejerske* – når hun f.eks. omtaler sin fortid som sygeplejerske, sine praktikforløb i Danmark eller når hun fortæller om, at hun hele sit liv har forsøgt at redde

mennesker (Interview 4: 23, 250,394,420,447). Mange af hendes begrundelser eller motiver for at handle, f.eks. at hjælpe en psykisk syg veninde eller bage kage til medlemmerne i synagogen, kan tolkes som en metode til at fortolkningsbearbejde sin fortid som sygeplejerske - i et forsøg på at finde mening gennem sin selvscenesættelse i asylcentret og i sin fremtidige tilværelse. I den meningsstruktur indgår også en konvention, der er forankret i en værdimæssig og kulturel vestlig normopfattelse af, at uddannelse er en forudsætning for at kunne begå sig og opnå anerkendelse i samfundet. Jo mere uddannet man er, jo bedre en position har man samfundsmæssigt til at begå sig i alle facetter i tilværelsen, og gennem ens fagprofession kan man positionere sig som en person, der ved mere end andre ikke veluddannede, hvilket Svetlana gør som i eksemplet med sukkeret ovenfor.

Derudover er plottet i Svetlanas fortælling også kædet sammen med selvscenesættelsen som *den barmhjertelige samaritaner*, der passer ind i historien om en veluddannet sygeplejerske. I fortællingen om *den barmhjertelige samaritaner* organiserer hun en selvscenesættelse som et givende, ydende og godt menneske, der ses i følgende udsagn:

"Jeg arbejdede med beboerne, med at få dem op, bade, i tøjet, spise, alt. Rydde op, vaske op, mange gange hjalp jeg i køkkenet, hvis de havde fødselsdag. Fx i aktivitetscentret eller i Lotte plejehjemmet, jeg talte med min lille chef, og vi aftalte at jeg skulle lave kage, og de kunne alle lide dem" (Interview 5:387) og

"Ja det er godt for mig, jeg besøger også Solana hver dag efter skole. Jeg laver mad til hende, hjælper hende med at handle...(...)Ja, jeg er hendes ældre veninde, vi var sammen i camp, jeg er sygeplejerske, har arbejdet på plejehjem, og det giver mig en chance for at hjælpe hende. Hun har forsøgt at tage sit eget liv tre gange, så jeg prøver at hjælpe hende" (Interview 5:390).

At være noget for andre, at hjælpe og yde omsorg kendetegner normalt også den faglige profil som sygeplejerske. Fortolkningsmæssigt danner de to fortællinger tilsammen et plot, der passer ind i det verdensbillede og selvscenesættelse, som Svetlana gennem sin fortolkningsbearbejdelse og meningsstruktur, har konstrueret. Det verdensbillede er også indlejret i konventioner om,

hvordan en sygeplejerske skal agere – ud fra et kulturelt værdibegreb om at være den barmhjertelige samaritaner. På den måde, finder Svetlana i min forståelse mening i sin ventetids-historier.

Svetlanas muligheder for mestring gennem identitetsbekræftelse

Identiteten som sygeplejerske

Som angivet ovenfor er historien om Svetlana som sygeplejerske et gennemgående plot i hendes fortælling. I den beretning trækker hun på en sygeplejerske-identitet, som jeg har demonstreret gennem bl.a. det udsagn, hvor hun fortæller om, at hun ikke bruger sukker. Et andet eksempel, hvor hun fortæller om sin identitet som sygeplejerske, er når hun fortæller, at hun ikke vil tage nogens liv, da hun gennem mange år har reddet andres liv som en del af virket som sygeplejerske. Jeg tolker, at den dominerende identitet, som hun søger bekræftelse i, er hendes sygeplejerske identitet, idet det særligt for Svetlana handler om at blive accepteret som en slags medborger i samfundet udenfor asylcentret. Eftersom hun fortæller, at hun ikke bliver accepteret i asylcentret bliver hendes kamp om anerkendelse som en slags medborger i det omkringliggende samfund central for hende.

Medborgerskabet, som Svetlana forsøger at opnå gennem sin identitetsbekræftelse som sygeplejerske, kan i min forståelse ses ved, at hun forsøger at opfylde sine forpligtelser som praktikant (sygeplejerske) og derved kan hun føle sig som en slags medborger. Hermed får hun også mulighed for at føle sig produktiv, nyttig og taknemmelig, som jf. Brekkes undersøgelse (2004) af asylansøgere er afgørende for, at asylansøgeren ikke oplever en identitetskonflikt eller manglende mulighed for orientering mod fremtiden, som også Staunæs (1998) og Vitus påpeger (2011).

På et analytisk plan kan man anskue hendes sygeplejerske-identitet som en måde at positionere sig selv som en aktiv person – en ansvarlig medborger, der føler sig forpligtet til at yde noget for samfundet gennem blandt andet sine praktikker. Hun ved også mere i kraft af sin sygeplejerske-identitet sammenlignet med de andre asylansøgere, der ikke har en uddannelse som hende, hvor det er muligt og legitimt at yde omsorg og hjælpe andre mennesker – f.eks. på hospitalet hos sin indlagte veninde. Aktivt forsøger hun at fastholde denne positionering ved at udøve en adfærd

som den barmhjertelige samaritaner, der stemmer overens med den identitetsstandard, som hun iscenesætter gennem sygeplejerske-fortællingen.

I fortællingerne ses en sygeplejerske-identitet, der er bundet til en person-identitet, da Svetlana definerer sig selv som en unik og distanceret person på baggrund af identiteten som sygeplejerske uagtet andres indblanding. Gennem identitetsbekræftelsen af sin person-identitet aktiveres en autencitet i hende, der fremkalder en positiv feedback, som hun gør, at hun holder fast i identiteten, og at den er værd at kæmpe for i ventepositionen (Burke og Stets 2010: 125).

Også rolle-identiteten som sygeplejerske bliver hun bekræftet i, men dog i et mindre begrænset omfang, som jeg vil indkredse nu. Følgende udsagn er et eksempel på, hvordan hun gennem praktikker og uddannelse aktivt forsøger at fastholde sin tidligere positionering som værende veluddannet og betydningsfuld for andre:

"Jeg gik i skole og faktisk to år gik jeg på plejehjem. Først et plejehjem i 6 måneder, praktik, bagefter et aktivitetscenter. En asylansøger må kun være i praktik i 6 måneder, og det sidste var på plejehjemmet, der arbejdede jeg i tre måneder, men gik der ikke mere for jeg startede på VUC, så det blev for meget. Den 19. maj blev jeg færdig med basis et, og til august skal jeg starte basis tre. Jeg skal have matematik og engelsk, men jeg tror ikke jeg tager så meget matematik, for jeg vil have mere dansk (...). Jeg elsker at arbejde, alle tre steder har jeg fået gode anbefalinger, de har skrevet hvilket godt menneske at jeg var. Det betyder rigtig meget for mig" (Interview 4: 276).

Gennem udsagnet kan det tolkes, at hun føler sig betydningsfuld og værdsat af andre gennem blandt andet sygeplejerske-identiteten på plejehjemmet. Udsagnet kan derudover vidne om, at hun bliver bekræftet i sin rolle-identitet som sygeplejerske, idet hun fortæller, at hun har fået et positivt output i form af anbefalinger fra plejehjemmet. Gennem rolle-identiteten får hun aktiveret positive følelser i relationen til praktikstedet, der fremavler en tro på egne evner.

Jeg tolker endvidere, at hun gennem sin adfærd relateret til sygeplejerskeidentiteten finder det meningsfuldt at fastholde de identiteter, der er knyttet til hendes sygeplejerske positionering, idet

det giver hende anerkendelse som medborger. Anerkendelse aktiveres ifølge Burke og Stets gennem den sociale identitet (2009.119). Det vil sige, at når hun kategoriserer sig som medlem af gruppen af andre sygeplejersker, som jeg har vist i udsagnet vedrørende sukkeret, så definerer hun sig ud fra et *vi*, og ikke længere et *jeg*. For at være medlem af in-gruppen er det tilstrækkeligt at identificere sig gennem gruppens stereotype adfærd og perceptioner uden at være i direkte fysisk kontakt (Ibid.). Prototypen af en sygeplejerske er netop foreneligt med den barmhjertelige samaritaner, der er villig til at hjælpe andre, hvilket også falder i tråd med det billede af en sygeplejerske, som Svetlana forsøger at tegne gennem sine fortællinger.

I sine mestringsbestræbelser lykkes det hende at opnå anerkendelse og accept gennem sin sociale identitet som sygeplejerske, og anerkendelse som en slags medborger i en vis udstrækning. Adgangen dertil sker gennem de forskellige praktikforløb og gennem relationen til den indlagte veninde, hvor hun tilpasser og aktiverer sin sygeplejerske identitet, hvilket bevirker, at hun føler et fag-tilhørsforhold, tryghed samt forudsigelighed i miljøet, hvori den sociale identitet bekræftes (Ibid. 120). I bestræbelserne på at mestre lykkes det hende således at håndtere, begribe og finde mening i sin i venteposition gennem identitetsbekræftelsen som sygeplejerske (Antonovsky 2004:34-37).

Identiteten som troende

I Svetlanas ventetids-historier søger hun også identitetsbekræftelse *som troende* gennem sit tilhørsforhold til Gud, den russiske synagoge i Danmark og menigheden der, hvilket foregår udenfor asylcenter regi. Hun betegner sig selv som ortodoks jøde, og mener, at det er Gud, der forvalter hendes skæbne:

"Jeg er ortodoks, jeg er troende, det ved Gud. Ved du, alle er mennesker her på jorden, vi har kort tid her, og hvor lang tid at vi har her, det kender kun Gud. Fordi for fire fem år siden vidste jeg ikke at jeg kom til Danmark og skulle snakke med dig. Det kender han. Han kender min skæbne. Han bestemmer over et liv, hvilket liv jeg har. Det bestemmer han. Hvis mennesker siger, at de selv bestemmer over deres liv, det er ikke godt. Det bestemmer kun Gud (Interview 5:455).

Gennem troen på Gud lægger Svetlana sin skæbne i Guds hænder, hvilket kan ses som et udtryk for, at hun prøver at finde mening i, at hun nu sidder i ventepositionen på asylcentret. Gennem relationen til Gud bliver hun, i min forståelse, bekræftet i sin person-identitet som troende. Udover den identitetsbekræftelse bliver hun også bekræftet i sin rolle-identitet som troende, eftersom hun i fællesskabet med menigheden, som agerer modpartsrolle, oplever en positiv feedback på denne (Ibid. 115, 117). Da jeg spørger hende, hvad synagogen betyder for hende, svarer hun:

"Ja, den betyder rigtig meget. Der kan jeg slappe af, være mig selv, jeg snakker med præsten, de andre troende, beder til Gud om at hjælpe mine børn, rigtig meget. Der bliver man venlig, der bliver man rolig (Interview 5: 277).

Jeg tolker, at når hun fortæller, at hun kan *være sig selv* sammen med de *andre troende*, så betyder det, at hun derigennem forstår sig selv som troende på lige fod med de andre, hvilket vil sige at hun har en tiltro til sin rolle-identitet som troende. Endelig bliver hun også bekræftet i sin sociale identitet som troende, da hun gennem sin ortodokse overbevisning og adgangen til fællesskabet med menigheden og præsten kan kategorisere sig efter in-gruppens syn på prototypen af, hvad der er en *"rigtig"* troende. I menigheden deler de et tilhørsforhold og fællesskab omkring den ortodokse trosretning, som Svetlana siger:

"Orh, det er forskelligt, vi er mange mennesker, måske 50 til 100, forskelligt. Jeg kender alle der, vi er en samlet gruppe af (nævner nationalitet), der kan vi tale sammen om vores tro (Interview 5:483).

Af udsagnet tolker jeg, at hun netop oplever et tilhørsforhold, når hun siger *"vi"*, hvilket kan ses som et tegn på, at hun bekræftes i sin sociale identitet som troende gennem menigheden, hvorigennem hun kan opleve accept og anerkendelse (Burke og Stets (2009: 119, 127). Desuden kan identiteten som troende ses som et tegn på, at Svetlana har været i stand til at overføre sin tidligere identitet som troende ved fortsat at blive bekræftet i den i Danmark. Endelig ser jeg ikke Svetlanas aktiviteter i menigheden som passive, inaktive eller pseudo-agtige med henvisning til det

billede, som Staunæs i sin undersøgelse tegner, men snarere som begribelige, håndterbare og meningsfyldte, der gør, at hun kan mestre sin venteposition i den sammenhæng gennem identitetsbekræftelsen som troende (Antonovsky 2004:34-37).

Amena

Plottet i Amenas fortælling – *den dygtige studerende og den moderne kvinde*

Amena er en unge kvinde i tyverne. Hun har boet i Danmark i nogle år og er kommet hertil som familiesammenført. Hun er som barn flygtet fra sit hjemland til et andet land i Asien, fordi familien har været forfulgt på grund af deres minoritetsetniske baggrund. Til trods for en forfulgt tilværelse beretter hun om en fredelig og sorgløs opvækst i storfamilien i eksil, hvor hun lægger al sin tid og energi i at være den bedste i skolen og opnår anerkendelse deraf.

Vendepunktet i hendes fortælling er, da hun rejser til Danmark som familiesammenført, og hvordan hun fra en tryk barndom pludselig står på egne ben i en fremmed verden, hvor hun i mødet med svigerfamilien møder megen modstand. I ægteskabet lever hun under samme tag som sine svigerforældre. Amena fortæller, at hun dagligt bliver udsat for personlig chikane af mandens forældre, der ikke tillader hende at anvende deres badeværelse eller at gå i sprogskole, og de tvinger hende til en abort. Efter et halvt år bliver hun smidt ud af hjemmet, og dernæst følger en tid på krisecenter, og endelig asylcentret, hvor hun fortsat afventer afgørelse på sin afviste asylsag. Trods en fortælling om etnisk forfølgelse i eksil og undertrykkelse i Danmark er hendes tidsmæssige afsæt forankret i både nutid og fortid. Amena beretter om et aktivt liv med mulighed for at sætte sig selv i en bedre position via uddannelse og praktik – dette til trods for, at hun står for at blive sendt tilbage til sit oprindelige land, hvor hun ingen relationer har. Hun ikke kan bosætte sig i familiens eksilland, da hun ikke har et pas derfra.

I Gullestads udlægning af livshistorier er det centrale, hvordan individet i kraft af det moderne samfund har mulighed for at udvikle og italesætte forskellige former for selvskabelse og selvrefleksion gennem de verdensbilleder, som er tilgængelige i den kontekst den enkelte person befinder sig i (1996:19). Denne forståelsesramme er central for Amenas ventetidshistorier, idet

mødet med det danske samfunds konventioner afspejles i, hvordan hun nu kan sætte sig selv i scene ud fra et nyt verdensbillede, som jeg senere vil afdække analytisk.

Plottet i fortællingen hviler på to gennemgående historier, der gennem interviewmaterialet træder frem i flere sammenhænge og som netop er knyttet an til, hvordan hun i mødet med det moderne samfund revurderer sit verdensbillede og selviscenesættelse i samfundet udenfor asylcentret. Plottet er den komponent, der binder hendes historie sammen, den røde tråd, der skal samle brudstykkerne til én samlet og meningsskabende historie (Antoft & Thomsen 200:166). De centrale fortællinger drejer sig om Amena, som iscenesætter sig som *den dygtige studerende* og som en *moderne kvinde*, heri historien om hendes transformation fra en beskyttet pige til en stærk kvinde i mødet med de danske normer og værdibegreber. De to fortællinger er i min forståelse flettet sammen, så de sammen fungerer som en måde, hvorpå Amena kan sætte sig selv i scene som en moderne kvinde.

Den første fortælling handler om Amena som *den dygtige studerende*. Megen af hendes selviscenesættelse er hængt op på historien som den dygtige studerende, hvor hun beretter om, at hun som barn vandt førsteplads i klassen, og hvordan hun altid har været den dygtigste elev, hvilket ifølge Amena skyldes, at hun er blevet motiveret til det gennem forældrenes opdragelse:

"Jah, it was in school, and I loved that school from I was 14 years old. We were playing with other students, and I loved the teachers and all the students. All very very kind of me. So I just loved it. I got first price. I was always the first one in my class so everybody was looking at me (Interview 5: 78, 82, 86, 89, 93).

Med et billede af sig selv som en dygtig studerende organiserer hun analytisk set en selviscenesættelse, hvor hun fremstår som en person, der ønsker at uddanne sig og arbejde i tråd med de værdinormer og konventioner, der er forankret i et vestligt moderne samfund. I min forståelse trækker hun derfor på en konvention om, at forudsætningen for at mestre det moderne liv er at uddanne sig for at få fodfæste på arbejdsmarkedet og derigennem få succes, hvilket illustreres i udsagnet nedenfor:

"But I came here to Denmark, and I would like to stay, to learn the language, to follow our ways, like to go to school every day. I hope so, to stay here..... I would like to have a job, I do not have any experiences, because after university my father told me to stay in the house, because it is not good in (nævner land). Now I got experience from (nævner et asylcenter), so I would like to have more experiences. I was working in the help disk, also in (nævner et andet asylcenter) and Microsoft. I have to stay there three days a week. It is important for me to work. I would also like to study a master, I have only bachelor (Interview 5:271).

Af udsagnet ovenfor tolker jeg, at hun sætter sig selv i scene som en *dygtig studerende*, der fremstår som transformeret og tilpasset den nye sociale virkelighed, som hun befinder sig i. Netop Amenas nye platform i Danmark giver hende mulighed for at konstruere et andet verdensbillede og sætte sig selv i scene på anden vis end det givetvis ville have været muligt i hendes hjemland. Som Gullestad betoner det, udvider mødet med Danmark netop hendes selviscenesættelsesrepertoire, da hun kan tage afsæt i andre konventioner, normer og værdibegreber gennem den sociale virkelighed, som hun bliver tilbudt (1996: 17). Med afsæt i sin egen selvreflektion og fortolkningsbearbejdelse af fortid og nutid skaber hun en ny meningsstruktur gennem fortællingens plot omhandlende fremtidsdrømmene som studerende og arbejdende. Som et værktøj til dette trækker hun på en moderne antagelse om kvinders ret til ligebehandling og ligestilling, hvilket kan ses som et værdibegreb om ligestilling, der afspejler den moderne vestlige tankegang (Gullestad 1996:17).

Til plottet som *den dygtige studerende* knytter Amena også fortællingen og selviscenesættelsen om en *moderne kvinde*, der gennem sine erfaringer i Danmark med svigerfamiliens undertrykkelse, livet i krisecenter og nu et mere fredeligt voksenliv i asylcentret har lært at stå på egne ben (Interview 5:173, 217,254). Ifølge Amenas beretning vidste hun ingenting om livet før vendepunktet, afrejsen til Danmark, indtraf. Her følger et udsagn der vidner om dette:

"..I came alone, it was very cold. I was flying for the first time. It was strange. I was very enthusiastic and I was not nervous. But now I know. Before I slept with my mother's love but now I know the world and how it works, and for that I am pleased" (Interview 5:150).

Af udsagnet tolker jeg, at hun iscenesætter sig som en transformeret kvinde, der har lært, hvordan verden i "*virkeligheden*" fungerer, og at hun nu ikke længere er en beskyttet kvinde, der udelukkende kan navigere i livet i kraft af sin families anvisninger. Mange af Amenas fortællinger om sin transnationale storfamilie og svigerfamilien bliver undervejs i interviewet afsluttet af et "*do not tell anyone*", hvilket jeg også tolker som om, at hun ønsker at fremstå som en *moderne kvinde* - en selviscenesættelse som en stærk og selvstændig kvinde, som hun også udadtil gerne vil give indtryk af i tilværelsen i venteposition.

I forlængelse heraf skaber Amena også en meningsstruktur i hendes historie om en *moderne kvinde* via sin relation til familien som den selvstændige *transnationale datter*, der på egen hånd kan håndtere sine problemer (Gullestad 1996:17). Hver dag efter skole skyper hun med familien, hvor hun, ifølge Amena selv, fremstår som en stærk datter:

" When I get free from school I skype them. Before I felt sad, but know I am very strong. If they cry I tell them to stop. Do not cry mum. I can face my problems, I can solve them (Interview 5: 266).

Amenas muligheder for mestring gennem identitetsbekræftelse

Som jeg har afdækket ovenfor handler Amenas plot om de historier, der har afsæt i hendes selviscenesættelse som en dygtig studerende og moderne kvinde, der har gennemgået en forvandling i mødet med et mere moderne samfund.

I bestræbelserne på at mestre sin venteposition inddrager Amena, i min fortolkning, især to identiteter, som det lykkes hende delvist at opnå identitetsbekræftelse på. Den første omhandler hendes internaliserede person, rolle og sociale identitet som *en dygtig studerende*, og dernæst følger hendes person og rolle-identitet som en *moderne kvinde*. Den dominerende identitet er den dygtige studerende, eftersom hun derigennem opnår en anerkendelse som en slags medborger,

som det også er tilfældet med Svetlana. Amena forsøger at opnå anerkendelse ved at opfylde sine forpligtelser som blandt andet studerende, der har udvist et særligt ansvar, idet hun går på VUC og ikke på det almindelige sprogcenter. Hun opholder sig stort set hele tiden udenfor asylcentret, hvilket også er årsag til, at jeg ikke har nogen observationer på hende udover de timer, som vi tilbragte sammen under interviewet på en bænk i en nærliggende by. I de få observationer, som jeg har af hende fremstod hun som reserveret og privat, og hun var også den eneste, jeg ikke måtte besøge på sit værelse. Hun var dog interesseret i at øve dansk med mig, men det fik vi aldrig gjort.

Identiteten som den dygtige studerende

Som jeg har demonstreret i afsnittet vedrørende plottet sætter Amena sig selv i scene som *en dygtig studerende*, hvilket hun altid har været. I modsætning til de andre medbeboere går Amena (og Svetlanas) på VUC, hvilket kun er muligt, hvis man vurderes til at have særlige faglige kompetencer. Gennem udsagnet tolker jeg, at hun bliver bekræftet i sin person og rolle-identitet som en *dygtig studerende*, når hun siger følgende:

"I would also like to study a master, I have only bachelor. I am told that I can continue VUC because I have the special skills in order to study there. It is only the best students that have that opportunity, so I am happy that Red Cross thinks that I am clever enough to study there. It is very important for me to study, because I have always liked to learn more and get better" (Interview 5: 276).

Af udsagnet fortolker jeg, at hun via sit forløb på VUC har mulighed for at overføre sin hjemlands identitet som en dygtig studerende. Desuden kommer der i udsagnet en person-identitet som studerende til udtryk, når hun fortæller, at hun er en studerende – der har særlige evner, hvilket hun også bliver bekræftet i, da hun får lov til at gå på VUC. Hermed kan hun distancere sig fra andre, og gennem identitetsbekræftelsen oplever hun en tro på, at hun *er* den dygtige studerende, hun virkelig er (Burke og Stets 2009:125).

Derudover ses der i udsagnet en rolle-identitet, som hun også bliver bekræftet i af modpartsrollen, som er Dansk Røde Kors (Burke og Stets 2009:115). Identitetsbekræftelsen som en dygtig studerende aktiveres, når aktivitets-medarbejderen angiver, at det kun er de særligt udvalgte studerende med de rette evner og kompetencer, der får muligheden for at gå på VUC (Ibid.). Hermed kan hun positionere sig som en intelligent og uddannet kvinde, der i relation til uddannelse kan skabe sammenhæng og meningsfuldhed i den venteposition, som hun er placeret i (Antonovsky 2004:34-37). Hun udnytter tiden i asylcentret til at styrke sine uddannelsesmæssige kompetencer i troen på egen formåen, og det gør, at hun har mulighed for at vende blikket ud i fremtiden og dermed, som Heidegger, i Vitus' udlægning, mener, at gribe fat om nuet (Vitus 2011:100). For Amena er VUC og praktik ikke pseudoaktiviteter med henvisning til Staunæs undersøgelse (1998), men aktiviteter med et "*virkeligt*" indhold, der gør, at hun kan sikre sig selv en bedre position qua sin uddannelse i Danmark. En uddannelse som hun efter alt at dømme vil kunne tage med sig og positivt gøre gavn af andre steder i verden alt afhængig af, hvor hun ender efter asyltilværelsen i Danmark. I henhold til Brekkes undersøgelse (2004) har hun netop også mulighed for at føle sig nyttig og produktiv gennem uddannelsen på VUC, som er en særlig mulighed for et slags medborgerskab, som hun får sammenlignet med informanterne fra den "*indadgående venteposition*".

Endelig trækker hun også på en social identitet som studerende, idet hun gennem udsagnet signalerer et tilhørsforhold med de studerende, der har "*special skills*". I mine øjne taler hun ud fra et "*os*" med særlige evner, der analytisk kan tyde på, at hun definerer sig ud fra en social kategori som en dygtig studerende. Ved at kategorisere sig efter prototypen som en dygtig studerende deler hun de særlige forventninger, der er til væremåder og perceptioner, med de andre i samme gruppe, som kan ses som en måde at opnå kontrol i det miljø, som hun befinder sig i (Burke og Stets 2009:121). At have en identitet tilknyttet et tilhørsforhold i en gruppe, gør, at Amena kan føle sig værdsat, anerkendt og accepteret – og som en slags medborger. Sammenfattende kan man sige, at Amena gennem sin identitetsbekræftelse som studerende oplever, at ventepositionen er håndterbar, begribelig og meningsfuld (Antonovsky 2004:34-37).

Identiteten som den moderne kvinde

Et andet forsøg på at mestre sin venteposition er, i min optik, hendes identitet som *den moderne kvinde*, som hun har internaliseret i sin person og rolle-identitet. Inden jeg kortlægger identiteten som den moderne kvinde, vil jeg først påpege via nedenstående udsagn, hvilken betydning det har haft for hende at leve i svigerfamiliens varetægt for at forstå den referenceramme som identiteten som moderne kvinde er indlejret i:

“And I got pregnant after 26 days, and the mother in law forced my husband to tell me to have an abortion. I am stupid that I did it, because I lived with my mum’s love, right. But I did not know anything about Denmark (græder). And I want to clarify that in the court. When I was in the krisecenter they told me that no one in Denmark is treated like that. That mother in law she slapt me, and I thought that it was okay. I will never tolerate that again, now I know my rights and I have become strong (Interview 5: 214).

I min forståelse vidner udsagnet om, at Amena har haft nogle undertrykkende og krænkende oplevelser i svigerfamilien, men da hun nu ikke længere er under samme tag, har hun derfor heller ikke længere en identitet som svigerdatter og ægtefælle. Den manglende identitet som svigerdatter og ægtefælle kan ses som en manglende identitetsbekræftelse i form af et broken loop med afsæt i Stets og Burke tankesæt (2009:77). Det vil sige, at man mister sin identitetsfeedback, når man ikke længere kan være i den relation, hvor det var muligt at udøve identiteten (Ibid.). Da Amena blev skilt fra (eks)manden og svigerfamilien, mistede hun den identitetsbekræftelse, hun havde som hustru og svigerdatter. Da hun boede hos svigerfamilien, var hendes identitet organiseret gennem et konstant feedback loop, der havde til opgave at finjustere hendes output og identitetsstandard, således at der var en overensstemmelse mellem disse (Ibid.). Ifølge Burke og Stets teoretisering vil en afbrydelse i denne proces føre til en smertefuld oplevelse, som det også er tilfældet for Amena, der til trods for en dårlig behandling i svigerfamilien fortsat er ked af, at hun ikke fik chancen som ægtefælle (Interview 5:203).

Til gengæld tilkendegiver Amena, at hun er glad for, at hun nu ved, *”hvordan verden fungerer”*. I de allerede angivne udsagn ser jeg en person-identitet som en moderne kvinde, som hun også

bliver bekræftet i, når hun netop fortæller, at hun ikke længere sover i sin mors skød, men selv kan håndtere sine problemer og kender sine rettigheder som kvinde. Hendes identitetsbekræftelse medfører en oplevelse af autenticitet, der gør, at hun oplever overensstemmelse mellem sit output og sin identitetsstandard (Burke og Stets 2009:125).

Rolle-identiteten som moderne kvinde bliver hun bekræftet i via sin advokat og den transnationale familie, der af forskellige årsager, angivet i udsagnet nedenfor, accepterer hendes positionering som moderne kvinde - egenrådig, stærk og selvstændig (Ibid. 117)

"I (hjemlandet) I could also choose, but here I have learned to make my own decisions and the office and advokat says that I have become a strong person, so I tell my parents that I also what to decide for myself and they accept that because they chose the wrong husband for me. To continue university, and pick a course that is what I want" (Interview 5:293)

Jeg tolker, at denne identitetsbekræftelse gør, at Amena i et moderat omfang tror på egne evner som moderne kvinde, der bevirker, at hun kan håndtere de udfordringer, der er forbundet med at leve uden familiens støtte, af hvilken grund det er attraktivt for hende at kæmpe for at blive bekræftet i sin rolle-identitet. Processen kan i Burke og Stets optik også karakteriseres som en selvopfyldelse profeti (2009). De to forfattere betoner som nævnt, at hvis individet oplever bekræftelse af egne evner, vil vedkommende have en tendens til at dyrke nye sammenhænge, hvor det kan aktivere nye identiteter, idet det har en erfaring med at få positiv feedback på personens identitetsstandard (Ibid. 118). I den forståelse kan Amena givetvis vokse som moderne kvinde. Forstået på den måde, at hun gennem identiteten som moderne kvinde bliver bekræftet i sin identitetsstandard, der kan øge hendes tro på sig selv generelt, der kan ses som et afsæt til at afprøve nye ting og derigennem få mulighed for at lære, at hun er succesfuld. Amena fortæller jo netop, at hun er blevet bekræftet i, at hun, udover at være blevet mere selvstændig, også er blevet i stand til at træffe egne beslutninger og håndtere ventepositionen uden for megen indblanding fra den transnationale families side. I sine bestræbelser på at mestre ventepositionen kan den begrænsede identitetsbekræftelse som moderne kvinde medvirke til, at Amena kan håndtere og begribe sin venteposition inden for denne kontekst (Antonovsky 2004:34-37).

Dorina

Plottet i Dorinas fortælling – *den håbefulde og frygtløse overlever*

Dorina er fra et afrikansk land og kom til Danmark for nogle år siden. Hun er i midten af tyverne. I hjemlandet er hun vokset op hos en tante, idet moren døde, da hun var ganske lille, og faren efterlod hende i tantens varetægt. Hun beskriver tilværelsen som hård, og hun flyttede tidligt fra tantens hus for at bosætte sig sammen med venner. Efter ni års skolegang forlod hun skolen og arbejdede som frisør. Hendes fortælling er i korte træk, at hun har mødt megen modstand gennem sin tilværelse, men at denne modstand har givet hende en modstandskraft til alene at kæmpe for at sætte sig selv i en bedre position ved at lukke ned for fortiden.

Det tidsmæssige referencepunkt er hovedsageligt forankret i nutiden. I sin selvrepræsentation fremstår hun som en aktiv aktør uden at have taget offerrollen på sig. Hun deltager i undervisning, praktik og i flere forskellige sociale relationer udenfor asylcentret. Asylsagen er afvist, og hun står til at skulle rejse hjem. Hun har dog ingen relationer til sit oprindelige hjemland, eftersom hun som lille flyttede til tantens land på grund af morens død. Uagtet at hun står til at skulle sendes hjem, er hun fortsat fortrøstningsfuld og håber på, at asylafgørelsen bliver omstøbt, så hun kan få lov til at få flygtningestatus.

Som i Zaras tilfælde er Dorinas plot også bygget op omkring hendes historie om at overleve og fighte sig gennem livet, men ud fra en anden meningsstruktur. Dorina er den af informanterne, som fortæller færrest fortidshistorier, hvilket jeg tolker som en understregning af hendes selviscenesættelse om at fokusere på nuet og fremtiden i et forsøg på at glemme fortiden. I hendes plot indgår to centrale historier, som hun gør brug af for at skabe en sammenhæng i sin fortælling. Begge er relateret til en tanke om, at modstand i livet gør én stærk, og at man skal være i stand til at gribe de chancer, som byder sig. Jeg har valgt at beskrive disse historier som om, at Dorina iscenesætter sig som *overlever* velvidende, at hendes overleverplot ikke kan sidestilles med Zaras, som er skabt ud fra en anden meningsstruktur.

Selviscenesættelsen som *overlever* skinner igennem i store dele af interviewet, hvor de følgende udsagn er hentet fra:

"But you cannot cry your whole life, you need to do something" (Interview 1:183)

"if I did not have a tough time, I could not have done anything myself" (Interview 1: 194)

"It is just good. You know at the time you are passing through it, it is just annoying, irritating, crying, like you know, but once you have moved, it is just a story, it is just like a turning point. Sometimes I just say, when I sit down, I say "okay, I think somehow, it is okay, it is just a lesson in life" (Interview 1:200).

Af udsagnene tolker jeg, at Dorinas verdensbillede og selvscenesættelse er hængt op på en meningsstruktur, der betyder, at hun gennem modstand i livet er blevet rustet til at håndtere tilværelsen på egen hånd og kæmpe sig til en bedre position. Denne antagelse er også knyttet til hendes fortælling om, at *"hårde tider"* er en udfordring, der skal håndteres; *"Well I do not know, but maybe because I have been passing through hard times really, so it is just like a challenge to me"* (Interview 1: 600), og at metoden dertil er at afskære sig fra fortiden - *"I do not really want to get connected with the past"* (Interview 1:715). Med til billedet hører også Dorinas beretninger om, hvordan hun ved at tage chancen for et bedre liv i Danmark kan fortolkningsbearbejde sin fortid ved hjælp af positiv tænkning. Om det fortæller hun følgende:

"No because I just want to be here. I'am trying to make a better life, you know. So I really do not want to be involved with the past bla bla bla, you know." (Interview 1: 719)

"I cannot be thinking that I will be like this forever. I would be killing myself. I need to think ahead. Positive thinking, you know" (Interview 1:761)

På et analytisk plan begrundes Dorina sine historier som *overlever* ud fra en antagelse om, at modstand gør stærk med afsæt i en psykodynamisk konvention, der betoner en overensstemmelse mellem ens udviklingsmuligheder som barn og den, man er blevet udviklet til som voksen (Gullestad 1996:16).

Udover at finde mening i at fremstille sig selv som *overleveren* kan Dorinas plot også forstås som en form for selviscenesættelse som en *håbeful* og *frygtløs* kvinde, der fighter sig gennem sin venteposition for at få asyl i Danmark, hvilket kommer frem i de følgende udsagn:

"Yeah, I think I have a hope, because if you do not have hope, you are hopeless. You need to have hope" (Interview 1:429), *"I have hope, and I hope they (udlændingemyndighederne) do not take me"* (Interview 1:560), *"I am still here, I have hope here"* (Interview 1:586)

"Yeah, it is just something that is within me, but I really do not know, what it is, it is just a strength and a courage. I have no fear" (Interview 1: 517).

Som demonstreret ovenfor organiser Dorina sit plot som *overlever*, hvorigennem hun får mulighed for at sætte sig selv i scene som en fighter, der trods modgang kæmper videre uden frygt og med håbet om en bedre tilværelse intakt, så det giver mening for hende selv og for hendes medhører. Netop det at overleve kan også ses som også en betydningsfuld identitet for Dorina, der giver hende mulighed for at mestre ventepositionen, som jeg vil afdække nedenfor.

Dorinas muligheder for mestring gennem identitetsbekræftelse

I mine feltnotater har jeg gentagne gange især blandt de afrikanske kvinder observeret, hvordan de i deres fællesskab har fremstillet sig selv. Efterfølgende har jeg sammenholdt deres selvrepræsentation eller selviscenesættelse med de fortællinger, som de har trukket på både under feltarbejdet men også i interviewene for at se, om de fremstillede sig selv i et andet lys udenfor fællesskabet. For de flestes vedkommende har deres selviscenesættelser været i overensstemmelse med den fremstilling, de beretter om gennem deres livshistorier, med nogle få undtagelser - som f.eks., når Olga fortæller i køkkenet, at hun var 20, da hun fik sit første barn, men senere fortæller, at hun faktisk kun var 18 år. Og Amena, der ikke ønsker, at andre skal vide, at hun oprindeligt har levet i en storfamilie, men angiver overfor mig *"don't tell"* gennem interviewet, for i min forståelse, at fremstå som en moderne kvinde, der på egen hånd kan håndtere sin venteposition gennem studier og praktik.

Identiteten som overlever

For Dorinas vedkommende fremstår hun som en medløber i gruppen af de afrikanske kvinder. En, der følger strømmen og deltager i fællesskabet uden at gøre den store dyd ud af sig selv. Hun tager ikke initiativ til noget, men fremstår til tider rastløs eller nærmere uinteresseret i, hvad der foregår. Efter interviewet og gennem fortællingerne, tolker jeg, at hendes medløberidentitet også kan forstås som en måde at overleve midlertidigheden på. I henhold til Vitus' udlægning af Bourdieu kan Dorinas håndtering af midlertidigheden ses som en måde, hvorpå hun forsøger at tage kontrol over egne handlemuligheder i forhold til tiden (Vitus 1011:106). Hun er bevidst om, at tiden er midlertidig, og ved ikke at deltage i de rammer, hvor hun ikke kan styre tiden, kan hun i et begrænset omfang alligevel styre den. Ved ikke at engagere sig synderligt i asyllivet, ved ikke at stole på nogen og klare sig selv og uden at knytte sig særligt til nogen kan hun overleve, hvilket hun selv fortæller:

"It's like a school that you pass (A: Yeah). So you'll not just put your head on somebody. It's like a boyfriend and girlfriend, you'll not stay boyfriend and girlfriend forever. You don't know what will happen the next day. The boyfriend might have a woman in the house, you don't know what will happen tomorrow so you just don't put your head on everything. It's good to have friends you talk to, when you are going through hard or whatever, or your becoming down. That's what I think (Interview 1:888), " ...is not a home that we'll forever be there all of us" (Interview 1:884).

Af udsagnene tolker jeg, at Dorina søger bekræftelse i en *overlever-identitet*, der er baseret på, at hun ikke involverer sig i asyllivet, da hun er bevidst om, at centret og relationerne er midlertidige. Af den grund fastholder og overfører hun sin overleveridentitet fra hjemlandet, der består i at kæmpe for en bedre tilværelse på egen hånd. Identiteten bekræftes i Dorinas person-identitet, eftersom hun ser sig selv som en unik overlever, der uanset hvilken sammenhæng hun befinder sig i oplever at være den, hun virkelig ser sig selv som (Stets og Burke 2009:115). Identiteten som overlever er værd at kæmpe for, eftersom Dorina derigennem oplever en troværdighed i sig selv, der skaber grobund for, at hun kan håndtere, begribe og finde en form for meningsfuldhed i sin venteposition (Antonovsky 2004:34-37).

Identiteten som praktikant

Den mest dominerende identitet, som Dorina søger bekræftelse af, er identiteten som praktikant (Stets og Burke 2009: 112). Netop praktikken og relationerne i kraft af praktikken er i Dorinas fortælling af betydning for hendes muligheder for at opnå en form for anerkendelse som medborger, som det også er tilfældet med Svetlana og Amena. Da jeg under feltarbejdet var med hende på sprogskole, var jeg vidne til, hvordan hun forhandlede sig til et buskort, så hun kunne komme mere rundt i byen. Hun fortalte, at hun egentlig ikke havde lyst til at deltage i undervisningen, men at hvis hun deltog, ville hun få et buskort, og derfor fortsatte hun med at følge undervisningen. Buskortet var hendes adgangsbillet til at opholde sig udenfor asylcentret, og i stedet være på praktikstedet. At praktikken er betydningsfuld for hende, viser næste udsagn:

“Practice. I need to go somewhere, to live a normal life, to do something for the society. It works psychological, because I will be focusing on only one thing. Like now, looking at the water sitting in the sun, it is something good for me” (Interview 1:905).

For Dorina betyder det at være praktikant på et analytisk niveau, at hun oplever at være en slags medborger, som også Svetlana og Amena beretter om. Følelsen af at gøre noget normalt, og ikke udføre pseudoaktiviteter, betyder for Dorina, at hun kan se sig selv som andet end en inaktiv asylansøger. Identitetsbekræftelsen som praktikant er der derfor vigtig for hende i henhold til min analytiske forståelse.

Praktikant-identiteten bliver i min optik internaliseret gennem både Dorinas person, rolle og sociale identitet, da hun overfor andre i og udenfor asylcentret kan positionere sig som en, der bidrager til samfundet og derved, ved hjælp af identitetsbekræftelsen, kan se sig selv som ydende og værdifuld for samfundet. Netop Brekke (2004) har i sin undersøgelse fundet frem til, at mange asylansøgere oplever identitetskonflikter, idet de, modsat hvad samfundet antager, ikke oplever sig selv som stigmatiserede personer. De vil gerne være produktive og nyttige i det samfund, de bor i (2004:44-45). Hermed kan Brekkes og min undersøgelse ses som udtryk for det samme, idet Dorina ønsker at *”gøre noget for samfundet”*, hvilket hun har held med via sin identitetsbekræftelse som praktikant. Gennem person-identiteten får hun en positiv feedback på,

hvordan hun ser sig selv - en tro på, at hun er den, hun er, en ydende medborger. Rolle-identiteten som praktikant bliver hun også bekræftet i, idet hun i chefens øjne bliver værdsat som praktikant, som følgende udsagn kan vidne om:

“Friends from practice, a guy particularly, but I can tell that is he is troublemaker or not. I am going on my own to that party at the practice place. My boss Kirsten is really happy about my work there, and she would like to hire me, she understands me” (Interview 1:935).

Af udsagnet tolker jeg, at Dorina gennem chefens positive tilkendegivelser af hendes arbejde på praktikstedet får den bekræftelse hun søger. At blive værdsat og anerkendt som en slags medborger, hvilket jeg tolker, at Dorina oplever gennem praktikken.

At få bekræftet sin rolle-identitet som praktikant er, ifølge Stets og Burke en måde til at blive bekræftet i troen på egne evner, og i den referenceramme bliver Dorina bekræftet i sine evner som praktikant og en slags medborger (2009:117). Igen kan netop rolle-identiteten kan fungere som en selvopfyldende profeti, der gør, at Dorina tør sætte sig i andre situationer for at indhøste mere positiv feedback gennem sin identitetsstandard.

Endelig bliver Dorina også bekræftet i sin sociale identitet som praktikant. I udsagnet ovenfor fortæller hun, hvordan hun ser sig selv som en del af gruppen, som udgør arbejdspladsen på praktikstedet. Ved at kategorisere sig som en af medarbejderne på praktikstedet ser jeg analytisk, at Dorina bliver bekræftet i sin sociale identitet, idet hun definerer sig gennem in-gruppen af medarbejdere, hvilket medfører, at hun oplever accept, anerkendelse og tro på eget værd (Stets og Burke 2009:117). Et tilhørsforhold til en in-gruppe aktiveres gennem fælles syn og perceptioner, forenet i en prototype, hvortil det kræves, at der er adgang og mulighed for tilpasning. Adgangen til gruppen får Dorina gennem sin praktikansættelse, hvor den sociale identitet tilpasses den konkrete situation og virkelighed, som praktikstedet er forankret i.

Gennem sine identitetsbekræftelser som overlever og praktikant kan hun positionere sig således, at hun, i mine øjne, finder en sammenhæng og meningsfuldhed i sin venteposition, der gør at hun

kan begribe, håndtere og finde mening i de udfordringer, der er knyttet dertil (Antonovsky 2004:34-37).

Mestringstendenser

Som jeg har demonstreret det ovenfor søger informanterne forskellige identitetsbekræftelser i deres venteposition. I det følgende ønsker jeg at kortlægge de mestringstendenser, der kan spores ud fra analysen af de seks informanter. Inspireret af Kvale (1997) ønsker jeg at løfte min analyse op på et generaliserende niveau for at generere viden om de tværgående tendenser, der findes vedrørende mestring gennem informanterne identitetsbekræftelse.

Mestring relateret til identitetsbekræftelse indenfor og udenfor asylcentret

Som jeg tidligere har afdækket, er informanterne inddelt i to typificeringer. Jeg har været inde på, hvordan de to typificeringer er konstrueret, så nu vil jeg udfolde, hvordan de kommer til udtryk som en mestringstendens.

Med afsæt i de to typificeringer ses der overordnet en tendens til, at informanterne søger identitetsbekræftelse enten indenfor eller udenfor asylcentrets rammer. De første tre informanter, organiseret i *"den indadgående venteposition"*, har det til fælles, at de som udgangspunkt trækker på identitetsbekræftelser, som primært foregår indenfor asylcentret. Et eksempel er Elisabeth, som bliver bekræftet i sin identitet som Mama Elisabeth eller *"asylmor"*, der bevirker, at hun oplever autencitet, tro på egne evner og anerkendelse og som bidrager til at hun kan mestre sin venteposition. Her er det individer indenfor asylcentrets regi, der udgør den væsentlige modpartsrolle, som det også er tilfældet med Olgas identitetsbekræftelse som leder og Zaras bekræftelse af identiteten som selvbestemmende. Endelig kan man sige, at Olga og Zara også søger bekræftelse som transnational mor, der dog kan relateres til udenfor asylcentret.

Modsat ses der en tendens til i *"den udadgående venteposition"*, at de identiteter, som disse tre informanter søger bekræftelse i, er grupperet efter identitetsbekræftelser, der primært udspilles udenfor asylcentret. Eksempler herpå er Svetlana, der gennem sit praktiksted som sygeplejerske oplever autencitet, tro på egne evner og anerkendelse, der rækker ud over kategorien som asylansøger. Identitetsbekræftelsen gør, at hun kan mestre sin venteposition. På lignende måde fungerer Amenas identitetsbekræftelse som dygtig studerende og Dorinas identitetsbekræftelse

som praktikant, hvor modpartsrollen ikke har en direkte reference til asylcentret, men til praktiksteder og skoler, der findes ude i samfundet, men som dog er eksterne og interne samarbejdspartnere.

Mestring relateret til tidsbegrebet og transnationale relationer

En anden tendens er mestring i forhold til tidsbegrebet. Til at definere tiden som begreb har jeg som nævnt ladet mig inspirere af Vitus' udlægning af Heidegger og Bourdieu, som begge betoner, at fremtidsorientering er en fundamental nødvendighed for menneskelig væren (Vitus 2009:100). Fælles for individer er, at for at kunne være til stede her og nu som subjekt, er det en forudsætning, at det er muligt at projicere denne væren ind i fremtiden (Ibid.). Tiden er et menneskeligt grundvilkår, men for de afviste asylansøgende kvinder er tiden forankret i en opholdstid, som er struktureret efter og centreret omkring behandlingen af deres ayslsag, hvorfor den er midlertidig og uvis. Tidsperspektivet bliver derfor særlig tydelig, idet afviste asylansøgere bliver fanget i tiden, og tiden fremstår derfor dels som objektiv ved, at tiden går, og dels som subjektiv i forhold til, hvordan tiden opleves, som Brekke (2004) også er inde på i sin undersøgelse. Den manglende fornemmelse og mulighed for selv at bestemme over sin sociale, eksistentielle, biografiske og biologiske tid fører i Vitus' undersøgelse til eksistentiel kedsomhed, rastløshed, træthed og fortvivlelse hos asylbørnene (2009:100-105). Denne de-subjektivering mener jeg kan paralleliseres til min undersøgelse, idet informanterne her blandt andet giver udtryk for at være et offer for en dansk asylpolitik (Interview 2), ikke kan rejse hjem, når man vil (Interview 3) eller lever et "*robotliv*" (Interview 5).

Men når det er sagt, ses der også i min undersøgelse en tredje tendens til, at det manglende greb om tiden kan mestres ved hjælp af forskellige identitetsbekræftelser. Det er for nogle af informanterne muligt at fange tiden gennem deres identitetsbekræftelser. Gennem en bekræftelse som transnational mor, kan Zara og Olga i relationen til deres biologiske børn fortsat orientere sig fremadrettet, idet de gennem relationen til børnene kan holde fast i en biologisk og eksistentiel tid. Med det mener jeg, at det for Zara og Olga er muligt at skabe fremtidsbilleder af børnene og sig selv, da børnenes alder ændres over tid. Derved kan det lade sig gøre "*at kaste bolde ud i fremtiden*" og derved orientere sig i den nutidige venteposition. Netop denne orientering kan virke som en eksistentiel tidsorientering, der gør, at Zara og Olga kan forholde sig

til deres egen væren i ventepositionen og dermed mestre denne. På samme måde kan Amena også som transnational datter orientere sig fremadrettet gennem relationen over Skype eller telefonen til den transnationale familie, hvorved hun kan fastholde et biologisk og eksistentielt greb som sig selv som del af en familiemæssig sammenhæng, der gør, at hun er nogens datter, søster eller svigerinde, og ikke blot et asylansøger-subjekt. Derfor udgør den transnationale relation, således som det også ses i Hessles undersøgelse (2009), en særlig mulighed for at mestre ventepositionen. Derfor påvirker tidsligheden og den transnationale relation informanternes mulighed for mestring i min optik.

Mestring relateret til overførelse af identiteter modsat en "*moralsk karriere*"

I forlængelse af ovenstående mestringstendens handler den fjerde også om at kunne overføre sin fortids identiteter gennem en nutidig og fremtidig identitetsbekræftelse. Forstået på den måde, at der kan ses en række identiteter, som også informanterne beretter om, har været værdifulde for dem i deres fortid, og som de i ventepositionen fortsat søger og finder bekræftelse i. De identiteter er blandt andre Elisabeths *Mama Elisabeth identitet*, Zaras *overlever-identitet* og Svetlanas *sygeplejerske-identitet*, som de, ifølge deres livs-historier, fortsat bliver bekræftet i, til trods for en anden tilværelse i venteposition. Gennem en overførsel af identitetsbekræftelser kan de opleve en kontinuitet i deres bestræbelser på at mestre ventepositionen, hvilket gør, at de kan håndtere, begribe og finde mening i deres ventetilværelse. I forhold til Goffmans tanker om den totale institutionalisering ses her en modsatrettet tendens, idet informanterne i denne sammenhæng ikke er passiveret gennem den "*moralske karriere*", men til gengæld har de fastholdt nogle af deres identiteter fra tilværelsen før mødet med asylcentret (1967:235). Dette kan dels vidne om muligheden for at mestre gennem overførelse af asylansøgerens egen definition af hvem vedkommende er, og dels som en hypotetisk årsag til, at "*den moralske karriere*" ikke forekommer.

Mestring relateret til at være produktiv og medborger

En femte mestringstendens, som kan spores er identitetsbekræftelsen af identiteter, hvor informanterne kan føle sig produktive i Brekkes forståelse (2004). En af hans pointer er netop, at den manglende mulighed for at være produktiv kan vanskeliggøre asylansøgerens mulighed for at opretholde vedkommendes sociale identitet gennem orientering mod fremtiden, som også

Staunæs (1998) og Vitus (2011) er inde på via deres tanker om pseudoaktiviteter og eksistentiel kedsomhed. Som Staunæs (1998) og Vitus (2011) fremhæver Brekke (2004) også, at den manglende mulighed for at føle sig nyttig gennem konkrete meningsfyldte aktiviteter som asylansøger kan vanskeliggøre ens mulighed for orientering mod fremtiden, hvilket udløste frustrationer hos de asylansøgere han interviewede.

I mit materiale har jeg indkredset en række identitetsbekræftelser, som har det til fælles, at de giver informanten lejlighed til at føle sig nyttig og produktiv. Et eksempel er Dorinas udsagn om at være til gavn for samfundet, når hun, i min fortolkning, beretter om at føle sig anerkendt og accepteret som en slags medborger gennem identitetsbekræftelsen som praktikant. Et andet eksempel er Svetlanas identitetsbekræftelse som praktikant, hvor hun beretter om, at føle sig nyttig og betydningsfuld, hvilket på analytisk vis giver hende en accept og anerkendelse som en slags medborger. I min forståelse, opnår Amena også anerkendelse og accept som en slags medborger gennem sin identitetsbekræftelse som en dygtig studerende, og hun opnår gennem sit VUC forløb at føle sig produktiv (ansvarsfuld), således at hun på samme måde som Dorina og Svetlana kan føle sig nyttig. Derfor ses der en særlig mulighed gennem de identitetsbekræftelser, der rækker udover asylcentret, at mestre sin venteposition gennem en identitetsbekræftelse, der afstedkommer en opfattelse af at være nyttig, produktiv og en slags medborger. Dette kan ses som en sjette mestringstendens.

Sammenfald og variationer i mestringtendenserne

Staunæs (1998), Vitus (2011) og Brekke (2004) peger samstemmende på, at på grund af en placering i venteposition, begrænses asylansøgerens mulighed for at orientere sig fremadrettet. Den manglende orientering i tiden medfører i Staunæs undersøgelse en form for eksistentiel kedsomhed, hvor asylansøgerens referencepunkt udelukkende kan relateres til fortiden (1998:64). Jeg peger på, modsat Staunæs (2004), at informanterne ved hjælp af deres transnationale relationer og ved at overføre deres identitetsbekræftelser fra fortiden fortsat kan *"kaste bolde ud i fremtiden"*. Desuden har jeg også gennem min empiri demonstreret, at alle informanterne oplever meningsfulde aktiviteter i ventepositionen, som ikke opleves som pseudoaktiviteter. Praktikker, skoleforløb, kordeltagelse, lederskab af en gruppe afrikanske kvinder i asylcentret og

transnationale moderskaber er alle aktiviteter med et meningsfyldt indhold for informanterne, som i mine øjne ikke alene kan ses som en pseudoaktivitet.

Vitus (2011) deler også pointen om den manglende mulighed for at orientere sig i fremtiden, der resulterer i en følelse af ikke-stemthed i nutiden, hvorfor informanterne oplever at være frakoblet deres omverden. Fælles for informanterne i min undersøgelse er, at de også giver udtryk for at være fanget i tiden – de venter f.eks. alle på svar på deres afviste asylsag, men halvdelen oplever også i nogle sammenhænge en biologisk og eksistentiel sameksistens gennem deres transnationale relationer som mor eller datter. Derudover kan alle overføre identitetsbekræftelser fra deres fortid, der bevirker, at de kan orientere sig fremadrettet gennem f.eks. identiteten som studerende, praktikant eller overlever.

Brekkes (2004) betoner også tiden som årsag til, at asylansøgere oplever en manglende mulighed for at kunne retningsbestemme deres fremtid. Dette for Brekke som en følge af, at individet er, hvad det laver i nutiden (2004:45). Derfor er det væsentligt at være noget gennem produktivitet eller meningsfyldte aktiviteter i nutiden for at kunne fastholde sin identitet og sætte en retning for fremtiden (Ibid.). Hvis dette ikke er tilfældet, påpeger Brekke, at asylansøgeren kan opleve en identitets-konflikt (Ibid.). Mit materiale peger for halvdelen af informanterne vedkommende på en sammenfaldende tendens, men modsat er der tre af informanterne, som kan fastholde og finder bekræftelse i, at være produktiv og nyttig udenfor asylcentret, som en slags medborger.

Konklusion

På baggrund af knap tre måneders feltarbejde samt livshistorie-interviews har jeg lavet en undersøgelse af, hvilke betydningsfulde selviscenesættelser afviste asylansøgende kvinder skaber for at finde mening i deres ventetid. Og hvilke dele af deres identitetsrepertoire, de trækker på og søger identitetsbekræftelse af for at mestre et liv i venteposition i et asylcenter.

Fremlæggelsen af undersøgelsens konklusion er baseret på følgende hovedproblemformulering:

Hvilke betydningsfulde selviscenesættelser benytter de afviste asylansøgende kvinder til at finde mening i deres ventetids-historier, og hvilke identitetsbekræftelser søger de afviste asylansøgende kvinder for at mestre deres venteposition?

I kraft af de indgående portrætter af hver informant har jeg i begyndelsen af analysen opstillet to typificeringer. De to typificeringer udspringer af, at halvdelen af informanterne primært iscenesætter sig selv og søger identitetsbekræftelse inden for asylcentret gennem "*den indadgående venteposition*" modsat den anden halvdel, der iscenesætter sig selv og søger identitetsbekræftelse udenfor asylcentret i "*den udadgående venteposition*". På den baggrund kan jeg konkludere, at halvdelen af informanterne skaber mening i deres ventetids-historier og mestrer deres venteposition gennem deres identitetsbekræftelser indenfor asylcentret og den anden halvdel udenfor asylcentret. Det er altså forskelligt i hvilken kontekst de forsøger at iscenesætte sig selv i og søger identitetsbekræftelse i.

Gennem de to typificeringer kan jeg konkludere, at deres selviscenesættelser er mangfoldige og kommer til udtryk gennem deres i ventetids-historiernes plot om *Mama Elisabeth, offeret, overleveren, den transnationale mor, lederen, komponisten, den veluddannede sygeplejerske, den barmhjertige samaritaner, den dygtige studerende og den moderne kvinde*. Deraf kan jeg konkludere, at selviscenesættelserne netop bryder med kategorien afvist asylansøger fanget

tidsmæssigt og identifikationsmæssigt. Mine fund er således ikke i overensstemmelse med Staunæs (1998), Vitus (2011) og Brekkes (2004) undersøgelser.

Det samme viser sig i analysen af de identiteter, som informanterne søger og opnår bekræftelse af. Nemlig gennem mangfoldige identiteter som *Mama Elisabeth, ofret, overleveren, den transnationale mor, den selvbestemmende, lederen, "asylmoren", komponisten, sygeplejersken, den troende, den dygtige studerende, den moderne kvinde og praktikanten*. Igen kan jeg konkludere, at det identitetsrepertoire og de identitetsbekræftelser, som informanterne benytter, udgør andet end kategoriseringen som asylansøger.

Jeg kan også konkludere følgende;

1). At halvdelen af informanterne primært mestrer asyltilværelsen gennem bekræftelse af deres identiteter indenfor asylcentret modsat de tre resterende informanter, der som udgangspunkt søger og opnår identitetsbekræftelse udenfor.

2). For det andet kan det konkluderes, at alle informanterne giver udtryk for, at det kan være vanskeligt at leve med midlertidigheden, der kan føre til manglende orientering mod fremtiden, hvilket kan fratage dem deres nutidige forståelse af egen væren og føre til manglende mulighed for at orientere sig efter en social, biologisk, eksistentiel og biografisk tid.

3). På baggrund af min, kan jeg endvidere konkludere, at i kraft af de transnationale relationer formår halvdelen af informanterne orientere sig gennem en biologisk og eksistentiel tid, som kan forhindre en de-subjektivering. Dette udgør således den tredje mestringstendens.

4). For det fjerde kan det konkluderes, at alle informanterne kan overføre og fastholde nogle af de identitetsbekræftelser, som de i deres liv før ventepositionen også søgte bekræftelse i. Selvom der også i empirien findes tegn på, gennem informanternes egne udsagn, at nogle har overført en "*moralsk karriere*", som f.eks. Elisabeths ventetids-fortælling om et passivt offer kan tolkes som,

kan der også ses en tendens til at informanterne fastholder deres identitetsbekræftelser frem for at ændre dem på grund af en institutionaliseret passivering som asylansøger.

5). Endelig kan jeg konkludere på baggrund af den femte mestringstendens, at halvdelen af informanterne oplever anerkendelse og accept som en slags medborger i kraft af deres praktik eller skoleforløb udenfor asylcentret.

6). Udover en anerkendelse som medborger kan jeg konkludere, at de oplever at føle sig nyttige og produktive udenfor asylcentret, hvilket er en særlig sjette mestringstendens, som denne gruppe af informanter har mulighed for gennem deres identitetsbekræftelse som praktikant eller studerende.

Gennem mit materiale findes en række sammenfald og variationer i forhold til den tidligere forskning. Staunæs (1998), Vitus (2011) og Brekke (2004) peger på, at grundet en placering i venteposition begrænses asylansøgerens mulighed for at orientere sig fremadrettet. Jeg konkluderer modsat, at informanterne ved hjælp af deres transnationale relationer og ved at overføre deres identitetsbekræftelser fra fortiden fortsat *"kan kaste bolde ud i fremtiden"*. Derudover kan jeg konkludere, at alle informanterne oplever meningsfulde aktiviteter i ventepositionen, aktiviteter som ikke opleves som pseudoaktiviteter. Praktikker, skoleforløb, kordeltagelse, lederskab af en gruppe afrikanske kvinder i asylcentret og transnationale moderskaber er alle aktiviteter med et meningsfyldt indhold for informanterne, i modsætning til Staunæs (1998) pointe om pseudoaktiviteter.

Vitus (2011) deler også pointen om, at den manglende lejlighed til at orientere sig ud i fremtiden resulterer i en følelse af ikke stemt-hed i nutiden, hvorfor informanterne oplever at være frakoblet deres sociale hverdagspraksis. Jeg konkluderer delvist samstemmende, idet informanterne i min undersøgelse også giver udtryk for at være fanget i tiden – de venter f.eks. alle på svar på deres afviste asylsag. Men jeg konkluderer også, at halvdelen af informanterne også oplever en biologisk og eksistentiel sameksistens gennem deres transnationale relationer som mor eller datter. Derudover konkluderer jeg i modsætning til Vitus (2004), at alle informanterne overfører

identitetsbekræftelser fra deres fortid, hvilket resulterer i, at de kan retningsbestemme sig fremadrettet gennem f.eks. identiteten som studerende, praktikant eller overlever.

Brekke (2004) fremhæver også tiden som anledning til, at asylansøgere oplever en manglende mulighed for at kunne retningsbestemme deres fremtid som følge af, at individet er et produkt af, hvad det laver i sin nutid. Af den årsag er det centralt for individet at være noget gennem produktivitet eller meningsfyldte aktiviteter i nutiden for at kunne holde fast på sin identitet og sætte en retning fremadrettet (Ibid.). Hvis dette ikke er tilfældet, fastslår Brekke, at asylansøgeren kan opleve en identitetskonflikt (Ibid.). På baggrund af min undersøgelse kan jeg modsat konkludere, at der for tre af informanterne eksisterer en række identitetsbekræftelser, som giver dem lejlighed til at være produktiv, nyttig og en slags medborger udenfor asylcentret.

Perspektivering

Jeg vil i det følgende demonstrere, hvad viden om brugernes egne forståelser og fremstillinger kan bidrage med inden for feltet socialt arbejde. Først vil jeg argumentere for, hvordan viden om brugerne generelt kan modvirke kategoriseringer og fremhæve de potentialer, der findes i den enkelte aktør. Dernæst vil jeg demonstrere, hvordan min undersøgelse kan omsættes til en række anbefalinger inden for asyларbejdet med mennesker i venteposition, således at disse i højere grad vil kunne mestre deres venteposition. Afslutningsvist vil jeg præsentere nogle af de dilemmaer, som det sociale arbejde med målgruppen kan afstedkomme, hvis de afviste asylansøgere skal empowres ved hjælp af nogle af de anbefalinger, som jeg fremkommer med.

Som jeg har skrevet indledningsvist, er fokus inden for empowerment og advocacy at tage udgangspunkt i brugernes egne selvforståelser, som blandt andet skal bidrage til viden og synliggøre genstandsfeltets forhold overfor magthaverne i samfundet, heriblandt det sociale system (Payne 2005:374). Jeg mener, at viden om brugernes egen selvforståelse og selvforståelse kan skærpe opmærksomheden på, at brugeren udgør et komplekst individ, der ikke kan rummes inden for en socialfaglig forståelse, der bygger på kategoriseringer. Kategoriseringer er et grundvilkår, også i socialt arbejde, idet de bruges til at identificere brugerne og til at afgøre og iværksætte, hvilken hjælp, der skal udmøntes (Thorsager m.fl. 2007:32). Kategoriseringer foregår altid i en særlig kontekst, i en strukturel og institutionel ramme, hvor specifikke faktorer som lovgivning, økonomi, politiske tiltag samt socialarbejderens faglige og personlige råderum påvirker kategoriseringsprocessen (Ibid. 33). Kategoriseringer kan få alvorlige konsekvenser, når de anvendes til at egenskabsforklare adfærd, handlinger eller afvigelser hos de aktører, som vi ikke deler kategori med, eller identificerer os med (Skytte 2006.115). Konsekvensen kan i yderste fald blive stereotypificering, stigmatisering, diskrimination og føre til andet-gørelsesprocesser, der adskiller "*dem*" og "*os*" (Ibid.133). I den forståelsesramme bliver aktøren ikke set som et unikt subjekt, men som tilhørende en bestemt kategori som f.eks. stakkel, bedrager eller fanget i tiden. Dette scenarium anskuer jeg som en manglende anerkendelse af, hvilke potentialer et individ ligger inde med, og som i yderste konsekvens kan resultere i fejlagtige vurderinger og indsatser.

Jeg mener modsat, at viden om brugernes egne forståelser kan være med til at bryde med de stereotype forestillinger, som ofte er indlejret i kategoriseringer, og få et mere nuanceret blik for, hvem vedkommende er, og hvordan hjælpen skal tilrettelægges og udmøntes. Jeg vil anbefale, at det sociale arbejde i højere grad skal tage udgangspunkt i brugernes egne forståelser gennem metoder som medindflydelse, medinddragelse, selvbestemmelse, empowerment og advocacy (Thorsager m.fl. 2007:37). Begreberne benyttes ofte i flæng og repræsenterer forskellige grader af indflydelse (Ibid.). Gennem en empowerment tilgang er ønsket, at brugeren får friheden til selv at definere, hvem de er, og hvilken hjælp de har behov for i kraft af deres egne selvforståelser, uden at systemet eller socialarbejderen agerer ekspert (Payne 2005:381). En kritik af empowerment er dog, at der gennem tilhørsforholdet mellem den, der skal empowres og den, der understøtter processen (socialarbejder og institution) ofte opstår et afhængigheds og magtforhold, hvilket kan betegnes som et paradoks, da empowerment handler om at frigøre undertrykte individer (Ibid. 39). Advocacy er beslægtet med empowerment og repræsenterer dels brugerne ved at fortolke og påpege brugernes interesser, værdier og forståelser, og dels ved at give brugerne en stemme overfor magtfulde samfundsgrupper (Payne 2005:378). Derfor er en kombination af disse tilgange i min optik frugtbar, når det gælder om at indsamle viden om brugernes egne interesser, meninger, forståelser, og dernæst understøtte og iværksætte foranstaltninger, der bryder med de kategoriseringer, som aktørerne i større eller mindre grad bliver placeret i. At empowerment som metode til at styrke de afviste asylansøgende kvinder kan resultere i en række dilemmaer i det konkrete sociale arbejde, vil jeg diskutere afslutningsvist

Med ovenstående afsæt vil jeg i det følgende argumentere for, hvordan mine nye forforståelser om kategorien afviste asylansøgere i venteposition rummer andet end stereotype forestillinger om og egenskabsforklaringer af, at de er nogle stakler i en marginaliseret venteposition - når der tages udgangspunkt i deres egne fremstillinger og forståelser. Derudover vil jeg med disse forforståelser in mente komme med en række anbefalinger for det sociale arbejdes indsats med mennesker i venteposition i egenskab af at være fortalere for genstandsfeltet.

I henhold til min undersøgelse rummer afviste asylansøger-kategorien andre portrætter end stakler, bedragere eller mennesker fanget i en ikke-stemthed, der gør, at de ikke kan orientere sig i

nutiden, da de er frakoblet fremtiden. Undersøgelsen peger på, at der også findes andre portrætter, som kommer til udtryk gennem de selvscenesættelser eller identitetsbekræftelser, som informanterne fremstiller eller beretter om, og som gør, at de i nogle sammenhænge er i stand til at mestre deres venteposition. Eksempler på mestringstendenser kan være muligheden for at overføre sin tidligere identitetsbekræftelse gennem transnationale relationer, praktikker eller gennem forskellige identitetsbekræftelser, som leder, selvbestemmende, overlever, frisør, komponist, sygeplejerske, "*overmor*", troende, og studerende indenfor og udenfor asylcentret. Gennem de transnationale relationer kan informanterne fastholde deres orientering mod fremtiden, relationen og identiteten til hjemlandet, og dermed fortsat bekræftes i deres identitet som f.eks. mor eller datter, og således være andet end en kategori som afvist asylansøger. Som praktikant høster flere accept og anerkendelse, en følelse af at være produktiv og en slags medborger, som også bryder med de kategori-forestillinger, da man normalt klassificerer afviste asylansøgere som strukturelt og socialt frakoblet det omgivende samfund. Hermed mener jeg at påvise en tendens til, at de afviste asylansøgende kvinder i flere samme hænge kan mestre deres venteposition ved hjælp af deres overførsel, fastholdelse og bekræftelse af identiteter og dermed bryde med asylansøger-kategorien som et passivt offer eller stakkel.

På den baggrund vil jeg anbefale på institutionelt niveau, at alle asylcentre stiller pc'er, internetadgang og hjælp til rådighed, således at der er redskaber og praktisk hjælp til, at asylansøgere kan vedligeholde deres transnationale relationer for at understøtte de identitetsoverførsler og bekræftelser, som cyberspace kan tilbyde. Derved kan asylcentret understøtte asylansøgernes mulighed for at mestre ventepositionen gennem de transnationale relationer. Desuden er det væsentligt at være bevidst om, på både et institutionelt - og interinstitutionelt niveau, at de kategoriseringer, der skabes inden for feltet socialt arbejde altid vil være funderet i konstruktioner, som kræver, at man forholder sig kritisk til, hvordan de er konstrueret. En anbefalelsesværdig metode hertil er netop ved at tage udgangspunkt i brugernes egne opfattelser og fremstillinger gennem en empowerment tilgang for at ophæve de kategoriseringer, der kan være skabt igennem mødet med det sociale system. I stedet skal man i højere grad fokusere på at styrke brugernes egne selvforståelser og selv fremstillinger som ekspert i eget liv, der, som min undersøgelse demonstrerer, kan åbne op for de muligheder, der trods alt

findes i at mestre forskellige sammenhænge i venteposition. Både når det gælder om at indfange viden om brugerne, men også, hvordan den viden skal omsættes til konkret socialt arbejde med asylansøgere i venteposition.

Endelig er det på et interinstitutionelt niveau min anbefaling at give alle asylansøgere, inklusive afviste asylansøgere, mulighed for at arbejde eller studere i Danmark. Et job eller studium er for nogle asylansøgere en mulighed for at fastholde identitetsbekræftelser som værende produktiv og nyttig, et aktivt subjekt, der er gennem beskæftigelse eller uddannelse har mulighed for at orientere sig ud i fremtiden og kan opnå en anerkendelse som en slags medborger. Gennem et sådan tiltag åbnes der for muligheden for, at aktørerne i højere grad kan mestre deres venteposition, så de undgår at blive fastlåste strukturelt, socialt og mentalt i deres placering i den midlertidighed, som de andre undersøgelser henviser til (Brekke 2004, Vitus 2011, Staunæs 1998). Denne anbefaling ligger *måske* i tråd med den seneste finanslovsaftale fra november 2011 om, at asylansøgere efter et halvt år på et asylcenter kan få tilladelse til at bo og arbejde i Danmark, men endnu er det som nævnt uvist om det også vil gælde afviste asylansøgere (Information d. 22.11.2011). Jeg vil anbefale at denne ret, inklusive uddannelse, skal gælde for alle asylansøgere uanfægtet betingelser for samarbejde om hjemsendelse eller ej. Hvilke konkrete jobs og uddannelser, der skal tilbydes kan dog blive en vanskelig udfordring, idet en sådan mulighed efter alt at dømme vil blive en tung økonomisk post. Set i lyset af den globale økonomiske krise, der har medført en voksende arbejdsløshed mv., er det givetvis en urealistisk anbefaling til trods for, at regeringen har bebudet en mere human og menneskeretsvenlig behandling af asylansøgere.

Som jeg har angivet i begyndelsen, kan man forestille sig, at der kan opstå en række dilemmaer i det sociale arbejde med de afviste asylansøgende kvinder, hvis de skal styrkes gennem en empowerment tilgang med udgangspunkt i deres egne selvforståelser og forestillinger, som jeg anbefaler det på baggrund af min undersøgelse, for i højere grad at kunne mestre deres venteposition. I tråd med mine anbefalinger arbejder centermedarbejderne på Kvindecentret efter en målsætning om netop at styrke kvinderne i at handle og træffe valg efter eget ønske. I centret erklærer de ifølge "*Beskrivelse af centermiljøet i kvindecentret, dec. 2010*" at arbejde ud fra en empowerment orienteret tilgang (Bilag 8). Ud fra denne tilgang er det hensigten "*at kvinderne er*

eksperter i deres eget liv og i deres børns liv, og at de er i stand til at træffe egne valg – men at de er afhængige af, at vi giver dem de informationer, de har brug for, så de er oplyste og kan træffe egne valg” (Ibid.). Kort fortalt omhandler det først og fremmest, at kvinderne gennem information og kommunikation styrkes i at tage egne valg på et oplyst grundlag. Dernæst at de gennem et fællesskab i den ”udvidede familie” tager et fælles ansvar for samværet og for løsningen af de pligter og konflikter, der inden for denne ramme måtte være. Og endelig at ”understøtte og øge kvindernes evne til selvstændigt at beslutte og handle.....(gennem) empowerment, som vi forstår som en aktiv proces, der mindsker magtesløshed og forstærker det enkeltes individs muligheder for at træffe bestemmelse overfor forhold, der vedrører egen og eksistentielle hverdagsvilkår (Ibid.).

Gennem min feltvandring har jeg været vidne til, at disse nedfældede metoder også blev til konkret handling i det daglige arbejde på centret. Centermedarbejderne forsøgte i alle ”møder” med kvinderne at empower dem efter ovenstående erklærede hensigter - også overfor de afviste asylansøgende kvinder, som højst sandsynligt ikke skal integreres til et liv i Danmark, men i stedet returneres til deres respektive lande. I modsætning til store dele af socialt arbejdes målsætning, så skal de afviste asylansøgende kvinder ikke integreres med henblik på en form for normalisering af deres adfærd eller en styrkelse af deres kompetencer til at begå sig i det danske samfund, da de jo står til udvisning. Derfor skal de styrkes til at klare sig i deres hjemlande, og her er det spørgsmålet om, hvorvidt empowerment er den rette metode eller om den bidrager til en række negative konsekvenser for de afviste asylansøgende kvinder? Argumentet er, at i flere af de lande kvinderne kommer fra er det ikke en menneskeret eller værdinorm at være ekspert i sit eget liv, heri at træffe egne selvstændige beslutninger eller valg. Flere af informanterne udtaler, at de har været undertrykte, udsat for psykiske og fysiske overgreb, og at de kommer fra traditionelle samfund, hvor ligestilling blandt køn ikke er en gældende ret eller norm. Så hvad der sker hvis ”den moderne” Amena skal tilbage til storfamilien med ønsket om at uddanne sig og arbejde? Og hvad sker der hvis ”den selvbestemmende” Zara kommer tilbage til eks-manden efter at blive styrket i sin ret til ligebehandling som kvinde? Og endelig hvad sker der, hvis ”praktikanten” Dorina, efter at have lært værdien om at arbejde, ikke må arbejde, men skal gifte sig under tvang? Ovenstående hypotetiske spørgsmål er ikke mulige at få et svar på. Men jeg finder det dilemmafyldt, at det sociale arbejde med gruppen af de afviste asylansøgende kvinder både er

med til styrke kvindernes selvforståelser som ekspert i eget liv samtidig med, at netop denne opblomstring hypotetisk set kan få alvorlige konsekvenser for dem, hvis de bliver sendt retur til deres hjemlande. Endelig kan *friheden* og *retten* til at "*agere ekspert i eget liv*" som kvinde være en vanskelig opgave at videreføre og fastholde for de afviste asylansøgende kvinder i deres hjemlande, idet de, uafhængigt af centermedarbejdernes støtte og opbakning, selv skal mestre tilværelsen på egen hånd. Det vil formentlig blive en vanskelig opgave, der hypotetisk set kan få den konsekvens, at kvinderne vil blive stillet i et krydspres mellem de opnåede rettigheder, som de er blevet empowret til i Danmark og de faktiske livsvilkår, de befinder sig i.

Metodekritik

Undervejs i specialeforløbet har jeg adskillige gange reflekteret over, hvorvidt det var relevant at lave feltarbejde. Et feltarbejde er en ressource- og tidskrævende proces. Jeg er dog kommet til den erkendelse, at det ikke havde været muligt at indfange så mange nuancer i ventepositionen uden først at have observeret, den livsverden ventepositionen udgjorde for de afviste asylansøgende kvinder. Helt afgørende har det været, at jeg gennem min relation til genstandsfeltet har været i stand til at knytte nogle bånd, der bevirkede, at jeg fik lov til at lave interview med dem. Desuden var observationerne dels medvirkende til at afgrænse specialets undersøgelsessigte og dels til at selekttere informanter i forhold til at finde forskellige ”typer” af afviste asylansøgende kvinder.

Valget af livshistorier som den primære empiri var en relevant metode til at indfange de afviste asylansøgende kvinders subjektive forståelser af deres selvscenesættelser og identitetsforståelser. På grund af de sproglige udfordringer blev det svært at gennemføre livshistorie-interviewet, og det havde været ønskeligt med en tolk, så jeg kunne have gået mere i detaljer. Så sproget har i den sammenhæng begrænset min mulighed for empirigenerering, men på den anden side har valget af livshistoire-interviewet bevirket, at jeg har fået fat i den subjektive dimension af informanternes venteposition. Forudsat at jeg på forhånd havde lavet en interviewguide uden at tage udgangspunkt hele deres tilværelse, havde jeg ikke fået indblik i de identiteter, som de har overført fra fortiden, og som de fortsat i ventepositionen bliver bekræftet i. Derfor mener jeg, at livshistorie-interviewet åbnede op for andre kategorier end den afviste asylansøger, hvilket har resulteret i nogle mere nuancerede portrætter.

Jeg har også reflekteret over min metateoretiske og teoretiske position, idet jeg kunne have fået et andet undersøgelsesresultat, såfremt jeg havde foretaget nogle andre valg. Det kunne have været interessant at belyse de strukturelle forholds betydning for at se på de samspil, der kan være mellem forskellige analyse og teoriniveauer. Men det ville have været for omfangsrigt i forhold til, at jeg ønskede at nærstudere ventepositionen ud fra aktørernes egne livsverdener.

Videnskabsteoretisk kunne jeg have valgt at anlægge et kritisk teoretisk syn eller et strict konstruktionistisk syn på mit speciale, så jeg derved kunne have undersøgt, hvilke magtstrukturer eller hvilke diskurser ventepositionen er indlejret i. Men efter et par ugers feltvandring slog det mig, hvilken betydning et identitetsrepertoire har for at mestre en venteposition, og derfor blev magt og diskursperspektivet fravalgt.

Verificering

For at kvalitetssikre specialet vil jeg i det følgende benytte begreberne validitet, reliabilitet og generaliserbarhed. Til trods for, at begreberne kan anskues som en positivistisk form for kvalitetssikring, mener jeg, at Kvaales (1997: 227) bud om rekonceptualisering af begreberne passer ind i den position, som jeg har anlagt (Olsen 2002:143). Specialets ståsted er primært at forstå den sociale livsverden gennem en sammensmeltning af forskellige forståelseshorisonter, der er betinget af den menneskelige erkendelsesproces, eksistens og erfaringer (Højberg 2004:320). Verifikationsforståelsen tager ikke udgangspunkt i korrespondenskriteriet, men gennem de sproglige forståelser, der konstitueres gennem dialog, som også Gademar argumenterer for (Ibid. 331).

Validitet

Med validitet menes en undersøgelses gyldighed (Kvale 1997:233). Gyldig viden inden for den fænomenologiske verden er at forstå aktørernes sociale verden ud fra deres egen forståelse, og inden for den filosofisk hermeneutiske tradition opstår gyldig viden gennem en horisontsammensmeltning (Højberg 2004: 331). Gennem dialogen kan vi opnå en forståelse og på den måde skabe en ny forståelseshorisont, hvor sand viden ses som en proces, der har knyttet mange forståelsesformer til sig (Ibid.).

Ifølge Kvale skal validiteten gøres transparent i alle afkroge af specialet, således at det er muligt at kikke forskeren over skulderen (1997: 232) Da Kvale som nævnt afskriver det positivistiske korrespondenskriterium, erkender han, at der sker en vægtforskydning fra verifikation til falsifikation (Ibid. 235). Denne forskydning indebærer, at gyldig viden skal ses som en forsvarlig viden, der forudsætter, at man som forsker undersøger sin viden gennem afprøvning af alternative vidneudsagn for at sikre en undersøgelses troværdighed, som beror på en uendelig proces jf. Gademars optik (Højberg 2004:321).

I det lys kommer valideringen til at afhænge af den *håndværksmæssige kvalitet* i forskningen, som kan ses som det første af tre bud på rekonceptualisering af valideringsbegrebet. Desuden afhænger validering også af den sociale forståelse af virkeligheden, der kommer til udtryk gennem

de sproglige konstruktioner, der findes inden for samfundets diskurs om viden (Kvale 1997:235). Derfor forudsætter validering også *kommunikation* (Ibid. 239). Det tredje kriterium for validering er den *pragmatiske*, der handler om, hvorvidt viden kan tages i anvendelse, således at det kan danne grundlag for udførelse af effektive handlinger (Kvale 1997:242), som Gademar også argumenterer gennem sit applikationsbegreb (Højberg 2004:329).

Den håndværksmæssige validering er sket ved, at jeg har afprøvet mine analytiske pointer ved at stille nye spørgsmål til undersøgelsens indhold og formål, og derved opnået en større grad af kritisk selvrefleksion til de tolkninger, som jeg har gjort mig. Jeg har hovedsageligt sammenlignet mit materiale med andre forskeres for at udvide min analytiske forståelseshorisont. Desuden har jeg diskuteret mine fortolkninger med min vejleder og medstuderende, og i denne dialog skabt en ny forståelseshorisont.

Den kommunikative validering er baseret på diskussioner med informanterne om, hvorledes de observationer og udsagn gennem livshistorie-interviewet, som jeg har udsat for fortolkninger, fandtes gyldige. I den dialog er jeg nogle gange blevet gjort opmærksom på, at mine påstande var gyldige, men i andre sammenhænge har jeg måttet finde alternativer til de fortolkningsmæssige slutninger.

I modsætning til den kommunikative validering bygger den pragmatiske validering på en erkendelsesinteresse, der fokuserer på at overføre viden til handling (Kvale 1997:243). Siden opstarten af specialet har det været en af mine ambitioner, at specialet kunne bruges som afsæt til ny viden om de muligheder for mestring, der findes, når man som afvist asylansøger lever i venteposition. Det skyldes, at jeg efterstræbte en mere indgående og detaljeret viden om, hvordan udsatte mennesker i en venteposition *selv* definerer deres livsverden. Dette vidensgenererende og advokerende sigte skal derfor kunne anvendes som et bidrag til faglige refleksioner i det sociale arbejde om afviste asylansøgere i venteposition.

Reliabilitet

Reliabilitet forstås her som graden af konsistens og konklusionens reducerbarhed, hvilket svarer til undersøgelsens overordnede pålidelighed (Ibid. 231). Da min erkendelsesinteresse beror på

informanternes egne forståelser, er det ikke hensigten med observationerne og livshistorie-interviewet at skulle gentage og påvise samme udfald. I henhold til den videnskabelige position er sigtet at indfange informanternes egne selvforståelser og dernæst fortolke genstandsfeltet gennem en horisontsammensmeltning af forståelseshorisonter, der netop er indlejret i en historisk, sproglig og tidsmæssig kontekst (Højberg 2004:326). På den baggrund vurderes det ikke tilskyndende at kunne gentage undersøgelsen, men at være eksplicit om de forforståelser, der tages i brug, og hvornår der i analysen fortolkes.

Undervejs i feltarbejdet og interview-fasen har jeg dog været opmærksom på at være åben overfor genstandsfeltet, og jeg har taget udgangspunkt i, jeg så vidt muligt skulle undgå for megen styring eller ledende spørgsmål, da dette ifølge Kvale kan reducere undersøgelsens reliabilitet (1997:157). Jeg har dog som feltarbejder og interviewer stillet opklarende spørgsmål i henhold til min tilgang om "*delt social erfaring*" (Kristiansen og Krogstrup 1999:175) og Spradleys (1979:19) anbefalinger om "*translation competence*". Jeg har også optaget samt transskriberet interviewene for at kunne dokumentere og gengive data så pålideligt som muligt.

Generaliserbarhed

Når der reflekteres over generaliserbarhed er spørgsmålet, om den tolkning, der drages også kan overføres til andre sammenhænge og derved generaliseres fra det udforskede til bredere samfundstendenser (Kvale 1997:227). Inspireret af Kvales position (Ibid.) er der dog sket et skift fra generalisering til kontekstualisering, hvor en søgen efter universelle sandheder er blevet erstattet af en mere konstruktionistisk tilgang til viden, hvor sandhed altid må anskues ud fra en given kontekst, hvilket også falder i tråd med Gademars horisontsammensmeltning (Højberg 2004:331). Det er som nævnt ikke specialets ambition at fremstille en universel viden, men at indfange informanternes subjektive forståelser af deres venteposition via fortolkning af deres specifikke samspil i ventepositionen. Med inddragelse af det generaliserende analytiske niveau er det dog muligt at kontekstualisere informanternes mestringstendenser til andre sammenhænge. I den forståelse vil jeg argumentere for, at specialet kan generaliseres inden for en snæver del af det sociale arbejde med afviste asylansøgere i venteposition.

Resume

Denne undersøgelse handler om afviste asylansøgende kvinder i deres venteposition i et asylcenter. I medierne og i forskningens verden er afviste asylansøgere ofte portrætteret som stakler eller ofre, der hverken kan hjemsendes eller få asyl i Danmark. Af den grund ønsker jeg gennem et advokerende sigte at undersøge og indhente viden om, hvorvidt der findes andre portrætter af afviste asylansøgende kvinder ud fra deres egne fremstillinger og selvforståelser. Med det afsæt ønsker jeg at undersøge, hvilke betydningsfulde selviscenesættelser de afviste asylansøgende kvinder skaber for at finde mening i deres ventetids-historier, og hvilke dele af deres identitetsrepertoire de trækker på og søger bekræftelse af for at være i stand til at mestre den venteposition, som de befinder sig i under deres asylfase.

Specialet er baseret på en empirisk kvalitativ undersøgelse med udgangspunkt i en metodekombination, der er rodfastet i en fænomenologisk og hermeneutisk videnskabelig position. Gennem knap tre måneders feltarbejde lavede jeg deltagende observation i et kvindeasylcenter for at nærstudere feltets aktører, selekttere informanter og gennemføre narrative livshistorie-interviews af seks informanter. Livshistorie-interviewet udgør den primære empiri, som er blevet genstand for en hermeneutisk fortolkning. Specialet inddrager også konstruktionistiske, interaktionistiske og eksistentielle teorier samt forskellige undersøgelser.

Undersøgelsen viser, at informanterne anvender forskellige former for betydningsfulde selviscenesættelser, som bryder med opfattelsen af, at afviste asylsøgere fanget i tiden og identifikationsmæssigt. Gennem deres ventetids-historier skaber de mening i ventepositionen ved at sætte sig selv i scene på forskellig vis, som eksempelvis overlever, komponist, veluddannet sygeplejerske, dygtig studerende og transnational mor. I undersøgelsens anden del ses forskellige dele af deres identitetsrepertoire blive anvendt i forsøget på at opnå bekræftelse af forskellige betydningsfulde identiteter for at kunne mestre deres venteposition. Informanterne søger identitetsbekræftelse i eksempelvis identiteter som overlever, transnational mor, selvbestemmende, leder, komponist, sygeplejerske og praktikant.

Som et resultat af informanternes identitetsbekræftelser kommer der i undersøgelsen seks fremtrædende mestringstendenser til udtryk. Den første omhandler mestring relateret til, hvordan informanterne søger identitetsbekræftelse udenfor eller indenfor asylcentret. Den anden mestringstendens peger på, at informanterne er fanget i tiden, men den tredje er, at halvdelen gennem deres transnationale relationer alligevel oplever at kunne orientere sig i tiden. Den fjerde mestringstendens henviser til, at alle informanterne overfører og fastholder deres tidligere identiteter, hvilke hypotetisk kan ses som et resultat af, at de ikke er blevet institutionaliseret til passivitet i deres venteposition. Den femte mestringstendens viser sig som et resultat af, at det for halvdelen af informanterne lykkes at være en slags medborger i samfundet udenfor asylcentret. På den baggrund kan de føle sig nyttige, produktive og taknemmelige, som kan ses som en sjette mestringstendens. I modsætning til den inddragede forskning ses i denne undersøgelse, at informanterne gennem forskellige aktiviteter og relationer ikke kun er hensat til pseudoaktiviteter i deres venteposition. Og at de i kraft af overførsel og fastholdelse af deres identiteter ikke udelukkende oplever at være fanget i tids og identifikationsmæssigt og kan opleve at være produktive og nyttige.

På baggrund af undersøgelsens resultat anbefales det at understøtte afviste asylansøgere transnationale relationer, så det er muligt at mestre ventepositionen gennem overførsel af tidligere identiteter og fastholdelse af de hidtidige relationer. Desuden anbefales det at give afviste asylansøgere mulighed for at arbejde og studere, og at være produktive og nyttige som medborgere, så det i højere grad bliver muligt at mestre ventepositionen.

Til sidst anbefales det at tage udgangspunkt i brugernes egne fremstillinger og selvforståelser, når faget socialt arbejde skal indsamle viden om genstandsfeltet for at få et mere nuanceret portræt og undgå kategoriseringer, der kan overse de udviklingspotentialer det enkelte menneske har. I kraft af den viden anbefales det, at det sociale arbejde i højere grad - gennem politikker og metoder - arbejder med brugernes forståelser af deres livsverden.

Abstrakt

The thesis deals with rejected asylum seeking women in their waiting position in an asylum centre. In the media and in the research world, asylum seekers are often portrayed as victims that cannot be repatriated or granted asylum in Denmark. Therefore I want to investigate if there are other more nuanced portraits, which are based on the women's own representations and self-understandings. I want to explore what kind of important self-stagings the rejected asylum-seeking women create to find meaning through their waiting time stories, and which parts of their identity repertoire they draw upon and seek confirmation of in order to cope with the waiting position during their asylum phase.

The thesis is based on an empirical, qualitative study based on a combination method rooted in a phenomenological and hermeneutical scientific position. During nearly three months of fieldwork, I carried out participant observation in a women asylum centre. My aim was to study important stakeholders and to select and carry out life history interviews with the six informants. The life history interview is the primary empirical data that has been analysed in a hermeneutical interpretation with the help of constructionist, interactionist and existential theories and various studies.

The survey shows that the informants use different forms of meaningful self-stagings, which suggest that the rejected asylum seekers are not caught in time and identity. Through their waiting stories, they create meaning in their waiting position by orchestrating themselves in different ways, such as a survivor, composer, well-educated nurse, clever student and transnational mother. The same result is also reflected in the study's second part, where different parts of their identity repertoire are used and sought confirmation of in order to cope with the waiting position. The informants use different identities, such as survivor, transnational mother, self-determining, leader, composer, nurse, etc to confirm their identity.

As a result of the informants' identity confirmation, the analysis identifies six prominent coping tendencies. The first deals with how the informants seek identity verification outside or inside the centre. The second coping tendency indicates that the informants are caught in time, although

half the informants are able to orient themselves in time through their transnational relationships, which can be seen as the third coping tendency. The fourth coping tendency indicates that all the informants transmit and retain their former identities, because they have not been institutionalised into passivity in their waiting position. The fifth coping tendency shows that half of the informants manage to some degree to be a citizen outside the centre. Therefore they feel useful, productive and thankful, which is identified as the sixth coping tendency. The study shows some overlap, but most variations compared to the applied research. In contrast to the applied research, this study shows that the informants thanks to various activities and relationships are not transported to a pseudo life in their waiting position. And because of the transfer and retention of their identities, they do not only experience being trapped in time and identification purposes, but also experience to be productive and useful.

Based on the survey' results, it is recommended that rejected asylum seekers are supported in their transnational relations, as it will enable them to cope with the waiting position by the transfer of former identities and maintain the existing relationships. Moreover, it is recommended that rejected asylum seekers get a job or an education, which means that they will have a sense of being productive and useful as a citizen. It will then be easier to cope with the waiting position.

Finally, it is recommended to start from the users' own representations and understandings when collecting knowledge about the subject field in order to get a more nuanced portrait and avoid categorisations, which risk overlooking the development potentials of the individual human being. It is recommended that social work to a larger extent through policies and methods focuses on the users' perception of their life world.

Referencer

- Andersen, L. G., Jacobsen, A. F. , Olsen, B. K. (2009)** *"Afviste asylansøgere og andre udlændinge i udsendelsesposition i Danmark"*, Udredning nr. 6/2009, Institut for Menneskerettigheder.
- Antoft, R. & Thomsen, T. L. (2005)**, *"Når livsfortællinger bliver en sociologisk metode –en introduktion til det biografisk narrative interview"* i Michael Hviid, Søren Kristensen og Annick Prieur (red). *"Liv, fortælling og tekst. Strejftog i kvalitativ sociologi"*, Aalborg Universitetsforlag, 1. udg. 2. oplag.
- Antonovsky, A.(2004)** *"Helbredets mysterium. At tåle stress og forblive rask"*, Hans Reitzels Forlag, 3. oplag.
- Blackburn, P. J. (2010)"***Creating space for preferred identities: narrative practice conversations about gender and culture in the context of trauma"*, *Journal of Family Therapy*, vol. 32, s. 4-26.
- Brekke, J. (2004)** *"While we are waiting.Uncertainty and empowerment among asylum-seekers in Sweden"*, Institut for samfunnsforskning, Oslo, Report 2004:10.
- Burke, P. & Stets, J. (2009)** *"Identity Theory"*, Oxford Press.
- Clausen, C. red. (2009)** *"Afvist. Asylansøgere i Danmark"*, Tiderne Skifter, København.
- Ejnæs, M. & Guldager, J. (2008)** *"Helhedssyn og forklaring"*, Akademisk Forlag
- Fenger–Grøndahl, M. & Nissen, J.(2006)** *"Verden kom til Danmark - 50 år med flygtninge"*. Dansk Flygtningehjælp, Special-Trykkeriet, Viborg.
- Goffman, E. (1967)** *"Asylums: Essays on the Social Situation of Mental Patients and Other Inmates"*, New York, Doubleday.
- Gullestad, M. (1996)** *"Hverdagsfilosofer. Verdier, selvforståelse og samfunnssyn i det moderne Norge"*, Universitetsforlaget Oslo.
- Hessle, M. (2009)** *"Ensamkommande men inte ensamma – Tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyttingsbarns livvilkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige"*, Elanders AB, Stockholms Universitet.
- Hollander, A. (2011)** *"Gender-related mental health differences between refugees and non-refugee immigrants - a cross-sectional register-based study"*, Karolinska Institutet, Stockholm.

- Hornsdal, M.**(2007) "*Livets fortællinger – en bog om livshistorier og identitet*", Forlaget Borgen, 1. udg., 5 oplag.
- Hjørund, T.** (2008) "*Asylmottak i et kvinneperspektiv*", Masteropgave i socialt arbejde i Oslo.
- Huchthinson, G. S., Oltedal, S.** (2006) "*Modeller i socialt arbejde*", 2. udg. , Hans Reitzels Forlag.
- Højberg, Henriette** (2004): "*Hermeneutik*", i Fuglsang, L. & P.B. Olsen (red.): Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne, Roskilde Universitetsforlag 2004, s. 309-347.
- Jacobsen, M. H.** (2004)"*At forstå det sociale – sociologi og socialt arbejde*", Akademisk Forlag, s. 245-235.
- Jensen, E. M.** m.fl. (2009)"*Afvist - Asylansøgerne i Danmark*", Tiderne Skifter.
- Jørgensen, A.**(2008)"*Hermeneutik, fænomenologi og interaktionisme – tre sider af samme sag*", s. 221-244 i: Jacobsen, M.H. & K. Pringle (red.) "*At forstå det sociale*", Akademisk Forlag.
- Kjær, K. U.** (2003) "*Flygtninge i Danmark. En kommenteret introduktion til det danske asylsystem*", Akademisk Forlag.
- Kristiansen, S. & Jacobsen, M. H.** (2006) "*Farligt feltarbejde – etik og etnografi i sociologien*", Ålborg Universitets Forlag.
- Krogstrup, H. K. & Kristiansen, S.** (1999) "*Deltagende observation. Introduktion til en forskningsmetodik*", Hans Reitzels Forlag, København, 1. udg., 5 oplag.
- Kvale, S.**(1997) "*Interview. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*", Hans Reitzels Forlag, København.
- Lacroix, M.** (2004) "*Canadian Refugee Policy and the Social Construction of the Refugee Claimant Subjectivity: Understanding Refugeeeness*", Journal of Refugee Studies, vol. 17(2), s. 147-166.
- Lazarus, R. S.** (2006) "*Stress og følelser – en syntese*", Akademisk Forlag.
- Olsen, H.** (2002) "*Kvalitative kvaler. Kvalitative metoder og danske interviewundersøgelers kvalitet*", Akademisk Forlag.
- Payne, M.** (2005) "*Teorier i socialt arbejde*", Hans Reitzels Forlag.
- Prieur, A.** (2005) "*At sætte sig i den andens sted: En diskussion af nærhed, afstand og feltarbejde*" i M. H., S. Kristensen og A. Prieur (red.)"*Liv, fortælling og tekst. Strejtotog i kvalitativ sociologi*", Aalborg Universitetsforlag, 1. udg. 2. oplag.

- Staunæs, D.** (1998) *"Transitliv. Andre perspektiver på unge flygtninge"*. Forlaget Politisk Revy, København.
- Skytte, M.** (2008) *"Livshistorier som videnskilde i socialt arbejde"* i Keith Pringle & Michael Hvid Jacobsen (red). At forstå det sociale – sociologi og socialt arbejde, Akademisk Forlag.
- Skytte, M.** (2006) *"Kategorisering og kulturopfattelse"* i Carsten Schou og Carsten Pedersen (red). *"Samfundet i pædagogisk arbejde"*, Akademisk Forlag.
- Spradley, J. P.** (1979) *"The Ethnographic Interview: Chapter two "Language and field work"*, Manchester College, Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Steimel, S. J.** (2010) *"Refugees as people: The portrayal of refugees in American Human Interest Stories"*, *Journal of Refugee Studies*. Vol. 23(2), s. 219-237.
- Thorsager, L., Børjesson, Christensen, J., Pihl, V.** (2007) *"Metoder i socialt arbejde. Begreber og problematikker"*, SFI.
- Vedsted-Hansen, J.** (2009) *"Anerkendelse eller afslag i det danske asylsystem"* i *"Afvist. Asylansøger i Danmark"*, Tiderne Skifter.
- Vitus, K. og Nielsen, & Smith, S.** red. (2011) *"Asylbørn i Danmark. En barndom i undtagelsestilstand"*, Hans Reitzels Forlag.

Hjemmesider

Retsinformations hjemmeside:

Grundlag for asyl, Lov om Udlændinge, LBK nr. 1061 af 18/18/2010,

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=133236>

Undervisning og aktivering, Bekendtgørelse om undervisning og aktivering m.v. af asylansøgere

m.fl., nr. 497 af 03/05/2010, <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=131804>

Integrationsministeriet hjemmeside:

Fakta om asylansøgere, <http://www.nyidanmark.dk/da-dk/Ophold/asyl/>

Menneskerettighederklæringen, <http://menneskeret.inforce.dk/internationalt/fn/fn's+verdenserkl%C3%A6ring>

Asyl, <http://www.nyidanmark.dk/da-dk/Ophold/asyl/>

Dublinforordningen, http://www.nyidanmark.dk/da-dk/Ophold/asyl/asylansoegning/dublin_konventionen.htm

Politikkens hjemmeside:

Afviste asylansøgere, <http://politiken.dk/indland/article180843.ece>

BT's hjemmeside:

Madpakkeordningen, <http://www.btdk/nyheder/protest-mod-madpakker-til-asylansoegere>

Danmarks Radios hjemmeside:

Fattigdomsflygtninge, <http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/EU/2006/07/11/033251.htm>)

Finanslov om adgang til bolig og job, <http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2011/11/20/111250.htm>

Dansk Røde Kors hjemmeside:

Asylcentres placering, <http://www.rodekors.dk/det+g%c3%b8r+vi/asylcentre>

Kvindecentret, <http://drk.dk/roede+kors+i+danmark/asyl/asylcentre/kvindecentret>

Asylsagen, <http://frivillig.drk.dk/sw39918.asp>

Omsorgscentre, <http://frivillig.drk.dk/sw39772.asp>

Informations Hjemmeside:

Fattigdomsflygtninge, <http://www.information.dk/113208>

Hvilen gruppe af asylansøgere, der kan få egen bolig og beskæftigelse,

<http://www.information.dk/285478>

Bilag 1 - 8

Bilag 1. Oplæg til udveksling i kvindeasylcentret

Præsentation af mig

Præsentation af specialet – projektidé:

Hvordan mestres livet i en venteposition?

Hvad og hvordan skabes mening?

Hvordan forvaltes ens identitet?

Hvordan positionerer de sig?

Fokus på relationer til hinanden, transnationale netværk samt til personalet.

Hvordan understøtter personalet qua deres position ventetiden?

Feltarbejde og interview

Ide-udveksling

Aftale fremadrettet

Bilag 2. Opfølgningsbrev til Dansk Røde Kors Kvindecenter

Kære Personale!

Den 22.2.2011

Tak for et behageligt og imødekommende møde i dag. Jeg kørte hjem med en god fornemmelse af, at der er en åbenlys mulighed for at sammenkoble jeres tanker med mine. Jeg har derfor på baggrund af vores fælles udveksling forsøgt at skrive et udkast til indholdet af specialet samt en tidsplan for rammerne, som jeg sender vedhæftet. Jeg håber, at I vil tage godt imod det, og jeg er selvfølgelig indforstået med at rette det til eller ændre det afhængig af jeres respons her og nu samt undervejs i forløbet. Selvfølgelig bliver det mit ansvar og beslutning i sidste ende, når mere analytiske og videnskabsteoretiske valg og fravalg skal foretages. Men emnet for undersøgelsen skal være vores fælles beslutning med udgangspunkt i, hvad I ønsker belyst.

Af andre tanker, som jeg på nuværende tidspunkt har gjort mig er, at vi sammen skal have formalia i orden, og at det er vigtigt for mig, at kvinderne får ordentlig besked om min rolle og funktion. Derudover skal alle have info om, at de er sikret anonymitet, at jeg har tavshedspligt og vil være på stedet i en begrænset periode.

Som vi talte om, vil jeg rigtig gerne følge "naturligt" med i de aktiviteter, som I tænker er givende for jeres arbejde og mit speciale. Hertil kunne det være rart, hvis jeg kan planlægge dage, hvor det vil være en god ide at være i centret eller følge kvinderne i skole, praktik eller i andre gøremål efter et stykke tid og når det passer jer. Jeg arbejder tirsdag og torsdag, men vil realistisk set kunne deltage to dage om ugen i nogle måneder (se vedhæftet forslag til tidsplan). Jeg vil gerne, hvis det er muligt, opstarte fra den 7. marts, idet jeg af flere grunde – mest af økonomiske grunde (SU), er nødt til at færdiggøre specialet ultimo november i år. Jeg forventer ikke, at I skal lave en masse planer for mig, men at jeg blot deltager i de aktiviteter og dagligdag der er planlagt i forvejen til at starte med. Jeg vil også gerne forinden komme på visit med hensyn til at præsentere mig på et husmøde, som vist var onsdage kl. 17. Det kan selvfølgelig også være på et andet tidspunkt efterfølgende, hvis det passer jer bedre.

Jeg har i dag prøvet at knytte jeres tanker til speciale-emner til det udkast, som jeg havde arbejdet på inden mødet i dag. Der vil sikkert være sammenhænge, som jeg efter nogle få timers arbejde i dag, ikke kan flette logisk sammen, hvorfor noget måske kan forekomme rodet og uden den røde tråd. Der er helt sikkert også emner og problemstillinger, som skal fjernes, således at jeg går i dybden med de ønsker, som I har. Men til denne udskillelse og afgrænsning har jeg brug for jeres hjælp samt min vejleder, som jeg skal mødes med torsdag. Så læs udkastet som en mulig start, men ikke som et fastlagt produkt, idet det ikke er muligt alene i dag at gøre det fuldstændig soleklart, hvad specialet nøjagtig skal indeholde. Dertil skal også nævnes, at jeg gerne vil være åben overfor, hvad jeg møder i feltet, som kan kaste lys over jeres arbejde og kvindernes oplevelse af det. Jeg synes fortsat, at det interessante er hvilke relationer de anvender og trækker på for at finde mening, fællesskab og selvbestemmelse / anerkendelse i asylfasen og hvordan I relationelt

kan understøtte dette. Men hvis I ønsker en anden vinkel så er jeg jo selvfølgelig åben overfor det. Som sagt giver det mest mening, at I som personale kan bruge specialet til noget.

Hvis I har nogle tvivlsspørgsmål eller andre tanker, så mail endelig XXXXXXXXXXeller ring XXXXXXXXXX. Jeg håber inderligt, at I vil give mig chancen for at kunne virkeliggøre vores fælles tanker til et brugbart stykke viden til gavn for alle. Ser frem til at høre fra jer, når I når dertil.

De bedste hilsener fra Anne

Bilag 3. Interviewguide

Briefing om interviewet.

Orienter om, at jeg leder efter historier om livet i venteposition – mestring (coping), identitet, relationer og fællesskab (community/fellowship). Eventuelt præciserer og uddyb dette men uden anvendelse af teoretiske begreber.

Sætte en tidsramme iht. informant.

Informere om anonymitet og tavshedspligt

Indledende spørgsmål:

Hvordan var din tilværelse før du kom til Danmark/lifestory?

Tematiske spørgsmål om identitet

Vil du beskrive din barndom /baggrund? Netværk, formelt og uformel, relationer til andre .

Vil du beskrive din ungdom? Hvilke grupper har du tilhørt i hjemmet, i skolen, uddannelsesmiljø, kirken, lokalt /nationalt Identitet?

Var der nogen mennesker, der havde forventninger til dig og levede du op til deres og egne forventninger?

Vil du beskrive dit liv i asylcentret / i Danmark?

Hvordan vil du beskrive dig selv (rolle/identitet) i asylcentret / Danmark?

Tematiske spørgsmål om relation og fællesskab:

Hvilke mennesker (relationer) har været betydningsfulde for dig i forhold den du er?

Hvilke oplevelser har været betydningsfulde for dig i forhold til den du er?

Hvilke oplevelser/vendepunkter (turning points) før og efter din tid i Danmark /asylcentret har påvirket dig mest?

Er der nogen mennesker, oplevelser eller vendepunkter som gav mening / havde særlig betydning for dig, som ikke længere har det? Hvis ja, hvem og hvad? Hvis nej, hvorfor?

Tematiske spørgsmål om mestring:

Hvad gav dit liv mening før din tilværelse i Danmark (asylcentret)?

Hvor kommer dine ressourcer /styrker/svagheder fra (leve med uforudsigelighed)?

Har du tidligere klaret dig godt (håndterbarhed)?

Hvordan klarer du dig nu?

Hvordan reagerede du på problemer (belastninger) - før og efter din tilværelse i Danmark /asylcentret?

Er der nogle problemer du kan håndtere og hvilke problemer kan du ikke håndtere?

Hvordan og med hvem håndterer du ventetiden, herunder hvordan du håndterer du din konkrete dagligdag nu?

Har det nogen betydning for den du er at du er kvinde? Hvis ja, på hvilken måde?

Hvilke tidligere erfaringer med relationer til andre kvinder har du (mor, søster, veninde, lærer osv.)?

Hvordan oplever du, at personalet støtter dig i at mestre din venteposition?

Debriefing af interview.

Samle op på eventuelle uafklarede spørgsmål.

Spørge ind til oplevelse af interviewet og samle op på dette. Spørge om det er ok, at jeg eventuelt vender tilbage for afklarende spørgsmål

Bilag 4. Kodeskemaet

Informant 1 Dorina

1. omgang kodning

Mestring
Identiteter

Religion
Relation til hjemland
Relation til de andre kvinder
Relation til personalet
Relation til andre udenfor

Praktik

2. omgang kodning fra referat

Plot, overlever
Tidsmæssige referencepunkt
Identitet som overlever og praktikant
Selvrepræsentation

Informant 2 Elisabeth

1. omgang kodning

Mestring
Identiteter

Religion
Relation til hjemland
Relation til de andre kvinder
Relation til personalet
Relation til andre udenfor

Moderskab i center
Institutionalisering

2. omgang kodning fra referat

Plot, Mama Elisabeth og offret
Tidsmæssige referencepunkt
Identitet som ofret og Mama Elisabeth
Selvrepræsentation

Informant 3 Olga

1. omgang kodning

Mestring
Identiteter

Religion
Relation til hjemland
Relation til de andre kvinder
Relation til personalet
Relation til andre udenfor

Praktik
Moderskab transnationalt

2. omgang kodning fra referat

Plot, leder, komponist, tran. Mor
Tidsmæssige referencepunkt
Identitet som leder, komponist og trans. Mor
Selvrepræsentation

Informant 4 Amena

1. omgang kodning

Mestring
Identiteter

Religion
Relation til hjemland
Relation til de andre kvinder
Relation til personalet
Relation til andre udenfor
Transnational datter

Praktik
Skole
Modernisering

2. omgang kodning fra referat

selviscenesættelse, dygtig studerende, den moderne kvinde
Tidsmæssige referencepunkt
Identitet som studerende og moderne kvinde
Selvrepræsentation

Informant 5 Svetlana

1. omgang kodning

Mestring
Identiteter
Religion
Relation til hjemland
Relation til de andre kvinder
Relation til personalet
Relation til andre udenfor

Praktik
Uddannelse

2. omgang kodning fra referat

Plot, sort røv, veluddannede sygeplejerske, den barmhjertelige samaritaner
Tidsmæssige referencepunkt

Informant 6 Zara

1. omgang kodning

Mestring
Identiteter
Religion
Relation til hjemland
Relation til de andre kvinder
Relation til personalet
Relation til andre udenfor

Skole
Moderskab transnationalt

2. omgang kodning fra referat

selviscenesættelse, overlever og transnational mor
Tidsmæssige referencepunkt

Identitet som sygeplejerske og brødbringer	Identitet som overlever, selvbestemmende, trans. Mor
Selvrepræsentation	Selvrepræsentation
Socialt hierarki	

Bilag 5. Præsentation af feltarbejdet og feltet.

En fredag i starten af februar i år ringede jeg efter nogle dages overvejelser til Dansk Røde Kors Kvindecenter ved Kongelunden for at præsentere min ide til specialet. I den anden ende af røret fik jeg fat i den daglige leder, og fik formuleret mit ærinde med opringningen. Heldigvis var hun åben og imødekommende overfor mine ideer, og vi aftalte, at hun ville præsentere den for personalegruppen. Denne gruppe består af flere forskellige personaler, blandt andet en cand. mag i retorik, en cand. mag i arabisk, en sundhedsplejerske, en sygeplejerske, to pædagoger samt to fleksjobbere. Det overraskede mig, at personalegruppen var så differentieret i deres faglige baggrund, da jeg i min forforståelse havde forestillet mig, at størstedelen af personalet bestod af socialrådgivere, pædagoger med videre.

Adgang og indtræden i feltet

Den daglige leder vendte efter nogle dage tilbage med positivt svar, hvilket bestod i, at jeg ti dage efter skulle præsentere mit ide-projekt og de derefter ville tage endelig stilling til, hvorvidt jeg kunne få mulighed for at træde ind i feltet. Hun blev således populært sagt gate keeper for min vandring i asylcentret. Derudover blev jeg informeret om, at et konsulentfirma tidligere have lavet en faktuel rapport om centret, og at der derudover ikke fandtes nogen undersøgelser. På vejen til det første møde med centret tænkte jeg meget over, hvordan centret ville se ud, hvordan personalet ville tage imod mig og om jeg fik lejlighed til at blive lukket helt ind til et kort glimt af livet i venteposition. Til trods for mine erfaringer som socialrådgiver følte jeg mig som en novice, idet jeg ikke havde socialrådgiver-kasketten på mig, men blot var en specialestuderende. Så min position var uvant, hvilket på den anden side også bevirkede, at jeg lettere kunne positionere mig i et udefra perspektiv, som jeg fra starten efterstræbte at læne mig op.

Vejen ind i feltet

Efter en kort køretur ud over marker i høj sol endte jeg for enden af en vej, hvor der flagrede et Dansk Røde Kors flag i toppen af en flagstang. Flaget stod på en plæne, hvor der bagved var en

række gråblå barakker, og et ståltrådshegn rundt om disse. På vej ind af indkørslen til parkeringspladsen kunne jeg ane administrationsbygninger, en tom legeplads og bagved fire baraklignende bygninger, som udgjorde Kvindecntret. Centret havde sit eget Røde Kors Flag og var indhegnet som centret ved siden af, hvilket indikerede at der var tale om to selvstændige centre. Mellem hver barak var et lille stykke græs, og udenfor stod cykler og vasketøj var hængt på stativer, der fik mig til at erindre mine barndomscykelferier fra vandrehjem til vandrehjem. Men netop ordet vandrehjem bestående af ordene vandre og hjem har i denne sammenhæng en anden betydning. Socialantropologen Ida Winther sonder mellem 4 forskellige kategorier, når hun skal definere, hvad et hjem er, hvilket jeg også læner mig op af (2006:177). Hjemmet kan både ses som en ide, en forestilling eller et omdrejningspunkt, men også som et konkret territorium udgørende hjemmet, hvor man blandt andet kan føle sig inkluderet og hvor en særlig stemning er til stede(Ibid.). I dette konkrete territorium, hjemmet, er der mulighed for at anvende diverse taktikker for at "hjemme den ". At hjemme den kan forstås som en måde hvorpå man sætter sine hjemlige spor ved at vække hjemmet eller territoriet til live ved at tænde lys, pakke ud, ligge sin tandbørste frem med videre(Ibid:190). Hjemmet er også konkrete rammer, der giver én mulighed for at afgrænse sig for andre og lukke døren til sit eget private sted, hvor det er muligt at vælge præcis, hvordan og med hvem man ønsker at bo sig sammen med. Sådan er det ikke på et asylcenter. Der bestemmer Integrationsministeriet og Dansk Røde Kors i første omgang, hvor man skal placeres efter særlige kriterier, og dernæst får man tildelt et værelse, der er møbleret og indrettet i forvejen. Det muligt at lukke døren til værelset, men personalet har en særlig adgang, idet centret for deres vedkommende er en arbejdsplads, hvor de skal have adgang alle steder. Ordet vandre er synonymt med at gå eller skridte, hvilket kvinderne i centret ikke selv bestemmer. I den daglige færden stilles der krav om deltagelse i og udenfor centret, som kvinderne kan have indflydelse på, men at vandre videre tillader deres venteposition ikke. De er normalvis nødsaget til at vente til de får afslag eller positivt svar på deres ansøgning om opholdstilladelse. Undtagelsesvist kan nogle asylansøgere få tilladelse til privat indkvartering hos pårørende, men derudover gælder de samme regler, som nævnt ovenfor (Integrationsministeriets Hjemmeside, hentet den 28.3.11).

Som den første af i alt fire bygninger ligger administrationsbygningen, hvor skiltning ude fra gør det muligt for mig at finde den officielle indgang, idet alle barakkerne er identiske set udefra. Ind træder jeg dernæst i et rum med et tekøkken, spisebord og med en hyggelig sofagrube. Der er farverige billeder på væggen og opslagstavler med diverse informationer om cykelkurser, vaskekort og tider for lægebesøg på flere forskellige sprog. Den daglige leder byder mig velkommen, og jeg følger hende ned ad gangen, hvor der hænger mange billeder af centrets beboere gennem tiden – glade kvindeansigter og børn på tur med personalet eller ved daglige aktiviteter samt til festlige begivenheder iklædt farvestrålende gevandter. Jeg kommer ind på et kontor, hvor en medarbejder hilser goddag og fortæller at hun er tilknyttet som aktivitetsmedarbejder. Arbejdet som aktivitetsmedarbejder omhandler kort fortalt, at udarbejde kontrakter om skole og aktiveringsforløb i samarbejde med kvinderne (Integrationsministeriets Hjemmeside, den 28.3.11). I den anden ende af barakken møder jeg to andre personaler, der begge arbejder som centermedarbejdere. Disse medarbejdere har deres daglige virke med administrative og praktiske opgaver forankret i det daglige liv med kvinderne. Foruden de to jobprofiler er der også i centret ansat en sygeplejerske foruden tilknytning af sundhedsplejerske samt læge. I administrationsbygningen foregår størstedelen af interaktion mellem medarbejderen og kvinderne, da det er her kvinderne får vaskekort, kan bede om lægehjælp eller få besked om deres asylsag. Særligt det ene kontor er der megen aktivitet fortæller en medarbejder, som omtaler kontoret som en banegård.

Ud af kontoret følger jeg i hælene på lederen, som åbner døren til den første barak, hvor nogle af kvinderne bor. Ifølge hende er der ca. fyrrer kvinder og elleve børn, hvilket er flere børn end normalt. Efter en lille gang med et vaskerum med én vaskemaskine kommer vi direkte ind i køkkenet, hvor den fælles rengøring, bestående af en kvinde og rengøringspersonale, er i gang. Foruden fælleskøkkenet er der fælles bad og hver beboer har sit eget værelse (Dansk Røde Kors Hjemmeside, hentet den 8.3.11). På gulvet kravler en lille dreng foruden to kvinder, og et større barn i børnehævealderen står der også sammen med sin mor, der taler med en rengøringsmedarbejder. Jeg bliver pludselig beklemt af denne situation, idet jeg oplever at træde ind i et hjem uden at være rigtig inviteret. Jeg kaster mig derfor over den lille dreng, og ned på hug møder jeg ham i gulvhøjde, hvor han giver mig sit legetøj. Hans mor står længere nede ad gangen

og jeg får et nik og smil, som jeg tolker som en tilladelse til at fastholde kontakten til ham. Lederen taler med hans mor og en anden kvinde på engelsk og da han kravler væk rejser jeg mig og siger hej til de tre kvinder i snak. Jeg træder ikke tættere på de tre kvinder, men vender mig om og indleder samtale med en rengøringsmedarbejder, der spørger, hvem jeg er. Det letter, og jeg fortæller kort om mine planer, som resulterer i, at kvinden der gør rent ser interesseret på mig. Jeg smiler til hende, og spørger lidt til hendes rengøring på engelsk, og hun svarer højlgt. Lederen afslutter sin samtale, og vandrer ud af barakken med mig i hælene.

Tilbage til administrationsbygningen kommer der flere medarbejdere til og efter at kaffen er brygget og flere kvinder har været på forbi grundet forskellige anledninger, opstår der for første gang helt ro i køkkenet. Under mødet opstår der igen afbrydelser. En dreng kommer ind, da han ikke kan finde sin mor, en kvinde informerer om, at hun forlader centret og der skal laves kaffe og the til kvinderne, der i den anden barak er i gang med den månedlige fællesrengøring. Den største "forstyrrelse" består af, der er to nye beboere som skal indflytte samme dag, og personalet ved ikke helt hvem, hvordan og hvornår, at de ankommer. Jeg spørger, om det er normal procedure, hvilket det er ifølge en medarbejder. Da hun svarer trækker hun lidt på skulderen, som jeg umiddelbart tolker som et tegn på, at det er ok som det foregår– sådan er vilkårene og det er en vant situation. Jeg finder, at ovenstående eksempler på glimrende vis illustrerer under hvilke forhold personalet arbejder under. At være i konstant beredskab og aldrig vide, hvad dagen bringer til trods for intentioner om at forberedelse, planlægning og faglige metoder. Det de vilkår der arbejdes under, hvilket må præge relationerne mellem medarbejder og kvinde og derigennem det sociale arbejde. Efter mødet aftalte vi det videre forløb, og jeg kørte hjem med en endnu større interesse og motivation for et samarbejde.

Endelig opstart af feltarbejdet

Efter at have tilsendt mit ide-projekt og følgebrev (se bilag 2) tilpasset vores fælles interesser på mødet fik jeg grønt lys til at træde ind i feltet, og 14 dage senere startede jeg med notesbogen under armen og med de bedste intentioner om at være åben og tålmodig i de knap tre måneder feltarbejdet var sat til. Intentionen blev mange gange udsat for ufordrende prøvelser og dertil faglige og personlige rutsjeture. Allerede på anden-dagen af mit feltarbejde blev jeg placeret i et

tilstødende kontor, da personalet havde travlt, hvorfor min hensigt og planlægning vedrørende "den rigtige" opstart blev udskudt eller blot anderledes end jeg havde forventet. Jeg troede, at jeg med lederen skulle have formalia i orden, introduceres til centret og have lejlighed til at udveksle ideer til specialet, så jeg kunne få personalets endelige blåstempel af, i hvilken retning undersøgelsesblikket skulle rettes hen imod. Til gengæld blev jeg placeret på kontoret overfor personalet, og hvad foretager man sig så som observatør, når målet er at komme et skridt videre ind i feltet. At acceptere, at sådan er spillereglerne, at jeg var i en position som observatør, hvor jeg ikke mere end højst nødvendigt skulle bryde ind i den "sociale virkelighed", som jeg agtede at studere. At jeg skulle forholde mig passivt og afventende til, at der skete noget interessant, som kunne vække faglig interesse og som eventuelt faldt indenfor undersøgelsessigtet. Så jeg blev siddende ved mit bord på kontoret velvidende at jeg havde foretrukket at have talt med lederen om alle de formelle ting og dernæst have vandret de 10 skridt over græsset til barakken ved siden, hvor jeg kunne have talt med nogle af de asylansøgende kvinder. Men inden jeg var i stand til at bevæge mig lidt mere frit rundt i feltet var det nødvendigt at jeg først blev introduceret til kvinderne på et formelt møde, og det skulle først finde sted samme dag nogle timer senere, hvilket var endnu en årsag til, at jeg blev siddende på stolen. Denne erfaring var indsigtfuld for mig gennem de to en halv måned, hvor jeg opholdt mig på centret. Hvad der sker under et feltarbejde kan ikke forceres, planlægges eller handles på. Det er en proces, som starter et sted og slutter et andet sted uden kendskab til hvad der sker undervejs. Som antropologen Charlotte Barts beskriver sit feltarbejde på en byggeplads, er vejen ind i verden på feltets præmisser, hvor det handler om at gribe de øjeblikke, hvor det kan lade sig gøre at træde nærmere – og vejen er betinget af feltets særlige præmisser, forståelse for det talte sprog og endelig at slippe kontrollen (Barts 2003:40). Først tre uger senere fik jeg den formelle adgang og ugen efter en nøgle til de interne døre i centret. Inden da var jeg trådt nærmere ved at blandt andet at følge ovenstående præmisser for den dobbelte iagttagelse, som feltarbejdet fordrer – nemlig at studere det sociale liv i asylcentret samtidig med at udøve det etnografiske sociale forskningsarbejde (Barts 2003:36). At tage feltet på sig sker ifølge Barts "gennem samtidigheden mellem forskellige vidensregimer, praktiske og teoretiske vidensfelter, risikovillighed, individ og fællesskab, kunnen og viden" (Barts 2003: 48).

Det første møde med de asylansøgende kvinder

Efter at have siddet stille i stolen oprandt endelig klokkeslættet hvor jeg skulle møde de asylansøgende kvinder under mere formelle rammer på det ugentlige beboermøde. Forinden havde en medarbejder været rundt i barakkerne for at minde de asylansøgende kvinder om beboermødet, hvilket jeg gerne ville have været med til, men jeg oplevede ikke at det var på sin plads, da jeg ikke var blevet tilbudt et følgeskab af den pågældende medarbejder, af hvilken grund jeg ikke ville trænge mig på og spørge om tilladelse til det. Så jeg valgte en mere sikker strategi ved at lave the og kaffe klar til mødet, så jeg "naturligt" var i køkkenet, når mødet begyndte og kvinderne efterhånden ankom både før og efter kl. 17. Nedenfor er en feltvandring ind i beboermødet, eller med andre ord et nedslag i livet i venteposition, som det udspillede sig for mit blik i den sprøde opstart af feltarbejdet.

Klokken lidt i fem bliver det tomme stille køkken langsomt fyldt med kvinder og nogle børn. Nogle drysser ind af den officielle vej af hoveddøren, hvorimod andre lister ind af terrassedøren, der har direkte adgang til køkkenet. De lader døren stå på klem til den næste. Lyden af slæbende skridt, klipklapper på gulvet og hilsner som "hey how are you – I'm fine and you?" blander sig med personalet, der hjerteligt hilser på en lille dreng og hans mor med ordene; "hej lille skat, er du blevet rask? - it was good that you didn't give him the pencilin". Flere kommer til, blandt andet en ung mor med hendes datter ledsaget af flere kvinder udstyret i alle variationer af klæder – lige fra pels til joggingbukser, men flertallet er iført klipklapper til trods for, at flere højlydt giver udtryk for "it is so cold" som deres indledende replik. Klipklapper, bare tær og small talk om vind og vejr. Stemningen er god. Da køkkenet er lille bliver rummet hurtigt fyldt, og ikke alle kan sidde om bordet, hvorfor nogen sidder i de to sofaer ved siden af. Umiddelbart grupperer nogle af kvinderne sig, flere af de afrikanske kvinder sidder sammen, og de arabisk talende kvinder for sig. Nogle taler indforstået med hinanden, hvorimod andre sidder mere sagte på stolen. Lederen rømmer sig og mødet skal gå i gang. Første punkt på dagsordenen er mig. Jeg præsenterer mig: "weel my name is Anne and I am a student. I will observe you, talk to you and make some interviews". I will walk around and talk to you if you want to?" "Interview" – siger en kvinde spørgende til mig, hvorefter lederen korrigerende svarer hende; "no no, no interview, just talking about how you feel about living in the center, so we can find out what you think, so we can be better to help you". Et tegn på

lettelse dukker op i hendes ansigt og hun siger "you shall be very welcome then" og resten af kvinderne smiler og nikker samtykkende på hovedet. Ikke interview bare samtale. Jeg fortsætter med at informere kvinderne om hvem jeg er, og de lytter interesseret, hvilket overrasker mig. Mon det bunder i kedsomhed eller oprigtig interesse? Næste punkt på dagsorden er et indlæg fra sygeplejersken, der omhandler "regler" for anvendelse af medicin, forbrug eller snarere misbrug af vagtlæge og endelig et ide-udkast til kommende "sundhedsaftener". Først på engelsk og så på dansk og så pause, således at den dansktalende arabiske kvinde kan oversætte til sine arabiske medsøstre. Sagen er alvorlig. Den forudgående weekend har vagtlægen aflagt et dyrt besøg, idet en kvinde har taget initiativ til at lægen kunne foretage en besøgsrunde hos flere af beboerne på centret. På eget initiativ, aktivt handlende har kvinden guidet lægen rundt til andre halvforkølede medbeboere, hvilket vidner om omsorg for andre, men også om et brud med den traditionelle asylansøger kategori, hvor det normalt ikke er tilladeligt selv at bestemme, hvorvidt man har behov for en læge eller ej. Kvinden forsvarer sig, og forklarer, at der er forskel på, når "vi" og "I" har en forkølelse og derfor var det nødvendigt for flere, at få lægebesøg. Hun giver sig ikke, men lover at det ikke gentager sig. Hun bliver pludselig afbrudt af en lille dreng, der har slået hovedet ind i bordet, og stikker i et hyl. Han bliver straks taget op og trøstet af sin mor, der vugger ham frem og tilbage. Han falder hurtigt til ro og kravler ned igen. Ud i verden som alle andre børn på hans alder, nysgerrig og åben. Mødet er hævet, de fleste "går hjem" med det samme, men tilbage sidder den unge kvinde med hendes datter. Kvinden er lille af statur, men udstråler en styrke og gåpåmod. Hun vil gerne interviewes. Hendes engelske ordforråd er småt, men hendes kropsprog er tydeligt. Hun VIL interviewes, og jeg undrer mig over hendes villighed. Vi aftaler, at jeg skal ledsage hende i skole snarest muligt og i den forbindelse skal vi tale sammen. En to tre og jeg har lavet min første aftale. Med sin datter i hånden siger hun farvel og fortæller at "I cook now". Lyden af klipklapper forsvinder. Køkkenet er stille og tomt igen.

Feltarbejdet

Balancegangen mellem at sikre opretholdelsen af den gode observationsevne og samtidig sikre indlevelse i informantens perspektiv blev en konstant udfordring under feltstudiet. Efterhånden som feltarbejdet skred fremad opdagede jeg at jeg havde en tilbøjelighed til at "falde ind" i personalets faglige forståelser og blive indlemmet i personalegruppen derigennem. Jeg oplevede i

flere tilfælde at blive tiltalt som socialrådgiver, hvilket indebar en indforståethed om, at "ja det kender du jo for dit virke som socialrådgiver" eller "det kender du jo, det har du jo også prøvet", hvilket jeg responderende bekræftede. Men som ofte var det den modsatte udveksling der udspillede sig, da min observatørrolle blev udvisket og erstattet til fordel for en slags frivillig medarbejder. I min ivrighed efter at passe ind, handle i overensstemmelse med personalets faglighed og ikke "stjæle" deres kostbare tid, forsøgte jeg at tilbyde min faglige viden og erfaringer på både et teoretisk plan, men også i praksis ved udførelsen af diverse funktioner. Eksempler herpå var at åbne døre, kopiere, ledsage kvinderne, lave the og kaffe, skrue borde sammen, deltage og hjælpe til i krea-værksted og på beboermøder, tolke med videre. Allerede i feltarbejdets anden uge fik/tog jeg opgaven med at ledsage en ældre gangbesværet kvinde, hvilket jeg straks sagde ja til af to grunde. Først og fremmest for at hjælpe til, men dernæst også for at få lejlighed til at komme "ind på livet af" en asylansøgende kvinde. Her valgte jeg at træde ud af den ikke deltagende observatørrolle velvidende at det måske ville føre til et skråplan, hvilket det på sin vis også gjorde i forhold til, hvilke tanker jeg havde om min feltstudium inden opstarten. Her havde jeg gjort meget ud at jeg skulle nedtone min socialrådgiver-identitet, idet jeg netop skulle vandre ind og rundt i feltet som studerende. Dermed kunne jeg netop få større mulighed for at sætte spørgsmålstejn ved antagende selvfølgeligheder i feltet. På den anden side erkendte jeg ret hurtigt, at hvis jeg ikke involverede mig ved aktivt i at deltage i feltets sociale interaktioner med alle de erfaringer, som jeg havde med mig, og på stedets præmisser, ville jeg ikke i samme grad opnå adgang til den viden, som jeg ønskede at indfange. Inspireret af Roberts Golds kontinuum over mulige feltroller, eller med andre ord, klassifikation af deltagende observations mulige positioner, indtog jeg den observatørrolle, som feltet og jeg selv, havde mulighed for at påtage mig mere eller mindre frivilligt (Kristiansen & Jacobsen 2001:41, Hammersley & Atkinson 2004). Via et, med mine ord, "give and take" relation blev min rolle skubbet frem og tilbage på det førromtalte kontinuum af mulige feltroller, af hvilken årsag jeg den resterende del af feltarbejdet fortsatte jeg med reflektivt at forholde mig til min rolle, men med en noget mere tilbagelænet holdning til at være åben overfor de forandringer i min rolle som opstod i sammenspillet mellem aktørerne og mig som forsker. Erfaringen her blev således, at "på papiret" er det forholdsvis nemt at anlægge en strategi for ens indtræden i feltet på forhånd, men det kan vise sig, at de

overvejelser er nødvendige at justere og tilpasse til de omstændigheder, præmisser og kontekstafhængige forhold, der hersker i det givne felt.

En anden årsag til, at jeg nedtonede mit tidligere virke som socialrådgiver, var fordi min tilstedeværelse ikke skulle omhandle at løse de asylansøgende kvinders sociale problemer, men at studere feltet. Jeg havde i mange sammenhænge have lyst til at agere sagsbehandler, idet jeg på mange måder let kan sympatisere med centrets beboere, forstå deres problemstillinger, og i nogle sammenhænge identificere mig med dem samtidig med, at jeg har mange ideer til, hvordan jeg som socialrådgiver kan hjælpe dem. Med det mener jeg, at jeg selv kvinde og har personligt oplevet at være i en vanskelig venteposition tidligere i livet, som har sat sine spor og ændret min egen fortælling og livsbane. Endelig har jeg har i mit tidligere virke som socialrådgiver arbejdet med flygtninge under deres integrationsproces, hvor jeg fik indsigt i brudstykker af livet som flygtning, men også hvorledes det trods alt er muligt at facilitere til menneskers handling, livslyst og motivation for at mestre livet i venteposition mod en permanent opholdstilladelse.

Forinden opstart forstillede mig, at centret udgjorde både et hjem for stedet beboere, men også en arbejdsplads for personalet. Ud fra et organisatorisk eller institutionelt perspektiv kan centret også karakteriseres som en institution under Dansk Røde Kors, som samlet set har til opgave at huse asylansøgere, der ansøger om asyl i Danmark. Således indeholder centret mange betegnelser og funktioner. For at få indblik i de identiteter og relationer, som kvinderne indbyrdes indtager blandt hinanden, er det nødvendigt at nærstudere situationer af, hvordan en sådan interaktion foregik. I forsøget på dette har jeg med afsæt i en fænomenologisk retning, prøvet at være åben og nysgerrigt undersøgende overfor, hvad feltet åbenbarede af blandt andet mulige fænomener til at mestre deres venteposition.

Jeg har, som beskrevet ovenfor, til formålet anvendt den etnografiske feltmetode, som også kan ses synonymt med deltagende observation. Deltagende observation som metodologi samt metode vil blive beskrevet i det følgende afsnit for at læseren kan forstå hvordan deltagende er anvendt som forskningsmetode, og med hvilket videnskabsteoretisk blik for øje.

Deltagende observation

Deltagende observation er en kvalitativ forskningsmetode, som blandt andre Kristiansen og Krogstrup har defineret i deres bog ” *Deltagende observation. En introduktion til en forskningsmetodik* ” fra 1999”. Ifølge i de forfattere er deltagende observation ikke blot er en opmærksom iagttagelse af hverdagslivet som det fremstår, men at der en række særlige krav til udøvelsen af den kvalitative disciplin (Kristiansen og Krogstrup 1999:10). Forfatterernes forståelse af deltagende observation går på to ben, som jeg også har ladet mig inspirere af. Det ene ben omhandler deltagende observation som metodebegreb, hvortil der er koblet forskellige praktiske fremgangsmåder (Kristiansen & Krogstrup 1999:13). Det andet drejer sig om deltagende observation som metodologi, hvilket referer til med hvilke epistemologiske og ontologiske øjne feltet studeres fra.

Som tidligere anført forekommer det vanskeligt at lave et positivistisk feltstudium - blandt andet fordi specialets problemformulering ønsker at besvare, hvorledes det er muligt at mestre at leve i en venteposition, som forudsætter at undersøge aktørernes subjektive forståelse af egen social virkelighed. Hertil er det nødvendigt at anlægge et subjektivt fænomenologisk syn ned over feltet, idet denne retning tilbyder en forståelsesramme, der kan bidrage til en indsigt i, hvordan kvinderne mester deres tilværelse på stand by.

En central pointe i det fænomenologiske univers er, at menneskelig adfærd er styret af aktørens egne motiver, tanker og følelser, som også forskellige former for anvendelse af identiteter eller relationer i interaktionen med andre kan være eksempler på (Kristiansen & Krogstrup 1999:14). Virkeligheden er, med afsæt i Thomas teoremet, hvordan de enkelte aktører oplever den: ”*Hvis mennesker definerer situationer som virkelige, er de virkelige, hvad angår deres konsekvenser*” (Kristiansen & Krogstrup 1999: 14). Det videnskabsteoretiske ideal er i nærværende speciale således ikke jagten på sandhedsværdien af aktørernes subjektive fortællinger, men deres beskaffenhed og meningsindhold (Kristiansen & Krogstrup 1999: 14). At forstå forståelsen, hvilket betyder, at forskers sigte er at forstå, hvad der giver mening i aktørernes livsverden, og hvad der driver dem til at handle eller interagere på bestemte måder. Dog er det væsentligt at pointere, at Thomas teoremet aldrig kan stå alene. For at undgå at falde i den relativistiske grøft, hvor alle

sociale fænomener er relative, vil jeg ved at trække på sociologen Robert Mertons udsagn ” *Når mennesker ikke definerer virkelige situationer som virkelige, er de ikke desto mindre virkelige i deres konsekvenser*” (Merton i Ejnæs & Guldager 2008:99-101). I min optik kan dette udsagn oversættes til, at der også er en del af virkeligheden som de asylansøgende kvinder ikke er i stand til at opfatte som deres virkelighed, hvilket således ikke kan træde frem i deres forståelse af tilværelsen i venteposition. Ej heller kan jeg opfatte alle fænomener, idet jeg også med mit forskerblik uundgåeligt ikke kan opfatte og forstå alle aspekter af sociale fænomener, hvilket begrænser min undersøgelseshorisont. Dette kan være en svaghed ved metoden, som er vigtig at forholde sig til. I den kontekst bliver mine observationer særlig værdifulde, idet disse kan bruges som en metode til at forstå den virkelighed, som de asylansøgende ikke opfatter, men dog ikke den del, som jeg ikke selv vil være i stand til at indfange.

Netop det fænomenologiske afsæt, kan i Kristiansen og Krogstrups udlægning give forskeren en række metodiske redskaber til at udøve kvalificeret observation (1999:57). Som angivet ovenfor har jeg bevæget mig rundt på et kontinuum af feltroller, idet jeg fra starten forestillede mig, at jeg ville agere observatør med hovedvægten på distance og partiel deltagelse (Kristiansen & Jacobsen 2001:41, Hammersley & Atkinson 2004). Men min observationsmanual blev finjusteret til at være mere synlig og ustruktureret end planlagt. På baggrund af den erkendelse valgte jeg at forsøge at deltage mest muligt i alle de sammenhænge, at det var muligt og relevant i forhold til specialet. Mine redskaber hertil var daglige udførlige notater efter feltarbejdet, hvor jeg noterede mine oplevelser og satte spørgsmålstejn ved dem.

Et andet redskab var at forstå sproget, som jeg også har inddraget i specialet, men som er skåret så mege ned, at jeg vil udfolde det her i dens fulde længde, hvorfor der forekommer en række gentagelser.

Som beskrevet i afsnittene tidligere viste det sig allerede fra begyndelsen af feltarbejdet, at sproget har en væsentlig indflydelse for livet i venteposition, som igen kan påvirke de muligheder for mestring, som de asylansøgende kvinder råder over. Inspireret af antropologen James P. Spradley er sproget ikke bare et en måde at kommunikere om virkeligheden, det er også et

redskab til at konstruere en virkelighed - "*Different languages create and express different realities*" (1979:17). I det følgende vil jeg præsentere sprogets betydning for feltet med særlig vægt på det talte sprog, sproget som begrebshorisont og forståelsesramme. De tre dimensioner er inspireret fra Kristensens og Krogstrups opdeling, som er fremført i afsnittet *deltagende observation* (1990:90).

Der tales mange forskellige sprog på kvindecentret. Der tales blandt andet engelsk, farsi, arabisk, sohrani, kurdisk, armensk, turkmensk, russisk og dansk. Fællessproget er dansk og engelsk, og mange har sidstnævnte som deres modersmål eller som et "second language" talt fra barnsben. Gennem mit ophold i centret erfarede jeg, at mange der havde det engelske sprog med sig, havde en anden mulighed for at begå sig på flere fronter. De havde mulighed for at kommunikere med størstedelen af deres medbeboere, med personalet og givetvis også med omverdenen, idet mange i Danmark forstår og taler engelsk.

Udover de konkrete sprog tales der også et særligt sprog på centret, hvilket jeg med egne ord vil betegne som "asylsprog", hvilket vil sige et sprog, der har en særlig betydning og begrebshorisont indenfor feltets rammer. "Asylsproget" er kendetegnet ved at både beboere og medarbejdere har en indforståethed i særlige ord og sætninger, der er opstået på centret og som alle bliver indviet i og tager i brug til trods for forskellige sproglige kompetencer. "Asylsproget" kan ses som en slags sproglig doxa i feltet (Järvinen 2007:259). I Bourdieusiansk forstand kan doxa anskues som en mere eller mindre ubevidst indforstået antagelse. Ofte er "asylsproget" engelske ord, der er blevet fordansket. Eksempler herpå er negative og positive, som er en særlig betegnelse som både de ansatte og kvinderne bruger til at beskrive hvorvidt, vedkommende har fået negativt eller positivt svar på deres asylsag. Grammatisk set er det ukorrekt, men alle aktører i feltet anvender det som en slags fælles sprog, som jeg jo naturligt også tog ind. Her følger et par eksempler på, hvordan positive and negative blev anvendt i denne særlige betydning vedrørende opnåelse af asyl eller ej, som kun aktørerne i feltet var indforstået med. Da jeg under interview 2 spørger en ældre kvinde, som har boet i centret længe, om hendes fremtidsplan siger hun følgende: "" *I do not know what will happen in the future. I think that my papers after seven years are in the garbage, I do not know. After this I do not think about positive. I hope to get papers so I can see my son. But I do not*

go to America. I wait for my son to come, that is enough for me. This is my life. My room, that is my life (s.3). Et andet eksempel er en medarbejder, der en dag i feltet fortæller mig om det interne postsystem og om vigtigheden i, at hente posten for kvinderne. Hun siger ”*det er vigtigt for kvinderne at vi sætter sedler op med deres udlændingenummer så snart der er brev fra udlændingesservice, så de kan se om de har fået positive hurtigst muligt*”.

Et andet eksempel på, hvordan et ord kan få en anden betydning og blive til ”asylsprog” er ordet office. En dag i feltet besøgte jeg asylcentret en lørdag for at se, hvordan en fridag forløb. Midt under morgenmaden blev jeg af en 10 årig dreng inviteret til at se hans hjem. Inspireret af tidligere nævnte Ida Winthers vandring i hjemmet på flere niveauer, tog jeg imod invitationen og tog drengen i hånden for at se hans hjem. Udover hans rum, som han delte med søster og mor, viste han mig fællesbadet, fælleskøkkenet og de to andre barakker. Derudover pegede han på barakken hvor, personalet normalt var, og sagde følgende på flydende dansk ”*Derovre ligger office, de er søde, men ikke hjemme nu. De har legetøj i skabet. Der er lukket nu, øv så kan jeg ikke vise dig det*”. For det første er det tankevækkende at hans hjem udgør alle kroge af asylcentret lige fra hans eget værelse til office. Dette kan skyldes flere omstændigheder, blandt andet at han færdes overalt, at han er velkommen alle steder, og ser asylcentret som et stort bofællesskab, hvilket flere af kvinderne samt de ansatte også betragter det som (udvidet familie kalder personalet det jf. leders svar). Men at han ligefrem mener, at den mere formelle barak som udgør office også er hans hjem kan vidne om, at personale også i vid udstrækning signalerer hjemmelighed, åbenhed og imødekommenhed. Netop hvilke signaler personalet udviser, er også præsenteret i afsnittet *præsentation af feltet – asylcentret*. Ordet office sidesætter han ikke med et kontor, men om personalet. Office er blevet omdefinert til en anden betydning af ordet i henholdsvis dansk og engelsk forstand. Det er de ansatte han henviser til, og ikke det konkrete kontor. Et slags sprogligt doxa, hvor ordet er blevet til en selvfølgelighed blandt aktørerne i feltet som Bourdieu givetvis havde antaget det som (Järvinen 2007:359). Jeg kunne selvfølgelig have misforstået drengen, men umiddelbart kunne noget tyde på, at dette doxa gælder for alle. I de samtaler og interview som jeg har gennemført har jeg set det anvendt med samme begrebsbetydning. Eksempler herpå er, at når jeg under interviewet har spurgt til personalet/staff har jeg fået svar som ” *Before I helped the office. I love them. Jeg elsker dem, everybody, because*

many years I have seen nothing wrong...(...) and the office came and sit with me. They helped me and talk to me " (Interview 2:3). En anden kvinde anvendte også ordet office ud fra samme begrebsbetydning eller sproglige doxa, da jeg adspurgte hende om følgende: *"Do you think that the staff controls you? No the office is not doing that, controlling is more about.... they do not control us, only that maybe they think that they do it"* (Interview 4:15).

Anvendelse af disse ord kan også ses med det Spradley kalder for *"translation competence"* (1979:19). Han definerer det som: *"This is the ability to translate the meanings of one culture into a form that is appropriate to another culture"* (Spradley 1979: 19). Spradley beskriver, hvordan det førhen var nødvendigt at lære det unikke sprog når etnografen udøvede feltarbejde, men eftersom flere og flere etnografer laver feltarbejde i egne samfund, så er det ikke længere en betingelse for at gennemføre et feltarbejde, at man indlærer et nyt sprog. Dog er det Spradleys pointe, at til trods for at man taler nogenlunde det samme sprog, så er der talemåder, dialekter eller semantiske variationer i specifikke grupper, der kan påvirke på den etnografiske feltundersøgelse (Spradley 1979: 18). Som i asylcentret eller andre steder, hvor der findes subkulturer, opstår der sproglige variationer og de fleste kender til, at variere sit sprog alt efter i hvilken sammenhæng vi samtaler (Ibid:19). I asylcentret, som også kan betragtes som et mini samfund, tilpassede medlemmerne sig også et *"asylsprog"*, som ikke for andre udenfor asylcentret og i Dansk Røde Kors regi ville give mening.

Endvidere pointerer Spradley, at det kræver en kulturel forståelse at anvende *"translation competence"*, da der selv inden for små afsondrede samfund kan være forskelligheder i dialekt eller i begrebs og forståelsesmæssige betydninger (Ibid:21). Det samme gør sig gældende for beboerne på asylcentret. De kommer fra mange forskellige lande og samfund med dertilhørende kulturelle og sproglige forståelseshorisonter. I den daglige kommunikation er det derfor nødvendigt for alle i feltet at være i stand til at oversætte én forståelse eller mening til en anden. Et eksempel hentet fra mine feltnotater var da jeg under et værelsesbesøg talte med en kvinde om, hvad *hygge* i Danmark i mine øjne var - nemlig Disney sjov, slik og cola, hvilket hun i første omgang ikke forstod. Derfor rettede jeg *hygge* til netop det vi foretog os – at drikke the, et nærmest ritual for hende, som for hende indikerede den ultimative hyggestund. I den og i mange

andre sammenhænge har Spradlys begreber betydning for feltet, og ord som *positive/negative*, *office*, *fase/phase* samt *hygge* er alle oversættelser, som i asylcentret, er udsat for nye begrebsmæssige og forståelsesmæssige rammer. Ét ord kan have mange betydninger, og kan ikke oversættes direkte uden at have netop denne pointe med i oversættelsen

Etik i feltarbejdet

Et feltstudium kræver, som redegjort ovenfor, bestemte overvejelser og refleksioner over, hvilken rolle, videnskabelig position samt metode man har som observatør og dertil er der knyttet en række etiske overvejelser i det konkrete feltarbejde. Jeg antog fra begyndelsen af feltarbejdet at min tilstedeværelse nøje skulle overvejes, idet man som observatør bryder ind i andre menneskers liv og derved kan forstyrre de relationer og den dagligdag, som man nærstuderer (Hastrup 1992:). I min optik, som jeg deler med flere udøvende feltforskere, findes der ikke nogen skræddersyet måde at udøve disciplinen på (Kristiansen & Jacobsen 2001, Priuer 2005, Hastrup 2009). Derfor anses det som yderst relevant også at medtænke etiske retningslinjer for sin vandring for at forhindre at volde de involverede aktører personlig smerte eller skabe problemer i det hverdagsliv, de lever under. Hastrup betegner denne risiko som udøvelse af "symbolsk vold", idet feltarbejderen bryder ind i den virkelighed eller livshistorie, som de asylansøgende kvinder italesætter. De asylansøgende kvinder, som jeg mødte via feltarbejdet, havde netop ikke muligheden for at afslutte deres historie sammen med mig, men måtte fortsat afholde sig i en venteposition så længe deres asylsag ikke var afgjort. På den måde kunne jeg være medvirkende til at "udøve symbolsk vold", hvilket kan gøre feltarbejdet farligt for både aktørerne, men også mig som forsker i feltet.

Med inddragelse af Hastrups pointe om udøvelse af symbolsk vold, ofte tænkt at jeg har udgjort en fare for kvinderne. Jeg har personligt involveret mig i deres dagligdag, deres historier, problematikker, udfordringer, glæder som sorger velvidende at det var for en stund. Uagtet, at jeg flere gange har fortalt kvinderne at jeg ville være i feltarbejdet i en begrænset periode, har jeg følt et svig i min moralske forståelse flere gange. Simmel fastslog, at alle relationer er moralske, men er det moralsk korrekt at knytte sociale relationer med andre mennesker udelukkende med det formål at opnå en viden? Jeg oplevede i flere tilfælde at jeg kom til kort med min egen moral i forhold til, om min vandring i feltet kunne legitimeres. Som da jeg en dag tilfældigt mødte en

frustreret kvinde udenfor asylcenteret, der netop havde oplevet en ubehagelig konflikt med sine medbeboere, hvilket hun læssede af på mig. Denne konflikt noterede jeg efterfølgende, og har anvendt den i analysen, hvilket jeg har haft nogle overvejelser omkring inden jeg tog den med. Er det moralsk korrekt, at videregive en samtale, der for kvindens vedkommende handlede om et desperat råb om at nogen gad lytte til hende. På den anden side var netop den samtale analytisk vigtig at få med på bekostning af, hvordan oplysningerne var blevet overleveret til mig.

Argumentet var også, at jeg havde en ambition om at afdække et hidtil "uberørt og ukendt undersøgelsesfelt" om mestring i livet på et asylcenter overfor argumentet om, at lade disse kvinder i fred. Løsningen blev dog, at jeg spurgte hende, om jeg måtte tage episoden med da jeg senere under feltarbejdet spurgte ind til episoden. Og dertil samtykkede hun.

Modsat har jeg også oplevet, at flere af kvinderne har været taknemmelige og ligefrem glade for den opmærksomhed og interesse, som jeg har givet dem gennem min vandring. Allerede ved mit første beboermøde, som beskrives senere, erfarede jeg, at der var flere kvinder, som var meget ivrige efter at komme i kontakt med mig, og under feltarbejdet har min deltagelse i asyllivet med stor sandsynlighed påvirket nogens liv – og her er det mit indtryk, at det har været en positiv relation generelt, som har overskygget min frygt for at udøve symbolsk vold eller på anden vis påvirke aktørerne livsverden negativt. Som jeg, har de asylansøgende kvinder også haft motiver for at ville i kontakt med mig, og jeg er flere gange blevet bekræftet i, at det handlede om at de havde et behov for at small talk om almindelige hverdagsfænomener. Så derfor har jeg i sidste ende ikke været moralsk tynget af spekulationer om, hvorvidt det var etisk forsvarligt at bryde ind i deres liv, men jeg har dog været konstant opmærksom på at tydeliggøre min rolle. Jeg har gentagne gange forsøgt at forklare min funktion, rolle og tidshorisont. Endelig har jeg altid afsat megen tid til afrunding af mine samtaler med aktørerne, særligt kvinderne, i både observations -og interview øjemed. Dette har jeg gjort for at sikre mig, at ingen kvinde efterfølgende har været efterladt uden at der har været samlet op på, hvordan hun har været påvirket af samtalen og kommet "ud" af den igen. Netop denne teknik er for mig ikke ubekendt, idet jeg grundet mit tidligere professionelle virke har haft adskillige samtaler, hvor det at sikre sig at vedkommende er gået forsvarligt ud af døren har været en naturlig del af den sociale praksis i det daglige arbejde.

Mit etiske ståsted er en form for pagtetik, hvor interessefællesskaber og fællesskabsforhold mellem forsker og aktørerne i feltet, her både kvinderne, personalet og Dansk Røde Kors som organisation, kan opstå og udvikle sig (Kristiansen og Jacobsen 2001:26). Med pagtetik mener jeg, at den etiske rettesnor har været de interaktioner der har været mellem feltets aktører og mig, af hvilken årsag det har været vores medmenneskelige dyder som respekt, empati og tillid, der har været det centrale omdrejningspunkt. I feltarbejdets spæde start spurgte jeg meget ind til, hvordan personalet interagerede med kvinderne, og observerede også, hvordan de omtalte og talte med kvinderne med respekt, empati og humor ifølge min subjektive vurdering. Direkte adspurgte, hvor meget og hvor langt i min observatørposition kunne tillade mig at interagere med kvinderne på forsvarlig vis, var lederens svar, at jeg havde grønt lys for stort set alt så længe kvinderne blev behandlet med medmenneskelig respekt og forståelse for den enkelte kvinders situation. Denne åbenhed fra lederens og organisationens side har jeg sidenhen undret mig over, idet meget socialt arbejde kan være svært at få adgang til som forsker. Men i mit tilfælde var døren til Pandoras æske åben, og jeg har erfaret, at denne åbenhed i henhold til alle facetter af feltet har bevirket, at jeg ikke har skullet kæmpe med de udfordringer, som ofte er almindeligt forekomne barrierer, der kan bremse gode forskningsintentioner. Så her var et tydeligt fund i feltet, hvor personalet og organisationen havde en holdning til, at kvinderne var selvstændige aktører, der selv kunne vurdere, hvorvidt de havde lyst til at deltage i min forskning eller ej. På den baggrund blev den overordnede etiske rettesnor netop styret af min egen udtalte moralske og etiske standpunkt forankret i et miks af, hvordan personalet og Dansk Røde Kors som organisation havde til hensigt at interagere med kvinderne.

Etiske kodekser kan anskues som en form for sondring mellem det rigtige og forkerte i relation til praksis (Kristiansen og Jacobsen 2001: 71). Disse etiske forskrifter kan groft sagt deles i fire punkter i Kristiansen og Jacobsens udlægning, som også de engelske forskere Hammersley og Aktinson deler som vigtige forskrifter for god etisk feltforskning 1) Informeret samtykke, 2) anonymitet, 3) fortrolighed, og 4) respekt for privatlivets fred (2001:74-77, 2004: 294-316). De fire principper har jeg fra start til slut af feltforskningen henholdt mig til for netop at sikre en god anvendt etik, der har skullet sikre at både aktørerne i feltet samt jeg selv var sikret en moralsk adfærd og respektfuld interaktion. Derudover har jeg underskrevet Dansk Røde Kors interne regler

for ansatte, som også blandet andet omhandler tavshedspligt og regler om samkvem. Det har ikke været vanskelig for mig at overholde de forskellige regelsæt, idet jeg mine jobs som socialrådgiver har været vant med at arbejde efter blandt andet god forvaltningsskik med videre

Referencer

Barts, Charlotte (2003) "*Håndværket. Opbygning af viden*" i Kirsten Hastrup red. "*Ind i verden*". *En grundbog i antropologisk metode*", Hans Reitzels Forlag, København.

Hammersley, Martyn & Atkinson, Paul (2004) "*Feltmetodik. Grundlaget for feltarbejde og feltforskning*", Gyldendal Norsk Forlag AS, Trondheim, 1. udg., 3. oplag.

Kristiansen, Søren & Jacobsen, Michael Hviid (2001) "*Farligt feltarbejde - etik og etnografi i sociologien*", Aalborg Universitets Forlag, 2001.

Krogstrup, Hanne Katrine & Kristiansen, Søren (1999) "*Deltagende observation. Introduktion til en forskningsmetodik*", Hans Reitzels Forlag, København, 1. udg., 5 oplag.

Winther, Ida Wencel (2006) "*Hjemmelighed. Kulturfænomenologiske studier*", Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag, 1. udgave

Bilag 6. Regler for kvindecenteret

Bilag 7. Dansk Røde Kors Strategi 2013

Bilag 8. Beskrivelse af centermiljøet i Kvindecentret, dec. 2010.